

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย
- 4.2 สถานภาพของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย
- 4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการค้า
- 4.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน
- 4.5 การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย
- 4.6 แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

การนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ค้าหาบเร่แผงลอย จำนวน 41 คน เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาค ที่พักอาศัยในปัจจุบัน อาชีพเดิม การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาในการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย การมีอาชีพอื่นนอกเหนือจากหาบเร่แผงลอย รายได้และความพอเพียงของรายได้ในการดำรงชีวิต (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

ปัจจัยทั่วไป	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	19	46.3
หญิง	22	53.7
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยทั่วไป	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
20 – 30	5	12.2
20 – 30	5	12.2
31 – 40	20	48.8
41 – 50	7	17.1
51 ปีขึ้นไป	9	21.9
รวม	41	100.0
ภูมิลำเนา		
กรุงเทพฯ	27	65.8
ต่างจังหวัด	14	34.2
รวม	41	100.0
ที่อยู่ปัจจุบัน		
ใกล้ที่ทำการค้า	27	65.8
ไกลที่ทำการค้า	14	34.2
รวม	41	100.0
อาชีพเดิม		
มี	36.5	15
ไม่มี	63.5	26
รวม	100.0	41

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยทั่วไป	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่เคยศึกษา	3	7.3
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	8	19.5
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	9	22.0
ชั้นมัธยมปีที่ 3 หรือเทียบเท่า	5	12.2
ชั้นมัธยมปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	10	24.4
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	2	2.4
ปริญญาตรี	5	12.2
รวม	41	100.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 3	14	34.2
4 - 6	22	53.6
7 - 9	5	12.2
รวม	41	100.0
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ		
น้อยกว่า 1 ปี	3	7.3
1 - 3	3	7.3
4 - 6	4	9.8
7 - 9	6	14.6
10 - 12	12	29.3
มากกว่า 12 ปี	13	31.7
รวม	41	100.0
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ		
ไม่มี	34	82.9
มี	7	17.1
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยทั่วไป	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่งแผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนเงินที่ผู้ค้าขายสินค้าได้ในแต่ละวัน (บาท)		
1 - 1,000	17	41.4
1,001 - 2,000	4	9.7
2,001 - 3,000	7	17.1
3,001 - 4,000	1	2.4
4,001 - 5,000	2	4.9
ไม่ตอบ	10	24.4
รวม	41	100.0
จำนวนเงินกำไรที่ผู้ค้าขายสินค้าได้ในแต่ละวัน (บาท)		
1 - 500	17	41.4
501 - 1,000	9	21.9
1,001 - 1,500	2	4.9
1,501 - 2,000	3	7.3
ไม่ตอบ	10	24.4
รวม	41	100.0
ความพอเพียงของรายได้ต่อการดำรงชีวิตของผู้ค้า		
พอเพียง	34	82.9
ไม่พอเพียง	7	17.1
รวม	41	100.0

เพศ

ผู้ค้าหาบเร่งในกลุ่มที่ได้ศึกษารายงานนั้นเป็นเพศชาย 46.3 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 53.7 เนื่องจากผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะให้กลุ่มตัวอย่างของผู้ค้าหาบเร่งแผงลอยนั้น กระจายอยู่ทั้งเพศหญิงและเพศชายในจำนวนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน เพื่อที่จะให้ข้อจำกัดในเรื่องเพศจะได้ไม่ใช่มูลเหตุสำคัญต่อการทำให้เกิดกระบวนการในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้า

อายุ

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปีมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยอยู่ในกลุ่มบุคคลผู้อยู่ในวัยที่เรียกว่า "วัยกลางคน" ค่อนข้างไปทางสูงวัย จึงเท่ากับว่าอาชีพหาบเร่แผงลอยนี้เป็นทางเลือกของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งมานานแล้ว

ภูมิลำเนา

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 65.85 และมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 34.15 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในบริเวณที่ทำการค้านั้นมาเป็นที่ตั้งแต่แรก ซึ่งสิ่งนี้อาจจะเป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้จำต้องพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้สิทธิการค้าในบริเวณที่ของตน

ที่พักอาศัยปัจจุบัน

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยในปัจจุบันใกล้กับบริเวณที่ค้า คิดเป็นร้อยละ 65.85 และผู้ค้าที่อยู่ไกลจากที่ค้า คิดเป็นร้อยละ 34.15 ซึ่งความใกล้ไกลนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดโดยใช้บริเวณเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร หากอยู่ในเขตเดียวกันหรือเขตติดกับที่ทำการค้า ถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ที่ค้า แต่สำหรับผู้ค้าบางรายที่มากเข้าบ้านอยู่ในบริเวณที่ทำการค้า ผู้ศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ไกลจากที่ทำการค้า

อาชีพเดิม

ผู้ค้าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีอาชีพเดิมอยู่ก่อน คิดเป็นร้อยละ 63.42 ส่วนผู้ที่มีอาชีพเดิมและเลิกก่อนที่จะมาประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย คิดเป็นร้อยละ 36.58 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่ไม่มีอาชีพเดิมนั้น หากว่าถูกห้ามไม่ให้ทำการค้าแล้ว พวกเขาจะไม่สามารถทำอาชีพอื่นได้เนื่องจากว่าไม่มีเคยทำงานอะไรมาก่อน และในจำนวนของผู้ที่เคยมีอาชีพมาก่อนนั้น ผู้ค้ารายหนึ่งเป็นทหารผู้พิการซึ่งก็ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรเลยมาเป็นเวลากว่า 30 ปี บางรายเคยทำนา เมื่อผลผลิตไม่ดี ก็ทิ้งนาและเข้ามาหางานทำซึ่งผู้ค้ารายนี้กล่าวว่า การค้าเช่นนี้ทำให้เขามีรายได้ดีกว่าการทำนา อีกหลายรายเป็นผู้ที่ถูกผลพวงจากเศรษฐกิจ ต้องถูกปลดออกจากพนักงานบริษัท ไม่สามารถที่จะหางานอื่นได้จึงมาทำการค้า

ระดับการศึกษา

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 24.4 รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 12.2 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 22.0 ตามลำดับ ในส่วนของผู้มีการศึกษาแต่จบในระดับปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 12.2 สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็

คือในจำนวนผู้ที่ตอบในข้ออื่นนั้น ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าในจำนวนนี้มีผู้ค้าจำนวน 8 คนจบการศึกษาในระดับประถม 4 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1 คน เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจึงพบว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีระดับการศึกษาค่อนข้างปานกลางจนถึงระดับต่ำ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีจำนวนสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวและอาศัยอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน ส่วนใหญ่มีจำนวน 4-6 คน ร้อยละ 53.6 รองลงมาคือ 1-3 คน ร้อยละ 53.6 และน้อยที่สุด 7-9 คน ร้อยละ 12.2 ซึ่งตามลักษณะของครอบครัวไทยนั้นมักอยู่รวมกันในลักษณะครอบครัวขยาย และจึงมักพบว่าในครอบครัวเหล่านี้ นอกจากครอบครัวหลัก 1 ครอบครัวหลักแล้วยังประกอบด้วยบิดา มารดาของฝ่ายสามีหรือภรรยา หรือญาติพี่น้องที่จะอยู่ร่วมกัน แม้ว่าโดยปกติครอบครัวลักษณะนี้ควรจะพบในชุมชนชนบท แต่เนื่องจากครอบครัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยค่อนข้างมีฐานะปานกลาง จึงทำให้ปรากฏลักษณะครอบครัวดังกล่าวได้มากเช่นเดียวกัน

ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย

ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพมานานกว่า 12 ปี มากที่สุด ร้อยละ 31.7 รองลงมาคือระหว่าง 10-12 ปี ร้อยละ 29.3 น้อยที่สุดคือน้อยกว่า 1 ปีและระหว่าง 1-3 ปี ร้อยละ 7.3 เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องอายุของผู้ค้า เนื่องจากผู้ค้าส่วนใหญ่อายุมาก ทำให้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยจึงมากไปด้วย และที่น่าสนใจก็คือมีผู้สูงอายุหลายรายที่ประกอบอาชีพนี้มานานมากกว่า 30 ปี และทำการค้าอยู่ในบริเวณที่ขายอยู่ปัจจุบันนี้มาตลอด

จำนวนผู้ค้าที่มีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหาบเร่แผงลอย

ผู้ค้าที่ครอบครัวไม่มีอาชีพอื่น นอกเหนือไปจากอาชีพหาบเร่แผงลอย คิดเป็นร้อยละ 82.9 และมีอาชีพอื่นเพียงร้อยละ 17.1 จึงแสดงว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพิงรายได้จากการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยเป็นส่วนใหญ่ และในจำนวนผู้ค้าที่สามารถระบุรายได้แน่นอนจากอาชีพเสริมได้มีเพียง 2 คน เป็นจำนวนเงินที่น้อยกว่า 2,000 บาท แต่ผู้ค้าอีก 5 คนนั้น เป็นผู้ที่รับจ้างทั่วไป ไม่สามารถที่จะระบุรายได้ที่แน่นอนได้ขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่มี ฉะนั้นโดยรวมแล้วไม่ว่าอย่างไรผู้ค้าเหล่านี้ก็เป็นกลุ่มที่ต้องอาศัยรายได้หลักจากการค้าหาบเร่แผงลอยนั่นเอง

จำนวนเงินที่ผู้ค้าขายสินค้าได้และกำไรในแต่ละวัน

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีรายได้จากการขายสินค้าในแต่ละวัน จำนวนเงิน 500 - 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมา ได้แก่ ผู้ค้าที่มีรายได้ระหว่าง 2,001 - 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.7 และเมื่อหักทุนแล้วพบว่าผู้ค้าจะได้กำไรจากการค้าส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1 - 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมา ได้แก่ 501 - 1,000 บาท รายได้ดังกล่าวจะเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างจะดี แต่เมื่อพิจารณาต่อเนื่องจากภาระรับผิดชอบของผู้ค้าแล้ว จะพบว่าการที่ครอบครัวของผู้ค้าส่วนใหญ่จะมี

จำนวนมากแล้ว ผู้ค้ายังเป็นผู้ที่ต้องรับภาระรายจ่ายในครอบครัว ซึ่งจะเห็นได้ว่าครอบครัวของผู้ค้ามักไม่มีรายได้อีก ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ตัวเลขของรายได้นั้นก็คงพอเพียงสำหรับการดำรงชีวิตในแต่ละวันเท่านั้น

ความพอเพียงของรายได้ต่อการดำรงชีวิตของผู้ค้า

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีความพอใจในรายได้ที่ตนเองได้รับและสามารถใช้ได้อย่างพอเพียงในการดำรงชีวิตอย่างปรกติสุข คิดเป็นร้อยละ 82.9 และส่วนที่รู้สึกว่ารายนัดไม่พอเพียงในการดำรงชีวิตนั้น คิดเป็นร้อยละ 17.1 ซึ่งคำว่าพอเพียงในความหมายของผู้ค้าก็คือการมีพอกินพอใช้ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้มีค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ส่งลูกเรียนหนังสือ ไม่ได้หมายถึงว่าจะมีเงินเหลือเก็บออมไว้ใช้ ส่วนในรายที่ไม่พอเพียงนั้นก็ยังคงมีความลำบากอยู่มาก เนื่องจากการค้าหาบเร่แผงลอยยังคงต้องขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าวันไหนที่ฝนตก ก็ไม่สามารถขายได้เท่ากับว่าจะต้องขาดรายได้ไปทันที และถ้าเป็นพวกที่ขายอาหารก็เท่ากับว่าจะต้องขาดทุนเลยทีเดียว ผู้ค้ารายหนึ่งกล่าวว่าขณะที่เศรษฐกิจตกต่ำลงอย่างมากเช่นนี้ รายได้ลดลงจากเดิมมาก ตนเองต้องเฉลี่ยค่าใช้จ่ายที่จะซื้อของในบ้านโดยส่วนของของใช้ที่จำเป็นต้องพยายามไม่ให้หมดพร้อม ๆ กัน เพราะจะต้องทยอยซื้อในสิ่งที่จำเป็นก่อน ผู้ค้าบางรายที่ค่อนข้างสูงอายุมักมีภาระที่ต้องรับเลี้ยงหลาน ซึ่งพ่อแม่นำมาทิ้งไว้อีกด้วย สำหรับรายนี้มีลูกหลายคน คนที่สามารถพึ่งตนเองได้ก็จากไปไม่มาดูแล คนที่ยังอยู่ด้วยก็มีแต่คนที่ยังต้องพึ่งตัวผู้ค้าอยู่

อย่างไรก็ดี ในบรรดาผู้ค้าที่คิดว่ารายได้นัดไม่พอเพียงนั้นก็มีความต้องการอยากที่จะเพิ่มเวลาและสถานที่ขายสินค้า จำนวน 3 คน เพิ่มทุนและปริมาณสินค้า จำนวน 3 คน ส่วนอีก 1 คนอยากหาอาชีพเสริมช่วย เพราะตนเองเคยทำอาชีพมัคคุเทศน์มาก่อน ก็อยากที่จะไปทำต่อ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ค้าเหล่านี้ก็คือผู้ที่อยู่ในบริเวณที่มีการจำกัดเวลาให้ขายซึ่งค่อนข้างจำกัด จากเดิมที่เคยได้ขายตลอดวัน ทำให้พวกเขาต้องมีรายได้นัดลดลงอย่างมาก ในส่วนของแหล่งเงินทุนนั้นผู้ค้าทั้งหมดไม่เคยกู้เงินจากสถาบันการเงินใด ๆ เพราะไม่มีหลักทรัพย์ในการค้ำประกันตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

4.2 สถานภาพของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

การนำเสนอข้อมูลเรื่องสถานภาพของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย โดยได้ศึกษาในเรื่องลักษณะการเป็นเจ้าของ ประเภทของหาบเร่แผงลอย สถานที่ประกอบการ ชนิดสินค้า ระยะเวลาในการขายสินค้า ช่วงเวลาที่ขายสินค้าได้ดีในรอบปี แหล่งผลิตสินค้าที่ผู้ค้านำมาขาย การจ่ายเงินค่าสินค้า ข้อตกลงระหว่างกันของผู้ค้าในเรื่องชนิดของสินค้าที่ขาย (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2
แสดงสถานภาพของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

สถานภาพของผู้ค้า	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการเป็นเจ้าของ		
เจ้าของแผง	39	95.1
เช่าต่อจากเจ้าของ	2	4.8
รวม	41	100.0
ประเภทของหาบเร่แผงลอย		
อยู่ประจำกับที่	36	87.8
เคลื่อนที่ด้วยยานพาหนะ	5	12.2
รวม	41	100.0
สินค้าหรือบริการที่ขาย		
พื้นที่ของตนเอง	1	2.4
พื้นที่เช่าหน้าร้านผู้อื่น	6	14.6
พื้นที่ขันทะเบียน กทม.	10	24.4
พื้นที่สาธารณะ	21	51.2
อื่น ๆ	3	7.3
รวม	41	100.0
สินค้าหรือบริการที่ขาย		
อาหารสดยังไม่ได้หุงต้ม	4	9.8
เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	10	24.4
อาหารสำเร็จรูปรับประทานได้ทันที	8	19.5
ของใช้ ของเล่น ของตกแต่ง	14	34.1
อื่น ๆ ระบุ	5	12.2
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ขาย (ชั่วโมง)		
4-6	7	17.1
6-8	8	19.5
8-10	7	17.1
10-12	10	24.3
มากกว่า 12 ชั่วโมง	9	22.0
รวม	41	100.0
ช่วงเวลาที่ขายได้ดีในรอบปี (ชั่วโมง)		
มี	20	48.8
ไม่มี	21	51.2
รวม	41	100.0
มี	6	14.6
ไม่มี	35	85.4
รวม	41	100.0
ข้อตกลงระหว่างกันของผู้ค้าในเรื่อง ราคาสินค้าที่ขาย		
มี	8	19.5
ไม่มี	33	80.5
รวม	41	100.0

ลักษณะการเป็นเจ้าของ

ผู้ค้าส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของแผงลอยค้าของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 95.1 แต่ในจำนวนนี้มีผู้ที่เช่าหน้าร้านของผู้อื่น ซึ่งจะปิดในเวลาของผู้ค้ามาตั้งแผงค้า ส่วนที่ต้องเช่าแผงจากคนอื่นนั้น คิดเป็นร้อยละ 4.9 ซึ่งผู้ค้าเสียค่าเช่าแผงเป็นเงิน 3,000 และ 6,000 บาทต่อเดือนโดยแผงลอยเหล่านี้เมื่อถึงเวลาขายก็จะมาตั้งวางแผงของตน โดยนำสินค้าซึ่งส่วนใหญ่มักจะได้เช่ามาจากที่พักอาศัย เพราะผู้ค้าจะมีแหล่งที่รับฝากสินค้าซึ่งได้แก่บ้านหรือที่ว่างที่เจ้าของยินดีรับฝากสินค้า โดยคิดค่าฝากเป็นรายเดือน เป็นเงิน 900 บาท นอกจากนั้นผู้ค้าบางรายซึ่งมีอายุมากแล้ว ก็อาจจะมีกรจ้างคนมา

ช่วยในการนำของออกมาตั้งบนแผงให้อีกด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่คาดว่าจะมีการตกลงกันอย่างไร

ประเภทของหาบเร่แผงลอย

ประเภทของหาบเร่แผงลอย ผู้ค้าในกลุ่มที่ศึกษานั้นอยู่ในประเภทอยู่ประจำกับที่ คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมาเป็นประเภทเคลื่อนที่ด้วยยานพาหนะ ร้อยละ 12.2 ซึ่งมีทั้งผู้ที่เคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ และหยุดขาย ณ ที่ประจำ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ค้าที่อยู่ประจำกับที่นั้นเป็นประเภทที่สามารถพบได้ง่าย และในปัจจุบันแผงลอยประเภทนี้ก็พบเห็นได้ทั่วไปตามชุมชนต่างๆ เนื่องจากผู้ค้ามักจะตั้งแผงค้าอยู่ในบริเวณที่ค่านั้นมาเป็นเวลานานและจะเป็นที่รับรู้กันในบรรดาผู้ค้าละแวกเดียวกันด้วยว่า ผู้ใดค้าอยู่ ณ จุดใด และจะไม่แย่งที่ค้ากัน และด้วยการที่ค้าขายในบริเวณนั้นมานานจึงทำให้ผู้ค้าต้องการที่จะได้ทำเลนั้นเป็นที่สำหรับทำการค้าต่อไป ฉะนั้นหากเกิดเหตุการณ์ใดๆซึ่งจะทำให้ไม่สามารถขายในที่ดังกล่าวได้ ผู้ค้าเหล่านี้จึงมีความพร้อมในการที่จะพินิจสิทธิประโยชน์ตนเองอยู่แล้ว ซึ่งหากเป็นผู้ค้าที่สามารถเคลื่อนที่ไปได้ หากถูกไล่ที่จากที่หนึ่งก็จะสามารถไปหาที่ใหม่ในการขายได้

สถานที่ประกอบการค้า

สถานที่ประกอบการค้าของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยจัดอยู่ในพื้นที่สาธารณะ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาได้แก่ พื้นที่ขึ้นทะเบียนกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 24.4 และน้อยที่สุดเป็นพื้นที่ของผู้ค้าเองร้อยละ 2.4 ส่วนที่ตอบอื่น ๆ นั้นได้แก่ผู้ค้าที่เดินรถเข็นเรื่อยๆไปตามทางสัญจร 1 รายและผู้ที่เขาพื้นที่ของผู้ที่ขึ้นทะเบียนผู้ค้าต่ออีกทอดหนึ่ง ในบริเวณที่ศึกษานั้นจะพบว่า เป็นแหล่งที่จะสามารถทำรายได้ให้แก่ผู้ค้าได้ค่อนข้างดี อาทิ เป็นย่านธุรกิจและการท่องเที่ยวบนถนนสีลมและถนนสุรวงศ์ ย่านที่คนทำงานผ่านขึ้นลงอยู่เสมอ เช่น ท่าช้าง ย่านสินค้าเฉพาะอย่างซึ่งหากต้องการซื้อหาสินค้าระบุประเภทแล้วจะหาได้ทันที เช่นที่คลองถม และบริเวณตลาดบางแคซึ่งเป็นตลาดที่สร้างมานานและตลาดนี้ให้บริการแก่พื้นที่ในเขตธนบุรี ซึ่งหากผู้ที่อยู่ในย่านนี้ไม่ให้บริการที่นี้ก็จะต้องไปตลาดใหญ่ที่ไกลถึงตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร

ชนิดของสินค้าหรือบริการที่ขาย

สินค้าที่ผู้ค้านำมาขายนั้น ได้แก่ ของใช้ ของเล่น ของตกแต่ง คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาได้แก่ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ร้อยละ 24.4 และในจำพวกอาหารทั้งสองแบบที่ยังไม่ได้หุงต้มและพร้อมรับประทาน คิดรวมเป็นร้อยละ 29.3 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเภทของสินค้าที่มีอยู่ในท้องตลาดนั้นมีอยู่มากมายหลายประเภท แต่จะเห็นได้ว่าประเภทของสินค้าที่พบมากที่สุด ก็ยังคงเป็นสินค้าที่จำเป็น ได้แก่ ของใช้และอาหาร อันเป็นหมวดสินค้าที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของบุคคลทั่วไป ถึงแม้ว่าในกลุ่มของสินค้านั้นจะรวมกับประเภทของเล่นด้วยก็ตาม แต่จากข้อมูลแล้วมีเพียง 1 รายที่ขายตุ๊กตา การตั้งขายสินค้านั้นจะมีทั้งที่ตั้งวางขายบนแผงยกพื้น และวางสินค้ายกลงบนผ้าปูที่ปูลงบนพื้น

หรือใส่ภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่ง สำหรับผู้ค้าเหล่านี้อาจมีช่วงเวลาที่สามารถนั่งพักได้บ้าง ระหว่างทำการค้า แต่ผู้ค้าบางส่วนซึ่งขายอาหาร และต้องทำอาหารหรืออุ่นอาหารอย่างสม่ำเสมอ ผู้ค้าเหล่านี้จะต้องยืนทำงานเป็นเวลานานๆ จึงมักพบว่าผู้ค้ามักจะเจ็บป่วยด้วยโรคเส้นเลือดขอด กระดูกไขข้อเสื่อม ซึ่งกว่าที่ผู้ค้าจะรู้สึกตัวก็มักจะเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุแล้ว

ระยะเวลาในการขายสินค้าต่อวัน

ระยะเวลาที่ผู้ค้าใช้ในการดำเนินการประกอบอาชีพนั้น ช่วงระยะเวลา 10-12 ชั่วโมง มีผู้ค้าประกอบการเป็นจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 24.3 รองลงมาคือผู้ที่ประกอบการในช่วงระยะเวลา มากกว่า 12 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 22.0 และเมื่อพิจารณาข้อมูลโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่าผู้ค้าใช้เวลาในการทำงานเฉลี่ยแต่ละวันมากกว่าเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับผู้ประกอบการงานปกติซึ่งโดยเฉลี่ยไม่ควรเกิน 8 ชั่วโมง ยิ่งถ้าพิจารณาประกอบกับสถานที่ที่ค้าขายด้วยแล้ว ยิ่งจะเห็นได้ว่าผู้ค้าแต่ละรายต้องเผชิญกับมลภาวะเป็นพิษในลักษณะต่างๆ เป็นต้นว่าเรื่องอากาศ เสียง เป็นต้น ผู้ค้าจึงเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวยิ่งกว่าผู้อื่น ซึ่งผู้ค้าในรายที่ต้องค้าขายในช่วงกลางคืนนั้นก็จะมีชีวิตประจำวันที่ผิดแผกไปจากคนปกติธรรมดา โดยผู้ค้าเหล่านี้จะต้องออกมาตั้งแผงค้าประมาณ 19.00 น. กว่าที่จะเลิกแผงก็ประมาณ 02.00 – 03.00 น. กลับบ้านพักผ่อน และจะตื่นนอนในช่วงเที่ยงถึงบ่าย ซึ่งชีวิตครอบครัวของผู้ค้าจะขาดหายไปในพื้นที่ การพบปะพูดคุยกับลูกหลานญาติมิตร เพื่อนฝูงจะไม่มีโอกาสได้พบกัน เท่ากับว่าชีวิตของผู้ค้าจะผูกพันอยู่กับการค้าและกลุ่มคนที่อยู่ในบริเวณที่ทำการค้าเป็นหลัก

นอกจากนั้นเมื่อได้สอบถามต่อไปถึงช่วงเวลาที่ขายสินค้าได้ดีในแต่ละวันนั้น ปรากฏว่าผู้ค้าส่วนใหญ่จะไม่มีช่วงระยะเวลาที่แน่นอนในแต่ละวันที่จะขายสินค้าได้ดีกว่าเวลาอื่น โดยผู้ค้าหลายรายได้กล่าวด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ผู้ซื้อก็จะมาซื้อสินค้าน้อยลงหรือหากซื้อก็จะซื้อในปริมาณที่ลดลงและเลือกซื้อในสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะในประเภทของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายนั้นมักกำลังซื้อน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้ค้าเองก็เข้าใจดีว่าในช่วงเวลาที่เงินทองที่จะนำมาจับจ่ายซื้อสินค้าน้อยลง ผู้ค้าคนหนึ่งในย่านสีลมกล่าวว่าเดิมลูกค้าของผู้ค้า ได้แก่ หญิงที่ทำงานกลางคืน เมื่อเลิกงานก็จะมาจับจ่ายซื้อของกันอย่างฟุ่มเฟือย แต่ในขณะนี้เมื่อจำนวนรายได้ที่ได้ต่อคืนลดลงอย่างมาก ผู้ซื้อก็ย่อมจะต้องเน้นในเรื่องการบริโภคอาหารอันเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่า ส่วนเรื่องการแต่งตัวนั้นก็ลดลง และมีระยะห่างในการซื้อสินค้าต่อชิ้นค่อนข้างนาน

ช่วงเวลาที่ขายสินค้าได้ดีในรอบปี

สำหรับช่วงเวลาที่ขายสินค้าได้ดีในรอบปีนั้นพบว่า ผู้ค้าขายสินค้าได้ในจำนวนที่ไม่มีแตกต่างกันมากนัก ดังปรากฏว่าผู้ค้าที่ไม่มีช่วงเวลาที่ขายสินค้าดีคิดเป็นร้อยละ 51.2 และผู้ค้าที่มีช่วงเวลาที่ขายสินค้าดีในรอบปี คิดเป็นร้อยละ 48.8 ทั้งนี้อาจจะพิจารณาได้จากประเภทของสินค้าที่

ขาย ซึ่งหากเป็นสินค้าประเภทอาหารซึ่งใช้บริโภคในชีวิตประจำวันก็ไม่แน่ว่าจะมีช่วงเวลาใดที่น่าจะขายได้เป็นพิเศษ แต่หากเป็นสินค้าประเภทที่พอจะเป็นของฝากหรือของที่ระลึกได้นั้นก็จะมีช่วงระยะเวลาที่พอจะขายได้มากกว่าช่วงอื่น ซึ่งของฝากจำพวกเสื้อผ้า ของใช้ ของเล่น ก็ขายดีในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ที่ผู้ซื้อจะมาซื้อของเหล่านั้นกลับไปยังต่างจังหวัด ส่วนในประเภทของที่ระลึกนั้นก็จะขายดีในฤดูท่องเที่ยว คือช่วงฤดูหนาวหรือประมาณเดือนธันวาคมถึงมกราคม ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ของที่ระลึก เช่น กระเป๋า ผ้าไหม เครื่องเงิน เครื่องไม้แกะสลัก ต่างๆเหล่านี้ จะทำรายได้ให้มากขึ้น

แหล่งผลิตสินค้าที่ผู้ค้านำมาขาย

แหล่งผลิตสินค้าที่ผู้ค้านำมาขายนั้น ส่วนใหญ่ผู้ค้าไปรับมาขาย คิดเป็นร้อยละ 80.5 และผลิตเอง คิดเป็นร้อยละ 19.5 ซึ่งสินค้าประเภทที่ผลิตเองนั้นได้แก่ จำพวกอาหาร ซึ่งผู้ค้าจะซื้อของสดและนำมาผลิตขายเอง ส่วนในประเภทอื่นๆไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ของใช้ ของเล่น ของตกแต่ง พบว่าผู้ค้าจะเป็นผู้ไปรับมาจากแหล่งผลิตโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ เช่น ตามบ้านหรือห้องแถวที่รับจ้างทำสินค้า หรือโรงงานตามต่างจังหวัด ซึ่งอาจจะมีส่วนที่ผู้ค้าซื้อสินค้าอาจจะซื้อจากแหล่งที่รวมสินค้าราคาถูกประเภทแต่ละประเภท เช่น เสื้อผ้าจากบีบี ของที่ระลึกจากสวนจตุจักร ของใช้ทั่วไปจากสำเพ็ง สถานที่เหล่านี้จะเป็นแหล่งขายสินค้าราคาถูกที่จะสามารถนำสินค้ามาขายต่อได้ในราคาที่ไม่สูงมากนัก นอกจากนี้ผู้ค้าบางรายยังได้เข้าร่วมประมูลสินค้าที่ล้างสต็อกจากบริษัทที่เป็นผู้ผลิต เช่น บริษัทขายแวนดา ที่จะมีทั้งการล้างสต็อกสินค้าและนำสินค้าที่ไม่ผ่านการตรวจสอบหรือ Q.C ซึ่งจากที่ได้ลองดูสินค้าแล้วก็เห็นว่ามียอดตำหนิเพียงเล็กน้อยจริงๆ จึงเห็นได้ว่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริโภคกับแหล่งผลิตสินค้าราคาถูกได้เป็นอย่างดี

การจ่ายเงินค่าสินค้า

ส่วนใหญ่ผู้ค้าจะจ่ายเงินสดทุกครั้งที่ซื้อสินค้า คิดเป็นร้อยละ 85.4 รองลงมาคือจ่ายเมื่อขายสินค้าได้ และหลังจากรับสินค้าเรียบร้อยแล้วโดยมีเครดิตระหว่างกันตามแต่จะตกลง ซึ่งอาจจะเป็น 7 วันหรือ 15 วัน ขึ้นอยู่กับความคุ้นกันของผู้ซื้อและผู้ขาย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมิได้หลักทรัพย์ใดๆในการที่จะนำมาเพื่อใช้ค้ำประกันในการซื้อขาย เพียงแต่อาศัยว่ารู้จักคุ้นเคย และซื้อขายกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งผู้ค้าบางรายก็ไม่ได้ตกลงกันเป็นจำนวนวัน โดยผู้ขายจะให้เป็นเวลาจนกระทั่งขายสินค้าหมดจึงค่อยมาซื้อใหม่อีกครั้ง แต่อย่างไรก็ดี ปริมาณของผู้ค้าที่ได้เครดิตก็ยังน้อยกว่าผู้ค้าที่ซื้อเงินสดอยู่มาก เพราะผู้ค้าให้เหตุผลตอบว่าไม่ต้องการที่จะเป็นหนี้และเกิดความกังวลใจที่จะต้องหาเงินก้อนมาชำระหากว่าต้องลงเงินซื้อสินค้าไปเป็นจำนวนมาก

ข้อตกลงระหว่างกันของผู้ค้าในเรื่องชนิดของสินค้าที่ขาย

ผลการศึกษาพบว่าระหว่างผู้ค้าด้วยกันเองนั้นไม่มีการตกลงในเรื่องสินค้าที่ขาย คิดเป็นร้อยละ 85.4 ส่วนที่มีการตกลงกันมีเพียงร้อยละ 14.6 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ค้าแต่ละรายมีอิสระในการประกอบการค้าของตนเองค่อนข้างมาก มีเพียงบางกลุ่มซึ่งหากมีลักษณะของการรวมกลุ่มกันแล้ว จะมีการตกลงกันอย่างชัดเจน โดยมีหัวหน้าหรือผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่คอยดูแลไม่ให้ผู้ค้าที่อยู่ในกลุ่มซึ่งมีบริเวณใกล้เคียงกันขายสินค้าชนิดเดียวกัน หรือหากขายชนิดเดียวกันก็ต้องมีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพ เช่นหากเป็นเข็มขัดหนังเหมือนกัน แฉงค์หนึ่งก็จะเป็นหนังแท้ อีกแฉงค์ก็อาจจะเป็นหนังเทียม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีในบางบริเวณแม้ว่าจะไม่มีการตกลงกันอย่างชัดเจน ผู้ค้าจะมีความรู้สึกโดยมารยาทว่าไม่ควรที่จะขายสินค้าชนิดเดียวกัน เพราะว่ามีผู้ค้าอื่นขายอยู่แล้ว

ข้อตกลงระหว่างกันของผู้ค้าในเรื่องราคาสินค้าที่ขาย

ผลการศึกษาพบว่าในเรื่องการตกลงกันระหว่างผู้ค้าด้านราคาสินค้าที่ขายนั้น ส่วนใหญ่ผู้ค้าไม่ได้มีการตกลงกัน คิดเป็นร้อยละ 80.5 และส่วนที่มีการตกลงกันคิดเป็นร้อยละ 19.5 ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ผู้ค้าไม่ได้มีการตกลงกัน ด้วยเป็นเพราะราคาสินค้านั้นมักจะมีราคามาตรฐานอยู่แล้ว ผู้ค้าเพียงแต่ต้องระมัดระวังอยู่บ้างว่าไม่ให้มีการขายสินค้าตัดราคากันมาก เพราะจะเป็นการสร้าง ความไม่พอใจให้กับผู้ค้ารายอื่น แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่มีการตกลงกันอันสืบเนื่องจากการรวมกลุ่มกันซึ่ง หัวหน้ากลุ่มจะต้องคอยดูแลไม่ให้มีผู้ใดขายสินค้าในราคาที่ต่ำไปกว่าผู้ค้ารายอื่นมากนัก และยังดูแลรวมไปถึงว่าหากผู้ค้ารายใดขายสินค้าไม่ได้หัวหน้ากลุ่มจะต้องเข้ามาช่วยเหลือหาสาเหตุ หากเป็นเพราะเรื่องราคา ก็จะมีการเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยกับผู้ค้ารายอื่นให้

4.3 ปัญหาและอุปสรรคในการค้า

ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอถึงข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำการค้าของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย โดยแบ่งออกเป็นลำดับ ดังนี้

- 4.3.1 ค่าใช้จ่ายนอกระบบ
- 4.3.2 แหล่งเงินทุน และแหล่งเงินกู้
- 4.3.3 การใช้บริการสาธารณูปโภค
- 4.3.4 ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทำการค้า

4.3.1 ค่าใช้จ่ายนอกระบบ

ผู้ค้าแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้เสียค่าใช้จ่ายพอสรุปได้ดังตารางที่ 4.3.1.

ตารางที่ 4.3.1

แสดงจำนวนผู้ค้าและจำนวนเงินค่าใช้จ่ายนอกระบบของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

สถานที่	ค่าเช่าหน้าร้าน	ค่าปรับ	ค่าขยะ	ค่าคุ้มครอง	ไม่เสีย
บางแค	(2) 3,000-6,000 บาท ต่อเดือน			(10) 300 บาท ต่อ เดือน	
ท่าช้าง			(6) 10-20 บาท ต่อวัน		
สีลม	(1) 50 บาทต่อวัน	(5) 500 -1,000 บาทต่อเดือน		(2) 1,000-2,000 บาทต่อเดือน	(2) เป็นรถเงิน
คลองถม	(5) 500-1,000 บาท ต่อเดือน			(6) 1,000 บาทขึ้นไป ต่อเดือน	
ลุมพินี					(6) ไม่ได้ขาย

หมายเหตุ : ผู้ค้าบางรายต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกระบบหลายประเภท

กลุ่มตัวอย่างบางแคทุกรายต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าคุ้มครองให้แก่ชมรมตลาดบางแควันละ 10 บาท และมีผู้ค้า 2 รายที่ต้องเสียค่าเช่าร้าน 3,000 และ 6,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นการเช่าสิทธิพื้นที่ต่อจากเจ้าของเดิม ถ้าเช่าสิทธิหลายทอด จำนวนเงินยิ่งสูงขึ้นเนื่องจากเป็นบริเวณที่ขายสินค้าได้ดี

กลุ่มตัวอย่างท่าช้าง ซึ่งผู้ค้าบริเวณนี้จะจัดเป็น 2 แถบ บริเวณที่เป็นทางเดินลงน้ำจะเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าขยะให้ตัวแทนซึ่งผู้ค้าเองก็ไม่ทราบว่าจะต้องไปแบ่งให้กับผู้ใดบ้าง โดยจะเป็นที่รับรู้กันวันละ 10 - 20 บาท ต่อวัน แต่ไม่ได้เสียทุกวันแล้วแต่ตัวแทนจะมาเก็บ ซึ่งก็ทำให้ขายได้มาจนถึงขณะนี้ ส่วนอีกแถบหนึ่งเป็นแผงลอยขายอาหารไม่เสียค่าใช้จ่าย

กลุ่มตัวอย่างสีลม แบ่งเป็นหลายกลุ่ม บางกลุ่มจะเสียค่าใช้จ่ายให้กับหัวหน้ากลุ่มและหัวหน้าจะรวบรวมเงินให้กับหลายฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ในลักษณะเหมาจ่าย ซึ่งเจ้าหน้าที่จะออกไปเสร็จ

เป็นค่าปรับ และผู้ค้าก็จะทำการค้าในบริเวณนั้นได้ และยังเป็นค่าดูแลรักษาความสะอาดให้กับสถานที่ที่ตนเองค้าขาย ปรับสภาพต้นไม้ บางกลุ่มก็จะเสียให้กับเจ้าหน้าที่โดยตรง โดยจะได้รับใบเสร็จเป็นค่าปรับ และมีอีกหนึ่งรายที่เสียเป็นค่าบังหน้าร้าน 50 บาทต่อวัน และผู้ค้าที่เป็นรถเข็นขายของไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เป็นประจำ แต่ก็มีบางครั้งที่ถูกเจ้าหน้าที่ไล่จับกุม

กลุ่มตัวอย่างคลองถม ทุกรายต้องเสียค่าเช่าหน้าร้าน เพราะบริเวณที่ขายนั้นเป็นร้านและบ้านพักอาศัยของคนในซอย และจะมีผู้ค้าหลายรายเช่าในบริเวณหน้าร้าน ๆ เดียว ซึ่งก็จะเก็บค่าเช่าต่างกัน ขึ้นอยู่กับสินค้าและความคุ้นเคยกันของผู้ค้ากับเจ้าของร้าน ซึ่งอยู่ในจำนวนเงินประมาณ 500-1,000 บาทต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างสุรวงศ์ ผู้ค้าบริเวณนี้เดิมก่อนที่จะมาเริ่มขายครั้งหลังสุดตามนโยบายของคุณสมัคร สุนทรเวช เคยเสียค่าปรับให้กับเจ้าหน้าที่ แล้วก็ถูกห้ามขายไประยะหนึ่งแต่เมื่อมาเริ่มขายอีกครั้งผู้ค้าไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายอะไรอีก เพราะใช้อ้างนโยบายเป็นผู้ค้าเก่าในพื้นที่มาก่อนและเจ้าหน้าที่เทศกิจก็อนุญาตให้ขายได้

นอกจากนั้นยังมีค่าใช้จ่ายบางประเภทที่ผู้ค้าต้องชำระเป็นพิเศษในบางวาระด้วย ดังจะได้กล่าวภายหลัง

จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่ผู้ค้าต้องเสียขณะประกอบอาชีพ

จำนวนเงินที่ผู้ค้าต้องเสียเพิ่มต่อเดือนนั้นอยู่ในระหว่าง 1 - 500 บาท มากที่สุด รองลงมาได้แก่ 500 - 1,000 บาท ถึงแม้ว่าจำนวนเงินดังกล่าวดูคล้ายกับว่าไม่มากนักสำหรับบุคคลทั่วไปแต่การต้องเสียเงินจำนวนนั้นไปทุกเดือนย่อมทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัดและคับข้องใจ เพราะรายได้ที่ได้มาจากการขายสินค้าอย่างหนักในแต่ละวันและระหว่างนั้นก็มักมีบุคคลบางกลุ่มเข้ามาเรียกเก็บเงิน ซึ่งก็จำเป็นที่จะต้องให้ ย่อมไม่เป็นผลดีใด ๆ แก่ผู้ค้าแม้แต่ชนิดเดียว

เหตุผลที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกระบบ

ในประเด็นนี้ พบว่าผู้ค้าในกลุ่มที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวนั้น บางคนมีเหตุผลในการเสียเงินหลายข้อ เหตุผลพบมากที่สุดได้แก่ เพื่อความปลอดภัยจากกลุ่มอิทธิพล ในเรื่องความปลอดภัยจากกลุ่มอิทธิพลหรือที่เรียกว่าค้ายุ่มครองนั้นในกลุ่มผู้ค้าบางแคซึ่งมีการรวมกันในลักษณะที่เรียกว่าชมรม และจะส่งคนมาเก็บเงิน โดยลักษณะของการเก็บทุกวันที่ขาย ถ้าหากวันใดที่มาเก็บแล้วไม่พบตัวผู้ค้า ก็จะเก็บสมทบในวันถัดไป และยังมีผู้ค้าที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อให้ขายในสถานที่หรือเวลาอื่นนอกเหนือไปจากที่กำหนด ผู้ค้าเหล่านี้มีการรวมตัวกันแบบเหมาจ่าย ซึ่งลักษณะแบบนี้เห็นได้ชัดเจนว่าต้องมีการตกลงกับผู้รับเงินอย่างชัดเจนว่าจะจ่ายกันที่จำนวนเท่าไร และหัวหน้ากลุ่มก็จะเป็นคนกลางในการติดต่อระหว่างกลุ่มกับผู้คุมครองเหล่านั้น

กรณีของค่าเช่าที่นั่นผู้ค้าในกลุ่มนี้ได้มีการเจรจากับเจ้าของร้านหรือเจ้าของบ้านโดยขอให้เช่าที่ด้านหน้าเพื่อทำการค้า นอกจากนั้นยังต้องอาศัยเช่าใช้ไฟฟ้าจากเจ้าของที่ด้วย โดยอัตราค่าเช่าจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของเจ้าของที่ และบางสถานที่มีผู้เช่าหลายรายก็ยังเก็บค่าเช่าไม่เท่ากัน ทั้งนี้ล้วนแต่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของเจ้าของสถานที่ทั้งสิ้น ส่วนค่าใช้จ่ายบางอย่างในโอกาสพิเศษที่ผู้ค้าจะต้องให้ความร่วมมือเป็นครั้งคราวไป ได้แก่ เมื่อมีงานสังสรรค์ โยกย้ายตำแหน่ง ผู้ค้าก็จำเป็นต้องให้เมื่อมีการเรียกเก็บมา

นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายนอกระบบของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ไม่เป็นรูปแบบตัวเงินก็ยังคงมีอีก เป็นต้นว่าสินค้าที่ขายอยู่ หากเจ้าหน้าที่พอใจเมื่อเข้ามาเลือกซื้อ ผู้ค้าก็ต้องให้ไปโดยพยายามคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย เพราะผู้ค้าก็ไม่กล้าที่จะไปเอาเงินเขวอยู่แล้ว

ความรู้สึกของผู้ค้าต่อการเสียเงินนอกระบบดังกล่าว

ในบรรดาผู้ค้าที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ นั้นปรากฏว่าผู้ค้าเลือกคำตอบในข้อที่แสดงความพอใจต่อการจ่ายเงินดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 53.7 และตอบในข้อที่แสดงความไม่พอใจเพียงร้อยละ 9.8 ของจำนวนผู้ที่เสียค่าใช้จ่ายจำนวน 26 ราย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุใดคำตอบจึงเป็นเช่นนั้น แต่เมื่อตรวจสอบเหตุผลของผู้ค้าจากการสัมภาษณ์แล้วพบว่าเหตุผลที่ตอบเช่นนั้นก็เนื่องมาจากความต้องการที่จะมีพื้นที่ทำการค้าได้อย่างเป็นปกติ เป็นเสมือนการเปิดทางสะดวกในการทำการค้าและยังสร้างความสบายใจให้กับผู้ค้าว่าจะไม่มีผู้ใดมารบกวน ทั้งนี้ทั้งกลุ่มของผู้ที่เสียค่าใช้จ่ายให้เจ้าพนักงานหรือกลุ่มชมรมต่างก็ตอบเช่นเดียวกันว่าการเสียเงินนั้นเสมือนทำให้เกิดความคุ้มครองปลอดภัยจากการรบกวนต่าง ๆ และยังทำให้ผู้ค้าสามารถมีพื้นที่ทำมาหาเลี้ยงชีพได้ตลอดไป ฉะนั้นในคำตอบที่ว่าพอใจน่าจะเรียกว่าความจำใจที่จะต้องยอมรับสภาพที่เป็นอยู่เสียมากกว่า

ส่วนในจำนวนของผู้ที่ตอบอย่างตรงไปตรงมานั้นก็เนื่องมาจากการเสียเงินให้กับกลุ่มซึ่งรวมกันในรูปแบบที่เรียกว่าชมรมนั้น เดิมลักษณะของชมรมเป็นการรวมกันอย่างชัดเจนมีคณะกรรมการชมรมในการเบิกจ่ายเงิน และแถลงงบสิ้นปีให้สมาชิกทราบ แต่ในขณะนี้ไม่ได้มีการแจ้งอะไรให้ทราบเลย ผู้ค้าจึงไม่ทราบว่าเงินดังกล่าวนั้นนำไปใช้ในการทำอะไร รวมทั้งเดิมเคยมีการจัดงานรื่นเริงในโอกาสวันปีใหม่ และจัดสรรเงินเป็นค่าของขวัญในการจับฉลาก ซึ่งขณะนี้ก็ไม่มีเช่นกัน นอกจากนี้ผู้ค้ารายที่ตอบว่าไม่พอใจก็เห็นว่าการเก็บนั้นแม้จะไม่มาก แต่ก็เป็นส่วนที่ทำให้รายได้ของตนลดลง และผู้ค้าก็ทราบว่าเงินจำนวนนี้ไม่ได้เข้าไปที่รัฐ ผู้ค้าบางรายยินดีที่จะเสียเงินมากกว่านี้ หากว่าตนเองได้ทราบแน่ชัดว่าเงินนั้นเข้าไปสู่รัฐจริง ๆ

4.3.2 แหล่งเงินทุน และแหล่งเงินกู้

กลุ่มตัวอย่างมีแหล่งเงินทุนและแหล่งเงินกู้เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการค้า ดังตารางที่ 4.3.2

ตารางที่ 4.3.2
แสดงแหล่งเงินทุน และแหล่งเงินกู้

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
เงินลงทุนของผู้ค้าเฉลี่ยต่อครั้งที่ต้องซื้อสินค้า (บาท)		
ต่ำกว่า 1,000	5	12.2
1,001-3,000	13	31.8
3,001-6,000	5	12.2
10,000 ขึ้นไป	2	4.8
ไม่ตอบ	16	39.0
รวม	41	100.0
แหล่งเงินทุน		
เงินส่วนตัว	33	80.5
เงินเชื่อจากสินค้าไม่มีดอกเบี้ย	1	2.4
เงินกู้ยืมโดยเสียดอกเบี้ย	3	7.3
อื่นๆ	4	9.8
รวม	41	100.0
แหล่งเงินกู้		
เพื่อน	12	29.3
เอกชน	7	17.1
ธนาคารหรือสถาบันการเงิน	2	4.9
ไม่ตอบ	20	48.7
รวม	41	100.0
แหล่งเงินกู้ที่ผู้ค้าต้องการให้ช่วยเหลือ		
ไม่ต้องการกู้	12	29.3
ธนาคาร	9	21.9
สหกรณ์	3	7.3
อื่นๆ	10	24.4
ไม่ตอบ	7	17.1
รวม	41	100.0

เงินลงทุนของผู้ค้าเฉลี่ยต่อครั้งที่ต้องซื้อสินค้า

ในเรื่องจำนวนเงินลงทุนของผู้ค้าพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1,001 - 3,000 บาท ต่อครั้ง และมีผู้ที่ไม่สามารถตอบได้ถึงร้อยละ 39.0 ซึ่งในจำนวนผู้ค้าเหล่านี้เมื่อพิจารณาถึงประเภทของสินค้าแล้วหากว่าเป็นสินค้าประเภทอาหาร ซึ่งจะสามารถกำหนดเงินลงทุนได้แน่นอนเพราะเป็นสินค้าที่ใช้หมดภายใน 1 วันแต่ในส่วนของสินค้าอื่น ๆ นั้น ผู้ค้าหลายรายไม่สามารถที่จะประมาณเงินลงทุนได้ด้วยว่าบางรายเมื่อสินค้าพร่องลงไปก็จะไปซื้อเพิ่มครั้งหนึ่งจึงไม่ได้มีจำนวนเงินที่แน่นอน ยิ่งกว่านั้นบางรายก็นำเงินกำไรที่ได้แต่ละวันไปซื้อสินค้าเพิ่มทุกครั้ง เรียกว่าเป็นการนำกำไรมาหมุนเวียนเพื่อซื้อสินค้าอยู่ตลอด ทั้งนี้การลงทุนของผู้ค้าเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าแต่ละชนิด

แหล่งเงินทุน เงินกู้ และแหล่งเงินทุนที่ผู้ค้าต้องการ

ผู้ค้าส่วนใหญ่มักใช้เงินส่วนตัวเป็นแหล่งเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 80.5 มีกู้ยืมทั้งที่เสียดอกเบี้ยและไม่เสียดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 7.3 และ 9.8 ตามลำดับ นอกนั้นก็จะเป็นผู้ที่ใช้เงินทุนจากบิดามารดา ญาติพี่น้อง ซึ่งไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ซึ่งบางช่วงเวลาผู้ค้าก็อาจจะเคยที่จะกู้ยืมจากเพื่อนบ้าง ซึ่งมีทั้งที่เสียดอกเบี้ยและไม่เสียดอกเบี้ย แต่ในละแวกตลาดนั้นมักปรากฏว่ามีเอกชนเข้าไปจัดสรรเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยสูง เช่น ร้อยละ 20 ต่อเดือน บางรายก็มีภาระที่ต้องผ่อนบ้านอยู่กับธนาคารหรือสถาบันการเงินอยู่บ้างแต่ก็มีจำนวนน้อย ผู้ค้าส่วนใหญ่มักให้เหตุผลว่าไม่ต้องการที่จะเป็นหนี้ เพราะจะรู้สึกไม่สบายใจในการทำงาน เพราะจะต้องมีความตื่นตระหนกเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะพยายามมาใช้หนี้สินนั้น จึงไม่ต้องการที่จะกู้ใคร อยากทำงานให้พอกินพอใช้เท่านั้น

เมื่อสอบถามถึงแหล่งเงินทุนที่ผู้ค้าต้องการให้ช่วยเหลือ และผู้ค้าคำนึงถึงมากที่สุดเป็นอย่างดีก็คือ ธนาคาร แต่ผู้ค้าก็มักให้ความเห็นต่อไปว่าตนเองไม่มีหลักทรัพย์ใดที่จะนำไปใช้ในการค้ำประกันเงินกู้ยืมได้ รองลงมาได้แก่สหกรณ์ และที่ผู้ค้ารู้จักและนึกถึงก็ยังคงเป็นนายทุนหรือบริษัทเอกชน ซึ่งแม้ว่าดอกเบี้ยจะสูง แต่ก็สามารถให้บริการแก่ผู้กู้ได้มากที่สุด

จะเห็นได้ว่าโดยสรุปแล้วแม้ว่าผู้ค้าส่วนใหญ่จะไม่ต้องการกู้เงินด้วยเหตุผลว่าไม่ต้องการเป็นหนี้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาต่อไปถึงแหล่งเงินทุนที่ผู้ค้าสามารถกู้ได้นั้น จะพบว่ามียอดดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทั้งนี้ด้วยเพราะผู้ค้าไม่มีหลักทรัพย์ใดที่พอจะค้ำประกันกับธนาคารได้ ทำให้ผู้ค้าไม่สามารถที่จะหาทุนมาเพิ่มเพื่อที่จะขยายกิจการของตนเองออกไปได้ ฉะนั้นหากมีการจัดระเบียบหาแหล่งเงินให้ถูกต้องเป็นหลักแหล่งที่แน่นอนแล้ว จึงน่าที่จะมีความพยายามในการจัดสรรเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้กับผู้ค้าในรูปแบบของสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นตามความเหมาะสมต่อไป

4.3.3 การใช้บริการสาธารณูปโภคขณะทำการค้า

กลุ่มตัวอย่างได้ใช้บริการสาธารณูปโภค อาทิ ห้องน้ำ น้ำดื่ม อาหาร ไฟฟ้า น้ำใช้ ภาชนะใส่ขยะ (ตารางที่ 4.3.3)

ตารางที่ 4.3.3
แสดงการใช้บริการสาธารณูปโภคขณะทำการค้า

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
การใช้บริการสาธารณูปโภค		
เข้าห้องน้ำ		
อาศัยร้านค้าใกล้เคียง	32	78.1
อาศัยสถานที่ราชการ	3	7.3
อื่นๆ	6	14.6
รวม	41	100.0
น้ำดื่ม		
จัดเตรียมมาเอง	27	65.8
ซื้อจากร้านค้าทั่วไป	12	29.3
ก๊อมน้ำสาธารณะของ กทม.	2	4.9
รวม	41	100.0
อาหาร		
จัดเตรียมมาเอง	15	36.6
ซื้อจากร้านค้าทั่วไป	21	51.2
อื่นๆ	5	12.2
รวม	41	100.0
ไฟฟ้า		
อาศัยร้านค้าใกล้เคียง	24	58.5
อื่นๆ	16	39.1
ไม่ตอบ	1	2.4
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.3.3 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
น้ำใช้		
ไม่ใช้น้ำ	20	48.8
อาศัยร้านค้าใกล้เคียง	11	26.8
อื่นๆ	10	24.4
รวม	41	100.0
สถานะใส่ขยะ		
จัดหาภาชนะมาเองและเก็บรวบรวมไว้พนักงานเก็บขยะจะมารับเอง	8	19.5
รวมรวบรวมทิ้งขยะที่ กทม. จัดไว้ให้	29	70.7
รวมรวมใส่ถุงไว้ในบริเวณที่ค้า	4	9.8
รวม	41	100.0

เข้าห้องน้ำ

ผู้ค้าส่วนใหญ่อาศัยเข้าห้องน้ำเพื่อทำกิจธุระส่วนตัวโดยอาศัยร้านค้าใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 78.1 ผู้ที่เข้าห้องน้ำโดยอาศัยสถานที่ราชการ คิดเป็นร้อยละ 7.3 และผู้ค้าที่ตอบอื่นๆ คือผู้ที่มีอาศัยอยู่ใกล้เคียงกับสถานที่ค้าจึงสามารถกลับไปเข้าห้องน้ำยังที่พักอาศัยของตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 14.6 ในจำนวนนี้จึงเป็นผู้ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ แต่ในส่วนของผู้ค้าที่ต้องอาศัยตามสถานที่อื่นๆ นั้นก็ยังได้ทราบเพิ่มเติมอีกว่ามีผู้ค้าที่ต้องเสียเงินตั้งแต่ 2 – 5 บาท ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ใช้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในบริเวณแหล่งค้าที่ศึกษานั้นไม่มีบริเวณใดที่มีสุขาสาธารณะของกรุงเทพมหานครหรือรถสุขาเคลื่อนที่ให้บริการแต่อย่างใด ซึ่งการจัดรถสุขาเคลื่อนที่นั้นอาจจะทำให้เกิดการกีดขวางการจราจรอยู่บ้าง ฉะนั้นการหลีกเลี่ยงอาจจะทำได้โดยการใช้สุขาสาธารณะที่สามารถสร้างได้ในในที่ไม่กว้างมากนัก และหากมีการรวมกลุ่มผู้ค้าในบริเวณนั้นในการช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด แม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้างแต่ก็คงไม่มากเท่ากับที่ต้องเสียทุกครั้งที่ใช้สุขาเช่นในเวลานี้

น้ำดื่ม

ผู้ค้าอาศัยน้ำดื่มจากการจัดเตรียมมาเองเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาได้แก่ การซื้อจากร้านค้าของทั่วไป ร้อยละ 29.3 และน้อยที่สุดจากก๊อกน้ำสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 4.9 ซึ่งราคาน้ำดื่มที่มีอยู่ในตลาดทั่วไปอยู่ในอัตรา 5 - 10 บาท และในบางบริเวณก็มีก๊อกน้ำสาธารณะติดตั้งอยู่ แต่ก็เสียมาเป็นเวลานานและไม่มีผู้ใดที่จะดูแลหรือแก้ไข บางที่ก็เคยมีแต่หายไป ซึ่งผู้ค้าเองก็ไม่ทราบว่าจะหายไปได้อย่างไร

อาหาร

ผลการศึกษาพบว่าผู้ค้าอาศัยอาหารที่ซื้อจากร้านค้าทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาได้แก่ ผู้ที่จัดเตรียมเอง ร้อยละ 36.6 และผู้ที่ตบนอกเหนือจากนี้ ได้แก่ผู้ที่กลับไปรับประทานอาหารที่บ้าน และบางรายก็ขึ้นอยู่กับว่าถ้าหากวันใดขายได้มากก็จะรับประทานอาหาร แต่ถ้าวันใดขายได้น้อยก็จะไม่รับประทาน เนื่องด้วยผู้ค้าเหล่านี้มีช่วงระยะเวลาทำงานที่แตกต่างกันไป เป็นต้นว่า ผู้ค้าที่ขายของในช่วงกลางคืนก็จะอาศัยเวลาตอนในช่วงกลางวัน กว่าจะที่จะเริ่มต้นมาทำการค้าก็ประมาณ 18.00 - 19.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่ตั้งวางแผงค้าและดูแลแผงกว่าที่จะรับประทานอาหารเช้าก็จะเป็นช่วง 22.00 น. บางพวกที่ขายได้ในเวลาไม่กี่ชั่วโมง ก็อาจจะรับประทานมาก่อน และมาดูอีกครั้งว่าจะขายสินค้าได้ดีหรือไม่ จึงจะรับประทานอีกครั้งตามที่ได้กล่าวแล้ว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในบริเวณพื้นที่เหล่านี้ไม่มีบริเวณใดที่มีร้านอาหารราคาประหยัดของกรุงเทพมหานคร

ไฟฟ้า

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ค้าได้อาศัยใช้ไฟฟ้าจากร้านค้าใกล้เคียงมากที่สุด เป็นจำนวนร้อยละ 58.5 และเป็นผู้ที่เลือกคำตอบอื่นๆ อันได้แก่ ผู้ที่ไม่ได้ใช้ไฟฟ้า เพราะภายในบริเวณนั้นสว่างอยู่แล้ว และผู้ที่ขอแบ่งใช้คนละครั้งกับแผงค้าที่อยู่ใกล้เคียง ในจำนวนของผู้ค้าที่อาศัยไฟฟ้าจากร้านค้านั้น ผู้ค้าจะต้องเสียค่าเช่าในอัตราที่ต่างกันเป็นต้นว่า หลอดละ 10-20 บาทต่อวัน หรือหลอดละ 300-450 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการใช้ไฟฟ้าปกติในบ้านเรือนพักอาศัย และผู้ศึกษายังพบอีกว่าในรายที่ขณะนี้ถูกยกเลิกไม่ให้ทำการค้า ก่อนหน้าที่จะมีการกระทำดังกล่าวได้ถูกผู้ที่ให้เช่าไฟฟ้าใช้กดตันเบื้องต้นเพื่อไม่ให้ทำการค้าด้วยการไม่ให้ใช้ไฟฟ้า ผู้ค้ากลุ่มนี้จึงได้รวบรวมเงินกันเพื่อซื้อเครื่องปั่นไฟมาใช้และช่วยกันเฉลี่ยค่าน้ำมันในแต่ละเดือน นอกจากนี้ในส่วนของผู้ค้าที่มีกลุ่มชมรมนั้นเมื่อผู้ค้าได้สอบถามไปว่า เหตุใดจึงไม่ให้ชมรมช่วยให้มีการขอใช้ไฟฟ้าอย่างถูกต้อง จะได้แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายลงได้บ้าง ก็กลับกลายเป็นว่าผู้ค้ารู้ว่าถ้าทำเช่นนั้นชมรมก็จะต้องเข้ามาเป็นผู้รับประโยชน์เก็บค่าไฟฟ้าในส่วนนี้แทน

น้ำใช้

ผู้ค้าส่วนใหญ่ใช้น้ำจากการอาศัยร้านค้าใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 26.8 ซึ่งในการใช้น้ำนั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายโดยคิดเป็นถังๆละ 10 – 20 บาท และผู้ที่ตอบในข้ออื่นๆนั้นก็ให้แก่ผู้ที่ไปรองน้ำจากสถานที่ราชการและผู้ที่อยู่ใกล้กับที่พักอาศัย ก็จะมีน้ำกลับมาล้างที่บ้าน และจะเห็นได้ว่าไม่มีผู้ใดที่ขออนุญาตโดยตรงจากการประปา

ภาชนะใส่ขยะ

ผู้ค้าส่วนใหญ่ได้เก็บรวบรวมขยะไปทิ้งในที่ที่กรุงเทพมหานครจัดไว้ให้ คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมาคือผู้ค้าที่เตรียมพร้อมโดยการจัดหาภาชนะมาแล้วเก็บรวบรวมใส่ไว้ เมื่อถึงเวลาก็จะมีพนักงานเก็บขยะของกรุงเทพฯมารับไป คิดเป็นร้อยละ 19.5 ส่วนผู้ค้าที่เพียงแต่รวบรวมใส่ลงในบริเวณที่ค้าเท่านั้น ร้อยละ 9.8 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ค้าได้พยายามที่จะช่วยในเรื่องการรักษาความสะอาดอย่างเต็มที่

กล่าวโดยสรุปในเรื่องกิจวัตรประจำวันของผู้ค้าที่กระทำระหว่างการประกอบการค้า นั้น ผู้ค้าต้องอาศัยค่าใช้จ่ายส่วนตัวเสียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่หากเปรียบเทียบกับผู้ที่ปฏิบัติงานชนิดอื่นๆ นายจ้างมักจะเป็นผู้ที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องสุขา และในบางสถานประกอบการนายจ้างก็อาจจะจัดสวัสดิการในเรื่องอาหารราคาประหยัดให้อีกด้วย แต่ในขณะที่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยซึ่งก็เป็นหนึ่งในหน่วยผลิตอันจะก่อให้เกิดการสร้างรายได้หมุนเวียนให้กับเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผู้ค้าเหล่านี้กลับไม่ได้รับการจัดสวัสดิการด้านใดๆให้เลย ซึ่งแม้จะมีความพยายามที่จะจัดให้อยู่บ้าง เช่น ก็อมน้ำสาธารณะ แต่ก็สามารถใช้ได้เพียงชั่วคราว และบางจุดก็มีอยู่แต่ไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งผู้ค้าเองก็กล่าวว่าเสียมาเป็นเวลานานแล้ว ในส่วนของน้ำประปานั้น จะเห็นได้ว่าผู้ค้าที่ต้องใช้คือผู้ค้าที่ขายสินค้าประเภทอาหาร ซึ่งต้องใช้น้ำในการล้างภาชนะต่างๆ ฉะนั้นหากมีการจัดแบ่งบริเวณพื้นที่ให้ผู้ค้าขายอาหารอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียง และจัดการเช่าใช้น้ำประปาจากการประปา และให้ผู้ค้าช่วยดูแลจัดเก็บค่าน้ำร่วมกัน จะทำให้ประหยัดค่าน้ำได้มากกว่าการชื้อน้ำจากบุคคลอื่น นอกจากนั้นอาจจะเป็นการช่วยผู้บริโภคในเรื่องของความสะอาดจากการที่ผู้ค้าสามารถได้ใช้น้ำได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

4.3.4 ประสพการณ์ที่เกิดขึ้นขณะที่ทำการค้า

ข้อมูลที่ผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะทราบจากการศึกษาเรื่องประสพการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ค้าก็เพื่อที่จะได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้ค้าได้รับอุปสรรคในการระหว่างประกอบการค้า ผู้ค้าจะใช้วิธีดำเนินการและมีผู้ใดเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขเหตุการณ์เหล่านั้น (ตารางที่ 4.3.4)

ตารางที่ 4.3.4.
แสดงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทำการค้า

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทำการค้า		
<u>รถยนต์เฉี่ยวชน</u>		
ไม่เคย	30	73.2
ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้	9	22.0
ได้รับบาดเจ็บต้องเข้ารักษาจากแพทย์	2	4.8
รวม	41	100.0
<u>การทะเลาะวิวาท</u>		
ไม่เคย	17	41.5
ระหว่างผู้ค้าด้วยกันเอง	21	51.2
ระหว่างผู้ค้ากับผู้สัญจร	3	7.3
รวม	41	100.0
<u>การได้รับอุบัติเหตุจากการก่อสร้างถนนหรืองานวาง</u>		
<u>สาธารณูปโภคต่างๆ</u>		
ไม่เคย	39	95.1
ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้	2	4.9
รวม	41	100.0
<u>การได้รับอุบัติเหตุโดยตรงจากการประกอบอาชีพ</u>		
ไม่เคย	33	80.5
ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาได้	6	14.6
ได้รับบาดเจ็บต้องเข้ารักษาจากแพทย์	2	4.9
รวม	41	100.0
<u>การได้รับอันตรายจากฝุ่นละอองและอากาศเป็นพิษ</u>		
ไม่รู้สึกเจ็บป่วยอะไร	24	58.5
รู้สึกถึงอาการเจ็บป่วยทางการหายใจ	17	41.5
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.3.4 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
<u>การถูกเจ้าพนักงานจับกุม</u>		
เคย	18	43.9
ไม่เคย	23	56.1
รวม	41	100.0
<u>การถูกเจ้าพนักงานยึดสินค้า</u>		
เคย	17	41.5
ไม่เคย	24	58.5
รวม	41	100.0

รถยนต์เจียวชน

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่ได้รับอุบัติเหตุจากรถยนต์เจียวชน คิดเป็นร้อยละ 73.2 รองลงมาเป็นผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ใช้จ่ายสามัญประจำบ้านรักษาได้ คิดเป็นร้อยละ 22.0 น้อยที่สุดคือผู้ที่ต้องเข้ารับการรักษาจากแพทย์ ร้อยละ 7.3 และผู้ค้าก็จะใช้เงินส่วนตัวในการรักษาพยาบาล โดยมีได้เรียกร้องจากผู้ใด เพราะคิดว่าเป็นการบาดเจ็บเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็พอที่จะออกเงินไปได้ ไม่ต้องร้ออาศัยผู้อื่น นอกจากผู้ที่บาดเจ็บมากถึงกับต้องรักษาจากแพทย์ จึงจะต้องขอให้ผู้เจียวชนเข้ามารับผิดชอบ แต่ก็เพียงบางส่วนไม่ใช่ทั้งหมด

การทะเลาะวิวาท

ผลการศึกษาพบว่าผู้ค้าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทะเลาะวิวาทกับผู้ค้าด้วยกันเอง คิดเป็นร้อยละ 51.2 ส่วนการทะเลาะวิวาทระหว่างผู้ค้ากับผู้สัญจรนั้น คิดเป็นร้อยละ 7.3 ซึ่งส่วนใหญ่เรื่องและผู้ค้ามักจะกระทบกระทั่งกันนั้นได้แก่การล้ำเข้ามาในเขตพื้นที่ขายของตนมากที่สุด เรื่องอื่นที่มีก็อาจจะเป็นการเขม่นกันของผู้ค้าที่เป็นผู้มาใหม่กับหัวหน้ากลุ่มผู้ค้าเดิม การขายตัดราคากัน เป็นต้น ส่วนในเรื่องระหว่างผู้ค้ากับผู้สัญจร เมื่อก่อนเรามากได้ยินคำกล่าวถึงแม่ค้าพ่อค้าว่าเป็นพวกที่ปากจัดไม่ควรที่จะไปมีเรื่องด้วย แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษากลับพบว่าผู้ค้าเองก็มีความระมัดระวังอย่างมากที่จะพยายามไม่ให้เกิดปัญหากับผู้สัญจร เพราะไม่ต้องการที่จะเสียลูกค้า และกลัวว่าถ้าหากมีปัญหากับคนหนึ่งก็จะมีผลต่อกันต่อ ๆ ไป ทำให้ไม่มีใครมาซื้อสินค้าของตน ซึ่งผู้ค้าเองก็คิดว่าปัจจุบันนี้ผู้สัญจรเองก็มักจะโต้ตอบด้วยอาการดูถูกผู้ค้า โดยแสดงอาการไม่พอใจทันทีแม้ว่าผู้ค้า

จะบอกด้วยน้ำเสียงปรกติ เพราะว่าบางครั้งผู้สัญจรก็เดินเหยียบลงไปบนพื้นผ้าใบที่ผู้ค้าใช้ปูสำหรับวางของ เมื่อผู้ค้าเตือน นอกจากผู้สัญจรจะไม่ขอโทษแล้ว ก็ยังโกรธและได้ตอบอีกด้วย

ส่วนวิธีการที่ผู้ค้ายุติการทะเลาะวิวาทนั้น ส่วนใหญ่ก็คือการเลิกกันไปเฉย ๆ ในกรณีที่ไม่มีการวออะไรมากนัก บางส่วนที่มีชมรมของกลุ่มผู้ค้าก็จะมีคนของชมรมเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยให้ แต่บางรายที่ทะเลาะกันรุนแรงถึงขั้นใช้กำลัง ก็ต้องไปตกลงกันที่สถานีตำรวจ ซึ่งอาจถูกจับ ปรับกันไปตามเรื่อง

การได้รับอุบัติเหตุจากการก่อสร้างถนนหรืองานวางสาธารณูปโภคต่าง ๆ

ผู้ค้าส่วนใหญ่มักไม่ค่อยได้รับอุบัติเหตุจากการก่อสร้างและงานวางสาธารณูปโภคต่าง ๆ ส่วนน้อยที่จะได้รับบาดเจ็บก็เพียงเล็กน้อยเพียงแค่วัยระยะ 4.9 และก็สามารถใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาโดยใช้เงินทุนส่วนตัว

การได้รับอุบัติเหตุโดยตรงจากการประกอบอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่าผู้ค้าที่ได้รับอุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพโดยตรงนั้นคิดเป็นร้อยละ 14.6 และส่วนที่ได้รับบาดเจ็บต้องเข้ารับการรักษาจากแพทย์ร้อยละ 4.9 ซึ่งผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเหล่านี้มักจะเป็นประเภทแผงลอยอาหาร เช่น ถูกน้ำร้อนลวก น้ำมันในกระทะกระเด็นได้ เป็นต้น ซึ่งผู้ค้าเหล่านี้ก็จะรักษาพยาบาลด้วยเงินส่วนตัวเสียทั้งหมดเพราะไม่อาจจะไปเรียกร้องเอาค่ากับใครได้

การได้รับอันตรายจากฝุ่นละอองและอากาศเป็นพิษ

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่รู้สึกเจ็บป่วยอะไรจากการได้รับอันตรายจากฝุ่นละอองและอากาศเป็นพิษ คิดเป็นร้อยละ 58.5 ส่วนผู้ที่รู้สึกเจ็บป่วยทางการหายใจ คิดเป็นร้อยละ 41.5 ซึ่งอาการเหล่านี้แสดงออกด้วยการเจ็บคอ ไอ มีน้ำมูก ไข้หวัด คลื่นไส้ อันเกิดจากมลภาวะเป็นพิษที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในขณะนี้ และการที่ผู้ค้าต้องทำการค้าอยู่ตามริมทางซึ่งมียานพาหนะวิ่งผ่านอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ค้าต้องสูดดมควันจากท่อไอเสีย และเขม่าพิษจากอากาศ ในส่วนของผู้ค้าที่ไม่รู้สึกเจ็บป่วยอะไรนั้น บางครั้งผู้ค้าอาจจะรู้สึกเคยชินกับอากาศ ทั้งที่หากบุคคลทั่วไปได้สัมผัสกับอากาศบนถนน โดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นแหล่งการค้าใหญ่หรือย่านธุรกิจ จะรู้สึกได้ทันทีถึงสภาพอากาศที่เป็นพิษ ผู้ค้าบางรายก็ทราบว่ามันรู้สึกรู้สึกว่าเจ็บป่วย แต่ก็ไม่ได้ทำการรักษาอะไร เพราะคิดว่ายังพอดทนได้ทั้งที่บางรายทราบว่าถ้าสะสมมาก ๆ ต่อไปก็จะอาจทำให้เกิดอันตรายร้ายแรงได้

ในส่วนของการเข้ารักษาพยาบาลนั้นผู้ค้าส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้เงินส่วนตัวในการรักษา มีบางรายที่เข้ารักษาพยาบาลในฐานะคนไข้ในสถานของโรงพยาบาลรัฐบาล แต่มีบางรายที่เข้ารักษาพยาบาลโดยมีประกันชีวิตในลักษณะประกันสุขภาพซึ่งมีจำนวนน้อยมาก

กล่าวโดยสรุปแล้วพบว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยนั้น ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุ ความเจ็บป่วย หรือการทะเลาะวิวาทนั้น หากเกิดขึ้นกับผู้ค้าแล้ว ผู้ค้าจะต้องเป็นผู้

รับผิดชอบในการแก้ไขและดูแลรักษาตัวเองจนกระทั่งรอดพ้นจากอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีหน่วยงานใด ๆ ของรัฐเข้ามาดูแลช่วยเหลือ และผู้ค้าเองก็ยอมรับว่าต้องพยายามทำร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพราะหากว่าเจ็บป่วยไปก็ต้องหยุดทำการค้า เท่ากับว่าต้องขาดรายได้ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งประเด็นนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีของความเจ็บป่วยทางการหายใจ ซึ่งด้วยปัจจัยแวดล้อมในการประกอบอาชีพแล้ว ผู้ค้ามีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ แต่ผู้ค้าก็ดูราวกับไม่ค่อยได้ใส่ใจอะไรมากนัก เพียงแต่ต้องการที่จะทำการค้าต่อไปเท่านั้น

การถูกเจ้าพนักงานจับกุม

ผู้ค้ามีประสบการณ์ในการถูกเจ้าพนักงานจับกุม คิดเป็นร้อยละ 43.9 และเมื่อได้สอบถามต่อไปถึงจำนวนเงินค่าปรับในแต่ละครั้งที่ต้องเสียนั้นส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 100 - 1,000 บาท ทั้งนี้ผู้ค้ากล่าวว่าขึ้นอยู่กับเจ้าพนักงานแต่ละคน และนโยบายการกวาดล้างของกรุงเทพฯ ผู้ค้าบางรายได้เล่าถึงผู้ค้าซึ่งอยู่ในสถานที่ที่มีการขายของซึ่งเจ้าพนักงานสันนิษฐานว่าผิดกฎหมาย ผู้ค้าต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าปรับในการถูกจับกุมเป็นจำนวนที่สูงกว่าที่กล่าวนี้มาก โดยมีทั้งระบบการเหมาจ่ายเป็นรายเดือนและจะมีการแสดงสัญลักษณ์ให้เป็นที่ทราบกันว่าผู้ค้ารายใดที่มีการเสียเงินดังกล่าวแล้ว ผู้ค้ารายนั้นก็จะไม่ถูกรบกวนจากเจ้าพนักงานรายอื่นอีก ส่วนผู้ค้ารายอื่นที่ไม่ได้จ่ายเงินนั้นก็อาจถูกกักขังแล้วด้วยการยึดสินค้า บางรายต้องต่อสู้ถึงชั้นศาล และแม้ว่าคดีจะถึงที่สุดให้คืนของแล้ว ผู้ค้าก็ยังคงต้องเสียค่าไถ่สินค้าของตนอีกจำนวนหนึ่ง

การถูกเจ้าพนักงานยึดสินค้า

ผู้ค้ามีประสบการณ์ในการถูกเจ้าพนักงานยึดสินค้าที่ขาย คิดเป็นร้อยละ 41.5 ทั้งที่การจับยึดสินค้านั้นก็ขึ้นกับนโยบายของกรุงเทพฯ และเจ้าพนักงานแต่ละคนด้วย ผู้ค้าบางรายอาจจะได้สินค้าคืนครบตามจำนวนซึ่งก็ต้องไปค้นหาเอาเองจากบริเวณที่เจ้าพนักงานนำไปกองรวมกันไว้ บางรายอาจจะได้คืนไม่ครบซึ่งผู้ค้าคิดว่า เจ้าพนักงานเป็นผู้ที่เก็บเอาสินค้านั้นไว้ และผู้ค้าก็ไม่อาจจะทวงถามได้เพราะจะได้รับการคำตอบว่า ขณะที่ยึดก็ไม่ทราบว่ามีสินค้าอะไรบ้างซึ่งส่วนใหญ่ผู้ค้าก็มักไม่กล้าติดใจทวงถามอะไรได้คืนเท่าไรก็เท่านั้น บางรายสภาพสินค้าที่ได้กลับมาก็ไม่สมบูรณ์นัก ด้วยวิธีเก็บโยน และกองสุ่มรวม ๆ กัน ทำให้สิ่งของบางอย่างได้รับความเสียหายมาก ผู้ค้าสูงอายุดำเนินหนึ่งซึ่งมีประสบการณ์ในการหนีการจับกุมเจ้าพนักงานมาตั้งแต่ด้วยสาว กล่าวว่าพอเห็นเจ้าพนักงานมาก็ทิ้งหาบที่ตนเองถืออยู่ทันที เพราะเคยถูกขึ้นจะคอนเอาหาบนั้นขึ้นมาแต่ปรากฏว่าความรีบร้อนทำให้หาบซึ่งหนักอยู่แล้วเทน้ำหนักลงไป จนตัวผู้ค้าเองถึงกับหงายหลังไปทันที บางครั้งเจ้าพนักงานก็ตามบ้างไม่ตามบ้าง หรือถ้าจับกันบ่อยเข้าก็มีบ้างที่แกล้งทำเป็นไม่เห็น ซึ่งก็จะมีทั้งที่ยึดเอาสินค้าไปบ้างไม่เอาบ้างแล้วแต่น้ำใจของเจ้าพนักงานแต่ละคน

4.4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน

ในเรื่องสิทธิประโยชน์แรงงานนี้ ได้แก่กฎหมายพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในฐานะบุคคลธรรมดาและในฐานะผู้ประกอบการอาชีพหนึ่งในสังคม ซึ่งควรจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยพิจารณาดังตารางต่อไปนี้

- 4.4.1. การรับรู้พื้นฐานสิทธิประโยชน์แรงงาน
- 4.4.2. การรับรู้สิทธิประโยชน์แรงงานในด้านการรวมกลุ่มองค์กร
- 4.4.3. การส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ค้า เจ้าพนักงานและบุคคลทั่วไป
- 4.4.4. การรับรู้หลักเกณฑ์การจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยของกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.4.1.

แสดงการรับรู้พื้นฐานสิทธิประโยชน์แรงงาน

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายของพลเมืองไทย		
ทราบ	25	61.0
ไม่ทราบ	16	39.0
รวม	41	100.0
ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย		
ทราบ	14	34.1
ไม่ทราบ	27	65.9
รวม	41	100.0
เหตุผลที่ผู้ค้าเลือกประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย		
ไม่ทราบว่าประกอบอาชีพอะไร	9	22.0
รายได้ดีพอสมควร	16	39.0
การศึกษาน้อยไม่มีงานทำ	4	9.7
เป็นอาชีพสุจริตอาชีพหนึ่ง	3	7.3
อื่นๆ	9	22.0
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.4.1 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหีบแร่แมงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
โอกาสในการเปลี่ยนอาชีพของผู้ค้า		
เคยคิด แต่ไม่มีโอกาส	3	7.3
เคยคิดและคาดว่าจะทำ	3	7.3
ไม่เคยคิด	33	80.4
รวม	41	100.0
ความต้องการที่จะให้ลูกหลานหรือญาติประกอบอาชีพเดียวกัน		
อยาก	10	24.4
ไม่อยาก	1	2.4
เฉยๆ	25	61.0
อื่นๆ	5	12.2
รวม	41	100.0
ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อความคุ้มครองพื้นฐานในการทำงานที่รัฐควรจัดให้		
ทราบ	16	39.1
ไม่ทราบ	24	58.5
อื่นๆ	1	2.4
รวม	41	100.0
ความต้องการด้านสาธารณูปโภคที่ผู้ค้าต้องการให้รัฐจัดให้		
ร่วมสาธารณะหรือ	21	51.1
สุขาเคลื่อนที่		
น้ำดื่มสะอาด	31	75.7
อาหารราคาประหยัด	22	53.7
อื่นๆ	6	14.6
หมายเหตุ : ผู้ค้าสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		

ตารางที่ 4.4.1 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการด้านสาธารณูปโภคที่ผู้ค้าต้องการให้รัฐจัดให้		
ดื่มสาธารณะหรือ	21	51.1
สุขาเคลื่อนที่		
น้ำดื่มสะอาด	31	75.7
อาหารราคาประหยัด	22	53.7
อื่นๆ	8	14.6
หมายเหตุ : ผู้ค้าสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
ความต้องการทางด้านสุขภาพที่ผู้ค้าควรได้รับ		
ความคุ้มครองจากรัฐควรจัดให้		
การประกันสังคม	16	39.0
บัตรประกันผู้มีรายได้น้อย	7	17.1
บัตรสุขภาพ	7	17.1
อื่นๆ	11	26.8
รวม	41	100.0

ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายของพลเมืองไทย

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีความรับรู้ในเรื่องความมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมายของพลเมืองไทย คิดเป็นร้อยละ 61.0 ซึ่งผู้ที่ได้ทราบนี้มักจะเป็นผู้ที่ทราบจากทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือจากชมรม และบางส่วนผู้ค้าก็รู้สึกเองว่าควรที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายบ้างอย่าง ที่คนในสังคมทุกคนได้รับ ส่วนผู้ที่ไม่ทราบสิทธิดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 39.0 ในส่วนของผู้ค้าส่วนนี้ไม่เคยสนใจและรับรู้เหตุผลใด ๆ ในเรื่องกฎหมาย คิดแต่ในเรื่องทำมาหากินแต่เพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่ได้สนใจอย่างอื่นเลย และยังคิดอีกว่ารัฐก็ไม่ได้ให้ความสนใจดูแลอะไรแก่พวกเขา

ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย

ผู้ค้าที่ไม่รับรู้ถึงความคุ้มครองตามกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย คิดเป็นร้อยละ 65.9 ซึ่งผู้ค้าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐในทางลบเสียมากกว่า จากการถูกจับปรับ โดยผู้ค้าทุกคนเคยถูกจับมาแล้วทั้งสิ้น ก่อนหน้าที่จะมีการจัดระเบียบทางการค้า ผู้ค้าจึงเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้ที่กระทำผิดกฎหมายและไม่มีหน่วยงานใดที่จะคอยดูแลให้ความคุ้มครองได้ ส่วนผู้ค้า

ที่รับรู้เรื่องความคุ้มครองนั้น คิดเป็นร้อยละ 34.1 ผู้ค้าเหล่านี้อาจอยู่ในกลุ่มผู้ค้าที่มีความสนใจในเรื่องสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะอาจเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการถูกลิดรอนสิทธิหรือเคยเข้าร่วมในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเอง ทั้งในทางส่วนตัวและการรวมตัวกันเป็นกลุ่มชมรม ซึ่งก็จะได้รับการชี้แจงจากหน่วยงานของรัฐบ้าง จากเจ้าหน้าที่เทศกิจบ้าง หรือผู้ค้าบางรายกล่าวว่าในสมัยของ พล.ต.จำลอง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ก็ได้ลงมาชี้แจงเรื่องสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้ค้าทราบด้วยตนเอง

เหตุผลที่ผู้ค้าเลือกประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย

ผู้ค้าส่วนใหญ่เลือกที่จะประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย ด้วยเหตุที่มีรายได้ดีพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาได้แก่ผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบว่าจะประกอบอาชีพอะไร คิดเป็นร้อยละ 22.0 เท่ากับผู้ que เลือกคำตอบในข้ออื่น ๆ นั้น ได้แก่ผู้ที่คิดว่ารู้สึกเป็นอิสระ ไม่อยากเป็นลูกน้องใคร สบายใจที่จะทำงานที่เป็นของตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากการพิจารณาองค์ประกอบเบื้องต้นของการค้าหาบเร่แผงลอยแล้วนั้น เป็นกิจการที่ทำได้โดยง่ายไม่มีอะไรยุ่งยากซับซ้อน มีการลงทุนเพียงทอดเดียว ซึ่งผู้ค้ามักจะมีต้นทุนจากการซื้อของเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ฉะนั้นรายได้ของผู้ค้าจึงเป็นการหักต้นทุนค่าซื้อสินค้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งผู้ค้ามักจะไม่ได้อะไรที่คิดถึงค่าใช้จ่ายแฝงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ประกอบอาชีพ ผู้ค้าจึงมีความรู้สึกว่าการค้าแบบนี้เป็นการสร้างรายได้ได้ดีในจุดที่น่าพอใจ และด้วยเหตุที่ผู้ค้าเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ ผู้ค้าจึงไม่มีทางเลือกมากนักในการประกอบอื่น ๆ และยังบางรายซึ่งเคยผ่านงานในบริษัทมาแล้ว เมื่อมาประกอบการค้าหาบเร่แผงลอยซึ่งมีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการทำงานสูง จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น และรู้สึกสบายใจที่จะประกอบการค้าเช่นนี้ ส่วนในการมองว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพสุจริตอาชีพหนึ่งนั้น มีผู้ค้าที่จะคำนึงเหตุผลในข้อนี้เพียง ร้อยละ 7.3 ด้วยเพราะผู้ค้ามักเข้าใจไปว่าตนเองอยู่ในอาชีพที่สังคมไม่ได้ให้ความสนใจ และมักถูกจับกุมอยู่เสมอจึงไม่คิดว่าตนเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพที่สุจริตเช่นผู้อื่น

โอกาสในการเปลี่ยนอาชีพของผู้ค้า

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่เคยคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพคิดเป็นร้อยละ 80.4 ด้วยเหตุที่ผู้ค้าเหล่านี้เป็นผู้ที่ประกอบการค้าในช่วงระยะเวลาสั้น และมีความถนัดทางการค้าเช่นนี้แต่เพียงอย่างเดียว โดยมีได้มีการพัฒนาหรือฝึกฝนอาชีพในด้านอื่นเพิ่มเติม ผู้ค้าจึงคุ้นชินกับสภาพเช่นนี้อยู่แล้ว หลายรายที่กล่าวไว้ว่าตนเองอายุมากเกินกว่าที่คิดเปลี่ยนอาชีพได้ และส่วนหนึ่งที่คิดจะเปลี่ยนแต่ไม่มีโอกาสเท่า ๆ กับที่คิดว่าตนเองพอจะเปลี่ยนได้ ร้อยละ 7.3 ซึ่งผู้ค้าในกลุ่มนี้คือผู้ค้าที่มีความต้องการอยู่บ้าง แต่ก็ไม่สามารถทำได้เพราะตนเองไม่มีความรู้จะอะไรอย่างอื่น บางทีก็อยากจะทำในสิ่งที่สบายกว่านี้แต่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ส่วนรายที่คิดว่าจะเปลี่ยนได้ก็อยู่ในกลุ่มผู้ค้าที่มีอายุน้อย ๆ ซึ่งรายหนึ่งก็อยากจะไป

สมัครเป็นทหารด้วย ผู้ค้าบางคนก็อยากเปลี่ยนเพียงแต่ตัวสินค้าที่ขายอยู่เพราะบางอย่างก็ค่อนข้างขายยาก และได้กำไรน้อย

ความต้องการที่จะให้ลูกหลานหรือญาติประกอบอาชีพเดียวกัน

ผู้ค้าส่วนใหญ่รู้สึกเฉย ๆ กับความต้องการที่จะให้ลูกหลานหรือญาติประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย คิดเป็นร้อยละ 48.8 ส่วนที่ต้องการให้ประกอบอาชีพเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 24.4 เนื่องจากว่าส่วนใหญ่ผู้ค้ามักไม่ค่อยได้คิดวางแผนเกี่ยวกับลูกหลานเอาไว้มากนัก ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของลูกหลานหรือญาติเหล่านั้นเองว่าต้องการที่จะทำอะไร ในส่วนที่ต้องการให้ขายต่อไปนั้น เป็นเพราะความพอใจในรายได้ที่ได้รับและคิดว่าลูกหลานก็ไม่ได้ศึกษาสูงนัก ในเมื่อมีที่ที่พอจะทำมาหากินได้อยู่แล้ว ก็อยากที่จะให้ทำการค้าสืบต่อไป แต่ก็มีผู้ค้าบางส่วนที่ไม่ต้องการให้ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย คิดเป็นร้อยละ 14.6 ในจำนวนนี้ให้เหตุผลว่าไม่ต้องการให้ลูกหลานต้องลำบากอยากให้ได้เรียนสูง ๆ มีงานการทำเป็นหลักแหล่งมากกว่า นอกจากนั้นบางรายก็มีตนเองที่ยังคงทำอาชีพนี้อยู่ส่วนลูกหลานในบ้านก็ไปทำงานอย่างอื่น และมีชีวิตของตนเองกันหมดแล้ว

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อความคุ้มครองพื้นฐานในการทำงานที่รัฐควรจะมีจัดให้

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าตนเองจะต้องได้รับความคุ้มครองขั้นพื้นฐานในการทำงานจากรัฐ คิดเป็นร้อยละ 58.5 และผู้ค้าส่วนที่ทราบว่าตนเองควรจะได้รับคุ้มครองดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 39.1 ซึ่งในประเด็นนี้ส่วนใหญ่ผู้ค้ามักไม่ทราบว่าตนเองจะต้องได้รับสิ่งใดจากรัฐบ้าง ตามที่กล่าวแล้วว่าผู้ค้ามักจะได้รับบริการปฏิบัติจากรับในลักษณะที่เป็นทางลบเสียมากกว่า ผู้ค้าจึงไม่ค่อยได้คำนึงถึงว่ารัฐควรจะมีอะไรกับพวกตนบ้าง แต่ผู้ค้าบางรายก็พอที่จะทราบอยู่บ้างจากการที่เคยทำงานในอาชีพอื่น ๆ มาบ้าง และนายจ้างได้มีมาตรการจัดการขั้นพื้นฐานบางอย่างให้ ซึ่งผู้ค้ากลุ่มนี้จะมองว่าตนเองก็ประกอบอาชีพสุจริตไม่ได้ลักขโมยใครกิน ฉะนั้นพวกเขาก็ไม่ที่จะได้อะไรจากรัฐบ้าง

ความต้องการด้านสาธารณสุขปกคลุมที่ผู้ค้าต้องการให้รัฐจัดให้

ผู้ค้ามีความต้องการให้รัฐจัดสาธารณสุขปกคลุมในด้านน้ำดื่มสะอาด คิดเป็นร้อยละ 75.7 อาหารราคาประหยัด คิดเป็นร้อยละ 53.7 ส่วนสาธารณสุขหรือสุขภาพเคลื่อนที่คิดเป็นร้อยละ 51.1 และผู้ที่ตอบอื่น ๆ ได้แก่แก่กลุ่มผู้ค้าที่ต้องการเพียงขอให้ได้ขายในสถานที่ต่าง ๆ ต่อไปโดยไม่ต้องทำอะไร ร้อยละ 14.6 จะเห็นได้ว่าผู้ค้าก็มีความต้องการในเรื่องน้ำมากที่สุดเพราะผู้ค้าเกือบทุกรายต้องดื่มน้ำในขณะที่มาทำงาน และหลายที่เคยมีก็อกน้ำสาธารณะจัดไว้ให้ แต่ก็เสียหรือชำรุดไปเกือบหมด ซึ่งหากมีการซ่อมแซมและช่วยกันดูแลรักษาก็น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับผู้ค้า สำหรับอาหารเป็นปัจจัยที่รองลงมาการจัดอาหารราคาประหยัดตามนโยบายอาหารธงฟ้าราคาประหยัดค่อย ๆ เลื่อนหายไป ส่วนห้องสุขาสาธารณะที่ของกรุงเทพมหานครไม่พบเห็นเลยตามบริเวณที่ได้สัมภาษณ์ ในบริเวณที่มี

ก็ออกน้ำชำระ ผู้ค้าจำนวนหนึ่งเคยสอบถามกับทางเจ้าหน้าที่เทศกิจถึงการแก้ไข แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบอะไร

ความต้องการทางด้านสุขภาพที่ผู้ค้าควรได้รับความคุ้มครองจากรัฐควรจะจัดให้

สำหรับระบบประกันสุขภาพแล้วผู้ค้าส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้าร่วมในการประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 39.0 และผู้ที่ต้องการบัตรสุขภาพและบัตรประกันผู้มีรายได้น้อย คิดเป็นร้อยละเท่า ๆ กัน คือ 17.1 เนื่องจากการประกันสังคมนั้นเป็นระบบซึ่งเป็นที่รู้จักและมีการประชาสัมพันธ์ให้ได้ดีทราบกันอย่างแพร่หลาย ส่วนอีกสองบัตรยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนักและขณะนี้ผู้ค้าส่วนใหญ่ก็มีความตื่นตัวกันมากในเรื่องประกันสุขภาพ 30 บาทของรัฐบาลใหม่ แต่ผู้ค้าก็ยังมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจอยู่ว่าจะอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาให้ใช้บริการดังกล่าว ซึ่งทั้งนี้เป็นการรู้สึกของผู้ค้าที่ติดอยู่ในใจว่าเมื่อมีบริการใด ๆ จากรัฐ กลุ่มของตนมักจะไม่ได้รับความสนใจเท่าไร และนอกจากนี้ผู้ค้าบางส่วนที่พอจะมีกำลังทรัพย์ก็จะมีประกันชีวิตกับบริษัทเอกชน ผู้ค้าหลายรายยังไม่ค่อยมั่นใจในการบริการจากระบบประกันสุขภาพจะทำให้ตนเองได้รับการบริการจากโรงพยาบาลเท่ากับผู้รับบริการอื่น ๆ ผู้ค้ารายหนึ่งซึ่งเคยเข้ารับการผ่าตัดที่โรงพยาบาลรัฐ ซึ่งก็ได้เข้าไปขอใช้สิทธิกับส่วนประชาสงเคราะห์ของโรงพยาบาลและได้รับการช่วยเหลือราว 1 ใน 3 ของค่ารักษาพยาบาลทั้งหมด และผู้ค้าบางรายได้ใช้สิทธิโดยบัตรผู้สูงอายุ แต่กลับไม่ได้รับค่าชี้แจงจากโรงพยาบาลในเรื่องของการจัดหมวดยา ทำให้ผู้ค้าเข้าใจไปว่าโรงพยาบาลไม่จัดยาตามที่ต้องการให้ แต่เมื่อผู้ค้าขอซื้อกลับซื้อได้

ในเรื่องของระบบประกันสุขภาพนั้นผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เรียกร้องอะไรมากนัก ด้วยเพราะไม่ค่อยได้สนใจในเรื่องนี้มากไปกว่าเรื่องการทำมาหากินปรกติ และยังไม่ทราบว่าจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง

ตารางที่ 4.4.2.

แสดงการรับรู้สิทธิประโยชน์แรงงานในด้านการรวมกลุ่มองค์กร

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหีบแร่แมงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ในการรวมกลุ่มชมรมของผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน		
ทราบ	19	46.3
ไม่ทราบ	22	53.7
รวม	41	100.0
ความรู้ต่อการจัดตั้งชมรมผู้ค้าหีบแร่แมงลอยแห่งประเทศไทย		
ทราบ	7	17.1
ไม่ทราบ	34	82.9
รวม	41	100.0
ความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้ค้าหีบแร่แมงลอยแห่งประเทศไทย		
พร้อม	25	61.0
ไม่พร้อม	2	4.9
ไม่มีเวลา	11	26.8
อื่นๆ	3	7.3
รวม	41	100.0

ตารางที่ 4.4.2 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหีบแร่แฝงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ข้อเสนอที่ผู้ค้าต้องการให้ชมรมเสนอต่อรัฐ		
-จัดสถานที่ให้ขายในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม	25	61.0
-ให้ขายในสถานที่เดิมต่อไป โดยจะดูแลความสะอาด เรียบร้อยเอง	2	4.9
-เจ้าพนักงานเรียกเก็บค่าธรรมเนียมนอกเหนือจากรัฐ กำหนด	11	26.8
-ให้เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อผู้ค้าตามหน้าที่แต่อยู่บน พื้นฐานความเห็นใจกัน	6	14.6
-ให้เจ้าพนักงานป้องกันกลุ่มอิทธิพล ไม่ ให้เข้ามา กลั่นแกล้งหรือเก็บส่วย	5	12.2
-อื่นๆ	3	7.3
หมายเหตุ : ผู้ค้าสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		

ความรู้ในการรวมกลุ่มชมรมของผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน

ผลการศึกษาพบว่าผู้ค้าส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงสิทธิในการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 53.7 และผู้ค้าที่ทราบถึงสิทธิดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 46.3 เนื่องจากลักษณะการทำมาหากินที่ค่อนข้างตัวใครตัวมันของผู้ค้าหีบแร่แฝงลอยทำให้ไม่คิดถึงการรวมตัวกัน แต่ในบางส่วนที่ตอบว่ารับรู้ ก็เนื่องจากผู้ค้าในตลาดนี้ได้มีการรวมกันในลักษณะที่เรียกว่าชมรมอยู่แล้ว และชมรมดังกล่าวก็นับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าในบริเวณนี้ อันจะได้อ้างถึงรายละเอียดภายหลัง

ความรู้ต่อการจัดตั้งชมรมผู้ค้าหีบแร่แฝงลอยแห่งประเทศไทย

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงการก่อตั้งชมรมผู้ค้าหีบแร่แฝงลอยแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 82.9 ส่วนผู้ที่ทราบคิดเป็นร้อยละ 17.1 จากการศึกษาทราบว่าชมรมผู้ค้าหีบแร่แฝงลอยแห่งประเทศไทยได้เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.2539 แต่การรับรู้ในหมู่ผู้ค้าด้วยกันนั้นมีอยู่น้อยมาก ทั้งที่ชมรมผู้ค้านั้นมีเป้าหมายที่จะให้การช่วยเหลือแก่ผู้ค้าที่ประสบปัญหาต่าง ๆ และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่กลับไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ค้าได้ทราบ

ความต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย

ผู้ค้าส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาผู้ค้าคิดว่าไม่มีเวลา คิดเป็นร้อยละ 26.8 และผู้ค้าที่ไม่ต้องการที่จะไม่ร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 4.9 ทั้งนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่จะได้มีส่วนร่วมในกลุ่มพวกเขาด้วยกัน เพื่อที่เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ก็ตามจะได้สามารถให้ความช่วยเหลือและเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังคงมีผู้ค้าบางส่วนที่คิดว่าตนเองไม่มีเวลาเพราะต้องทำมาหากินทุกวัน แต่ในประเด็นนี้หากมีการชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติของชมรมแล้วก็น่าที่จะสามารถหันมาให้ความร่วมมือได้ ส่วนพวกที่จะไม่ร่วมมือนั้นด้วยคิดว่าตนเองยังไม่มีปัญหาอะไร และสามารถจัดการกับการทำมาหากินของตนเองได้ ส่วนที่เหลือได้แก่พวกที่ยังไม่แน่ใจถึงกิจกรรมของชมรม

ข้อเสนอที่ผู้ค้าต้องการให้ชมรมเสนอต่อรัฐ

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในประเด็นที่ผู้ค้ามีความต้องการมากที่สุด และต้องการที่จะนำเสนอหากมีตัวแทนของพวกเขา ได้แก่ จัดสถานที่ให้ขายในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 61.0 ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วย ผู้ค้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นอยู่ในบริเวณนอกจุดผ่อนผันทั้งสิ้น ขณะเดียวกันจากนโยบายให้ผู้ค้าเก่าสามารถขายได้ในบริเวณที่ทำการค้ามานานแล้ว และผู้ค้าก็มีใบเสร็จรับเงินที่ยืนยันได้ว่าตนเองเป็นผู้ที่ค้าในบริเวณต่าง ๆ เหล่านี้มาเป็นเวลานาน แต่กลับไม่ได้รับสิทธิตามนโยบายดังกล่าว และยังไปกว่านั้นบางรายกลับถูกยกเลิกไม่ให้ขายเลยทีเดียว ประเด็นต่อไป ได้แก่ เรื่องของเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้ค้าต้องการเสนอในเรื่องเจ้าพนักงานเรียกเก็บค่าธรรมเนียมนอกเหนือจากรัฐกำหนด คิดเป็นร้อยละ 26.8 ให้เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อผู้ค้าตามหน้าที่แต่อยู่บนพื้นฐานความเห็นใจกัน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และให้เจ้าพนักงานป้องกันกลุ่มอิทธิพลไม่ให้เข้ามาถล่มแก๊งหรือเก็บส่วย คิดเป็นร้อยละ 12.2 ซึ่งประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความคับข้องใจของบรรดาผู้ค้าอยู่มาก เพราะผู้ค้าย่อมคิดอยู่ว่าพวกเขาค้าขายด้วยความสุจริต แต่ในขณะที่เดียวกันกลับถูกบุคคลบางกลุ่มเข้ามาเบียดบังเอารายได้ของพวกเขาไป ซึ่งผู้ค้าเองก็ต้องจ่ายอมเพื่อที่จะได้สามารถขายได้โดยไม่มีปัญหาถูกรบกวน นอกจากนี้ผู้ค้าบางส่วนยังคำนึงถึงในด้านความสะอาดโดยมีเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า หากได้ขายในสถานที่เดิมต่อไป จะดูแลความสะอาดเรียบร้อยเอง คิดเป็นร้อยละ 4.9 ส่วนในประเด็นอื่นนั้นผู้ค้าได้เสนอความคิดเห็นในเรื่องการจัดสถานที่ที่จะใช้สำหรับแผงค้าซึ่งขณะนี้ยังต้องอาศัยฝากโดยเสียค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 4.4.3.

แสดงถึงการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ค้า เจ้าพนักงานและบุคคลทั่วไป

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน		
เข้มงวดเกินไป	10	24.4
ปฏิบัติตนไม่สม่ำเสมอ	12	29.3
เห็นใจผู้ค้าดี	6	14.6
ปฏิบัติตนมิชอบ	1	2.4
ปฏิบัติตามหน้าที่	7	17.1
อื่นๆ	5	12.2
รวม	41	100.0
ความคิดเห็นของผู้ค้าที่ต้องการให้เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อตนเอง		
จัดสถานที่ให้ขาย	14	34.1
ให้ขาย แต่ดูแลไม่ให้เกิดขวางทางสัญจร	19	46.3
ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด	6	14.6
อื่นๆ	4	9.8
หมายเหตุ : สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อทัศนคติของบุคคลทั่วไปที่มีต่อการประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอย		
เป็นอาชีพสุจริตเหมือนอาชีพอื่น ๆ	21	51.2
เป็นอาชีพต่ำต้อยมักถูกดูถูก	11	26.8
เป็นอาชีพที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญในหลายด้าน	11	26.8
เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยและสามารถดึงดูดชาวต่างชาติได้	2	4.9
เป็นการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง	14	34.1
หมายเหตุ : ผู้ค้าสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		

ตารางที่ 4.4.3. (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการกีดขวางทางสัญจร		
ไม่กีดขวาง	28	68.3
กีดขวาง	12	29.3
อื่นๆ	1	2.4
รวม	41	100.0
ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม		
ไม่จริง	25	61.0
จริง	13	31.7
อื่นๆ	3	7.3
รวม	41	100.0
ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการสร้างความสกปรกให้แก่บ้านเมือง		
ไม่จริง	33	80.5
จริง	7	17.1
อื่นๆ	1	2.4
รวม	41	100.0

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

มุมมองของผู้ค้าต่อการการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้น ผู้ค้าเห็นว่า เจ้าพนักงานปฏิบัติตนไม่สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 29.3 รองลงมาได้แก่ การปฏิบัติที่เข้มงวดมากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 24.4 ซึ่งในจำนวนผู้ค้าเหล่านี้ก็คือผู้ค้าที่ได้รับการปฏิบัติโดยวิธีการเลือกปฏิบัติ เป็นต้นว่า ผู้ค้าบางรายซึ่งอยู่ในย่านการค้าเดียวกัน อาจจะได้รับบริการผ่อนผันให้ทำการค้าในเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เหตุผลข้อหนึ่งอาจเนื่องมาจากจำนวนเงินที่จ่ายให้กับเจ้าพนักงานในจำนวนที่ไม่เท่ากัน และบางรายก็ปฏิบัติตนอย่างเข้มงวดกับผู้ค้า โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานของความเข้าใจของคนในสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันผู้ค้าอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.1 และ 14.6 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เข้าใจกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน จากความเห็นที่ว่าเจ้าพนักงานก็

ปฏิบัติตามหน้าที่ของเขา และเห็นใจผู้ค้าที่อยู่แล้วตามลำดับ ผู้ค้าเหล่านี้มักจะมีคุณสมบัติสนทนากับเจ้าพนักงาน ทำให้ต่างเห็นใจซึ่งกันและกัน ผู้ค้าก็ทราบว่าเป็นหน้าที่ที่เจ้าพนักงานต้องปฏิบัติ ฉะนั้นหากมีความพยายามในการที่จะให้หน่วยงานของรัฐได้เข้าไปทำความเข้าใจและสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี บนพื้นฐานของความเห็นอกเห็นใจกันในฐานะเพื่อนมนุษย์ และขณะเดียวกันก็ค่อยๆ ให้ความรู้ในด้านกฎระเบียบต่างๆ ของราชการเพื่อให้ผู้ค้าทราบ และเกิดการยอมรับในระบียบนั้นด้วยความรู้สึกที่แท้จริงก็จะเป็นการดียิ่ง นอกจากนี้ผู้ค้าบางรายก็ไม่ได้ให้ความสนใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพราะคิดว่าเป็นการต่างคนต่างอยู่แล้ว ไม่ได้มีสิ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องกัน

ความคิดเห็นของผู้ค้าที่ต้องการให้เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อตนเอง

เมื่อได้สอบถามต่อไปถึงสิ่งที่ผู้ค้าต้องการจากเจ้าพนักงานนั้น พบว่า สิ่งที่คุณค้าต้องการมากที่สุดได้แก่ การปล่อยให้ขายได้ แต่ผู้ค้าจะต้องดูแลไม่ให้เกิดการกีดขวางทางสัญจร คิดเป็นร้อยละ 46.3 รองลงมา ได้แก่ การจัดสถานที่ให้ขาย คิดเป็นร้อยละ 34.1 และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด คิดเป็นร้อยละ 14.6 จะเห็นได้ว่าความต้องการสำคัญของผู้ค้าคือขอให้มีการดำเนินการที่ในการทำมาหากิน ฉะนั้นหากได้มีการตกลงทำความเข้าใจกัน โดยเพิ่มเงื่อนไขในเรื่องการจัดการไม่ให้เกิดการกีดขวางทางสัญจรนั้น ผู้ค้าก็ยินดีที่จะยอมรับ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ค้าในกลุ่มตัวอย่างที่มีการรวมกันเป็นกลุ่มของตนเอง เห็นได้ชัดเจนว่ามีการจัดการและดูแลระมัดระวังไม่ให้เกิดการล้ำเข้ามาในทางสัญจร อันจะเกิดการกีดขวางได้ ดังนั้นหากมีการรวมกลุ่มกันได้ ผู้ค้าจะมีการตักเตือนและระมัดระวังกันเองสำหรับในเรื่องสถานที่ขายนั้น ผู้ค้าก็ยินดีที่จะยอมรับในสถานที่ใหม่ เพียงแต่ว่าผู้ค้าเหล่านี้ยังอาจจะติดอยู่ในสถานที่ และยังคงไม่มั่นใจในระยะแรกว่าจะสามารถทำการค้าได้ ซึ่งก็คงต้องมีเงื่อนไขและเงื่อนไขที่ต้องตกลงกันเพิ่มขึ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ค้าบางรายยินดีกับการที่จะให้เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อพวกตนอย่างเคร่งครัด แต่ก็มีเงื่อนไขเช่นกันว่าต้องปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ค้าที่เลือกตอบในข้อนี้จะเป็นผู้ค้าที่อยู่ในย่านที่มีการจัดระเบียบการค้าเรียบร้อยแล้ว จึงไม่ค่อยเดือดร้อนจากการทำงานของเจ้าพนักงานมากนัก

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อทัศนคติของบุคคลทั่วไปที่มีต่อการประกอบอาชีพหาบเร่-แผงลอย

สำหรับความคิดเห็นในเรื่องนี้ เป็นความรู้สึกของผู้ค้าที่อยู่ในใจและมีความต้องการที่จะให้บุคคลทั่วไปมองพวกเขาด้วยความรู้สึกเช่นนั้นด้วย ได้แก่ เห็นว่าเป็นอาชีพที่สุจริตเหมือนอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาได้แก่ เป็นการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.1 และเป็นอาชีพที่ค้าตัวยมมักถูกดูถูก กับเป็นอาชีพที่สร้างความเดือดร้อน คิดเป็นร้อยละ 26.8 เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้ค้าเองมองว่าตนก็เป็นผู้ที่ทำอาชีพสุจริตเช่นเดียวกับผู้อื่น ฉะนั้นอันดับแรกที่พวกเขาจะนึกถึงก็ต้องคิดว่า ผู้อื่นก็น่าจะมองเห็นอย่างเดียวกัน แม้ว่าการปฏิบัติอื่น ๆ ที่เขาได้รับจากรัฐนั้น

อาจจะไม่ใช่เช่นนั้นก็ตาม ผู้ค้าหลายรายที่รู้สึกว่าคนเราต่างจิตต่างใจ คนที่ดีก็มักจะมองผู้อื่นด้วยความรู้สึกที่ดี แต่คนที่มีความใจแคบก็มักจะดูถูกและมองว่าผู้ค้าต่ำต้อย สร้างแต่ความเดือดร้อนเกะกะกีดขวางทางเดิน ไม่ได้คำนึงถึงความเห็นอกเห็นใจในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งที่ผู้ค้าบางรายกล่าวว่ารายได้ที่พวกเขาได้รับนั้นอาจจะมากกว่าข้าราชการบางคนเสียด้วย และในสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำมีการปลดพนักงานออกจากบริษัทต่าง ๆ การค้าหาบเร่แผงลอยนับว่าเป็นประโยชน์ถึงสองทาง คือเป็นอาชีพที่จะสามารถรองรับกับบุคคลเหล่านั้น เพราะเป็นอาชีพที่สามารถทำได้ง่ายไม่ต้องลงทุนอะไรมากนัก และอีกประการหนึ่งก็คือเป็นแหล่งสินค้าราคาประหยัดสำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการกีดขวางทางสัญจร

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ที่กีดขวางทางสัญจร คิดเป็นร้อยละ 68.3 และคิดว่ากีดขวางร้อยละ 29.3 ในกลุ่มของผู้ค้าที่มีการจัดระเบียบอยู่แล้วจะไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องที่ว่าตนเองกีดขวางทางสัญจร และในกลุ่มที่มีการรวมกันเป็นชมรมหรือกลุ่มนั้นก็จะมีหัวหน้ากลุ่มหรือคนที่คอยตรวจตราดูแลอยู่แล้ว หากมีการล้ำเข้ามาในทางสัญจรก็จะมีการว่ากล่าวตักเตือนกัน ส่วนบางที่ที่อาจจะไม่ได้มีการจัดแบ่งกันชัดเจนนั้นก็ยังมีข้อตกลงร่วมกันโดยอาจใช้แนวอิฐบล็อก หรือยึดตามมาตรฐานของข้อบังคับของกรุงเทพมหานครในเรื่องความกว้างของทางสัญจร ซึ่งผู้ค้าก็คิดว่าตนเองได้พยายามปฏิบัติตามข้อตกลงเหล่านั้นแล้ว ในส่วนของผู้ที่เห็นว่ายังคงมีการกีดขวางอยู่ นั้นเนื่องจากผู้ค้าบางส่วนยังคงมักง่ายตั้งวางแผงค้าล้ำเข้าไปในทางสัญจร ทำให้เกิดความลำบากสำหรับผู้ที่เดินผ่าน และในบริเวณที่มีการร้องเรียนในเรื่องการกีดขวางทางสัญจรกันมากนั้น ก็ด้วยผู้ค้าเดิมตั้งแผงขายกันอยู่ริมถนน แต่ผู้ค้ารายใหม่ที่เข้ามาขาย จะเข้ามาเป็นแถวตรงกลางเรียงกันไป สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใช้ถนนไม่สามารถที่จะผ่านเข้าออกทางได้สะดวก

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม

ผู้ค้าที่มีความคิดเห็นว่าการค้าหาบเร่แผงลอยเป็นสิ่งที่ไม่ทำให้ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามนั้น คิดเป็นร้อยละ 60.9 ส่วนที่คิดว่าทำให้เป็นดังนั้น คิดเป็นร้อยละ 31.7 ก็เช่นเดียวกับเรื่องการกีดขวางทางสัญจร ผู้ค้าได้พยายามที่จะทำตามข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อที่จะได้สามารถทำมาหากินของตนเอง กระทั่งในสมัยของนายพิจิตต รัตกุล เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สั่งให้เก็บแผงค้าทุกวันภายในระยะเวลาที่กำหนดและตั้งแผงใหม่ให้ทันในเวลาที่กำหนดอีกด้วย ซึ่งช่วงเวลานั้นสั้นมากจนแทบจะเรียกว่าเข็นกลับไปยังไม่ทันได้นอนพักผ่อนสนิทนาก็ต้องออกมาตั้งแผงแล้ว ผู้ค้าก็ต้องทำตามคำสั่งเพราะว่าไม่อยากจะถูกจับ ให้ทำหลังคาเป็นโครงเหล็กสี่เหลี่ยมสวยงามก็ทำตามคำสั่งทุกอย่าง แม้ว่าต่อมาได้มีความพยายามที่จะต่อรองเพื่อไม่ให้ต้องเก็บแผงทั้งหมดตั้งจะได้กล่าวภายหลัง แต่ก็เห็นได้ว่า ผู้ค้าก็มีความพยายามที่จะทำตามคำสั่งของรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบ

กระทั่ง ส่วนในผู้ค้าที่เห็นว่าเป็นการทำให้เกิดความไม่สวยงามนั้น ผู้ค้าเองก็เชื่อว่าทุกคนต่างจิตต่างใจ ผู้ค้าก็มักจะมีคามมั่งง่าย ไม่ได้คำนึงถึงความสวยงาม เพียงแต่มาขายของแล้วก็กลับไปเท่านั้น

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการสร้างความสกปรกให้แก่บ้านเมือง

ผู้ค้าส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าเป็นผู้ที่สร้างความสกปรกให้แก่บ้านเมือง คิดเป็นร้อยละ 80.5 ส่วนที่คิดว่าสร้างความสกปรกนั้นคิดเป็นร้อยละ 17.1 โดยผู้ค้าส่วนใหญ่มองว่าตนได้เก็บรวบรวมขยะและทำความสะอาดบริเวณแผงค้าของตนเอง โดยร่วมมือกับชมรมหรือกลุ่ม หรือเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพฯ อยู่แล้ว และผู้ค้ามักจะมีคามเชื่อว่าบริเวณแผงของตนซึ่งเป็นที่ทำมาหากิน ก็เหมือนกับเป็นบ้านถ้าบ้านสกปรกก็คงไม่มีใครอยากเข้ามา เช่นเดียวกับเมื่อแผงค้าสกปรกก็คงไม่มีใครอยากที่จะมาซื้อของ และผู้ค้ามักจะอยู่ในพื้นที่นั้นรู้ว่าบริเวณใดที่มีถังขยะอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องทิ้งขยะห่อหุ้มให้เกิดความสกปรก แต่ขณะเดียวกันผู้สัญจรที่มาเดินซื้อของมักจะวางทิ้งถุงอาหาร แก้วน้ำ ไว้ตามพื้นทั่วไป นอกจากนี้บางพวกยังขับถ่ายลงบนพื้น หรือตามตรอกซอกซอยอีกด้วย ส่วนพวกที่เห็นว่าผู้ค้าสร้างความสกปรกนั้นก็ให้แก่ผู้ค้าบางรายอาจจะมั่งง่ายทิ้งน้ำซึ่งมีการชักล้างภาชนะที่เปื้อนเศษอาหารลงไปในท่อระบายน้ำบ้าง

ตารางที่ 4.4.4.

แสดงถึงการรับรู้หลักเกณฑ์การจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยของกรุงเทพมหานคร

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์แรงงาน	กลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	
	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้รับรู้ต่อหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยของกรุงเทพมหานคร		
ทราบ	26	63.4
ไม่ทราบ	15	36.6
รวม	41	100.0
ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการที่รัฐจะเข้ามาจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อจัดทำทะเบียนการค้าให้ถูกต้อง		
ยินดี	35	85.4
ไม่ยินดี	3	7.3
อื่น ๆ	3	7.3
รวม	41	100.0

ความรับรู้ต่อหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบหาบเร่งแห่งลอยของกรุงเทพมหานคร

ผู้ค้าทราบถึงหลักเกณฑ์ในการจัดระเบียบหาบเร่งแห่งลอยของกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 63.4 ส่วนผู้ที่ไม่ทราบคิดเป็นร้อยละ 36.6 ซึ่งผู้ค้าส่วนใหญ่ก็ได้ทราบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่เทศกิจบ้าง จากนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครบ้าง หรือบางส่วนก็ทราบจากสื่อสารมวลชน ซึ่งจากการจัดระเบียบหาบเร่งแห่งลอยนี้มีผู้ค้าได้รับความเดือดร้อนจำนวนหนึ่งทั้งที่เดือดร้อนมากต้องหยุดขายไปเลย หรือให้ขายได้แต่มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือจัดสถานที่ใหม่ให้ขาย ผู้ค้าเหล่านี้ต่างมีความพยายามที่จะเรียกร้องสิทธิในที่ขายของตนเองกลับมา โดยวิธีการต่างๆ เป็นต้นว่าการรวมกลุ่มกันไปยื่นข้อเรียกร้องยังกรุงเทพมหานคร รัฐบาล และสื่อสารมวลชน การแจ้งความเดือดร้อนไปยังชมรมผู้ค้าหาบเร่งแห่งลอยแห่งประเทศไทย ซึ่งมีทั้งที่ได้รับการตอบสนองจากรัฐโดยอาจจะให้เพิ่มเวลาในการขายขึ้นมาบ้าง แต่ในบางกลุ่มก็ยังคงไม่ได้รับการตอบสนองใด ๆ และยังคงไม่ได้ทำการค้ามาจนถึงทุกวันนี้

ความคิดเห็นของผู้ค้าต่อการที่รัฐจะเข้ามาจัดเก็บค่าธรรมเนียม เพื่อจัดทำทะเบียนการค้าให้ถูกต้อง

ผู้ค้ามีความยินดีต่อการที่รัฐจะเข้ามาจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อจัดทำทะเบียนการค้าให้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 85.4 และผู้ค้าที่ไม่ยินดีต่อการจัดเก็บดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 7.3 ในจำนวนผู้ค้าที่เห็นด้วยนั้นเห็นว่าถ้ามีการจัดเก็บแล้วจะทำให้ตนเองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่นๆให้กับบุคคลต่างๆอีก เพราะพวกตนจะจัดเป็นผู้ที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว และพร้อมที่จะเสียเงินเพื่อที่จะได้นำไปมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศ ส่วนพวกที่ไม่เห็นด้วยนั้นเพราะว่าผู้ค้าไม่ค่อยแน่ใจว่าหากจ่ายเงินไปแล้วจะทำให้ตนเองไม่ถูกรบกวนหรือกลั่นแกล้งจากบุคคลใด ๆ อีก นอกจากนั้นผู้ค้าบางคนที่ยังมีความห่วงใยว่าหากมีการจัดเก็บแล้ว ตนเองจะได้ขายในที่เดิมหรือไม่ อีกทั้งยังมีความไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของรัฐจะสามารถเข้าใจและจัดแบ่งสถานที่ได้ตามความต้องการที่แท้จริงของผู้ค้า

4.5 การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่งแห่งลอย

ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลสภาพปัญหาของผู้ค้าแต่ละกลุ่มซึ่งทำให้เกิดการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่งแห่งลอย ดังนี้

ผู้ค้ากลุ่มตลาดบางแค

ผู้ค้าย่านตลาดบางแคซึ่งเป็นตลาดใหญ่ตลาดหนึ่งในย่านธนบุรี เป็นแหล่งรวมสินค้ามากมายสำหรับผู้บริโภคซึ่งหากไม่ซื้อสินค้าที่ตลาดนี้ก็จะต้องไปซื้อถึงตลาดมหาชัย จ.สมุทรสาคร บริเวณนี้จึงมีการตั้งวางแผงขายบนพื้นทางสัญจร โดยมีเจ้าพนักงานซึ่งเรียกว่า "ตำรวจเทศกิจ" ไล่

ตามจับ ผู้ค้าก็จะวิ่งหนีหลบเข้าตามตรอกซอยต่าง ๆ โดยทิ้งแผงวางไว้ เจ้าหน้าที่ก็จะยึดแผงไปไว้ที่เขต แล้วผู้ค้าก็จะตามไป โดยจะชำระค่าปรับประมาณ 100 – 500 บาท แล้วแต่เจ้าหน้าที่จะเรียก ซึ่งก็จับกุมกันทุกวัน จนกระทั่งผู้ค้ามีความรู้สึกว่า เจ้าหน้าที่เองก็เบื่อนายต่อการจับกุม บางครั้งแก๊งทำเป็นไม่เห็นบ้างก็มี และในยุคหนึ่งซึ่งเกิดการรวมกลุ่มกันของผู้ค้าทั่วประเทศและในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น ย่านบางลำพู ทำพระจันทร์ ปากคลองตลาด เป็นต้น เรียกว่า “กบฏไม้คาน 2526” เนื่องจากเกิดความเดือนร้อนอย่างหนัก จากการถูกปรับและจับกุม จนทำให้รายได้ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต จึงรวมตัวกันไปร้องเรียนที่หน้าทำเนียบรัฐบาล (บริเวณที่หน้าวัดเบญจมบพิตร) โดยมีหัวหน้าผู้ค้าแต่ละเขตประสานงานระหว่างกัน และระดมผู้ค้าไปนั่งประท้วงเป็นนานนับเดือน ปรากฏเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ แต่แล้วในที่สุดวันหนึ่งทางราชการได้ส่งหน่วยคอมมานโดเข้ามาสลายกลุ่มผู้ค้าในเวลากลางคืน ซึ่งใช้วิธีการรุนแรงโดยเข้ามาตัดเสาดิ้นทำให้ผ้าคลุมตกลงมาคลุมผู้ค้าซึ่งนอนอยู่ และเข้าจับกุม ผู้ค้าบางส่วนที่สามารถหนีได้ก็นั่งลงคลอง แต่ผู้ค้าที่ให้ข้อมูลได้หนีเข้าไปที่วัดโดยทำเป็นว่ากำลังอาบน้ำอยู่ เจ้าพนักงานใช้กระบองแกลงไปมา บางครั้งก็โดนผู้ค้าพันหัก เจ็บตัวบ้าง และที่จับได้ก็ถูกส่งตัวไปจำคุกไว้ หลังจากนั้นนักการเมืองท่านหนึ่งก็เข้าไปเยี่ยมและดำเนินการช่วยเหลือประกันตัวออกมา แต่การประท้วงครั้งนั้นก็ไม่ได้เกิดผลอะไร หลังจากนั้นก็ยังคงมาค้าขายกันต่อไป โดยยังคงถูกจับ ปรับ วันละ 100 บาท ทุกวัน ซึ่งก็ขึ้นกับเจ้าหน้าที่ บางส่วนเจ้าหน้าที่ก็อะลุ่มอล่วยไม่อยากจะจับบ้างแล้วแต่โอกาส ต่อมาเมื่อมีการค้าขายกันมากขึ้น ทำให้ผู้สัญจรเริ่มร้องเรียนถึงความไม่สะดวกในการเดินทาง จึงได้มีการจัดอบรมผู้ค้า โดยมีวิทยากรมาอบรมเน้นในเรื่อง

- มารยาทในการขายของให้มีความสุภาพ ไม่ทะเลาะกับผู้สัญจร
- การตั้งวางแผงค้าให้เป็นระเบียบ ไม่ล้ำออกมาในทางสัญจร และใช้แผงลอยที่เป็นโต๊ะ

ตั้งวางให้ดูสวยงามเป็นระเบียบ

ในการอบรมครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ จากนั้นและต่อมาได้เริ่มจัดมีการระเบียบการค้าโดยการวัดเขตแบ่งพื้นที่ขายซึ่งกำหนดไว้แผงละ 1.20 เมตร แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับบางแผงซึ่งต้องใช้พื้นที่วางสินค้าขนาดใหญ่ ก็จะอนุโลมให้พื้นที่มากขึ้น และให้ผู้ค้าเช่าในพื้นที่มาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ค้าโดยพิจารณาจากใบเสร็จที่เคยปรับผู้ค้า ว่าคนใดเป็นกลุ่มผู้ค้าที่ขายอยู่ในบริเวณนี้บ้าง และบางส่วนดูจากคนที่ถูกจับไปติดคุกในครั้งกบฏไม้คาน และเจตนาารมณ์สำคัญที่ผู้จัดระเบียบมุ่งหวังไว้คือห้ามมิให้มีการเช่าแผงค้าต่อให้บุคคลอื่น เพื่อจะเป็นที่ทำกินของคนในพื้นที่จริง โดยมีการสาบแช่งไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ดีปัจจุบันก็มีการเช่าแผงต่อ โดยมีคนต่างจังหวัดเข้ามาทำแทนในราคาถึงแผงละ 300,000 บาท

เมื่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการมาได้ลงมาเดินสอบถามกับผู้ค้าเอง ถึงความเป็นไปได้ที่จะให้หยุดค้า 1 วัน ซึ่งครั้งแรกคิดว่าจะเป็นวันอาทิตย์ แต่เนื่องจากผู้ค้าเห็นว่าเป็นวันหยุดและจะมีผู้สัญจรจำนวนมากซึ่งจะทำให้ขายดี ก็เลยมาตกลงกันที่วันพุธอันเป็นวันกลางสัปดาห์ และจะได้เป็นข้อตกลงกันว่า จะเก็บแผงค้าในคืนวันอังคารและรอกมาช่วยกันล้างตลาดในวันพุธ และผู้ค้าก็ร่วมกันปฏิบัติตามเป็นอย่างดี

จนกระทั่งมาถึงสมัย นายพิจิตต รัตตกุลเป็นผู้ว่าราชการได้เน้นนโยบายความสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นสำคัญ จึงได้วางกฎระเบียบคุมเข้มแผงค้าอย่างเข้มงวด ดังนี้

- ต้องดูแลทั้งแผงและรอบแผงอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าเกิดสกปรกจะต้องถูกปรับ และห้ามแขวนสินค้าขายกับร่มหรือโครงเหล็ก
- กำหนดให้ทำซุ้มโครงหลังคาเหล็กสีเหลือง ห้ามใช้รมซึ่งจะทำให้ดูไม่สวยงาม
- ต้องทำบัตรผู้ค้า โดยให้คนในครอบครัวที่จะมาทำการค้าต้องมาลงชื่อ และในระหว่างวันที่ทำการค้าถ้ามีการตรวจ จะต้องมีคนที่มีชื่อในบัตรเป็นคนขายอยู่ด้วย ถึงปัจจุบันนี้ก็ยังคงพบบัตรนี้ติดตัวอยู่เป็นประจำ
- กำหนดเวลาให้ขาย ในเวลา 03.00 - 21.00 น. พอถึงเวลา 21.00 น. ผู้ค้าจะต้องเก็บแผงทั้งหมดรวมทั้งโครงหลังคาเหล็กให้เรียบร้อยและให้มาตั้งแผงในเวลา 03.00 น. และให้เสร็จภายในเวลา 04.00 น. มิฉะนั้นเทศกิจจะเข้ามาตรวจจับ ซึ่งผู้ค้ามีความรู้สึกเหมือนกับการบีบบังคับไม่ให้ขาย ผู้ค้าบางราย เช่น คนสูงอายุ จะไม่สามารถเก็บแผงได้ทันทีก็ต้องจ้างคนเก็บเป็นเงิน 120 บาท ต่อคืน ทั้งเก็บและตั้งของให้ และผู้ค้าก็เพียงแค่จัดเรียงสินค้าอย่างเดียว แล้วยังต้องนำสินค้าทั้งหมดเงินเข้าไปฝากบ้านหรือที่ว่างในซอย โดยเสียค่าฝากเป็นเงิน 900 บาทต่อเดือน ซึ่งผู้ค้าก็ได้เริ่มมีการร้องเรียนโดยผ่านชมรมผู้ค้าบางแค ซึ่งก็มีการผ่อนผันว่าให้เลิกแผงตามเวลาที่กำหนดแต่ไม่ต้องเก็บสินค้า และต้องนอนเฝ้าทั้งคืน ถ้าแผงไหนไม่มีคนเฝ้าก็ต้องถูกจับปรับ และผู้ค้าก็ยังคงมีความพยายามต่อไปเพื่อให้ได้ตั้งขายสินค้าโดยไม่ต้องเก็บแผง ผู้ค้ามีการรวมตัวกันโดยมีชมรมฯ เป็นผู้นำและไปร้องเรียนที่พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคของผู้บริหารในขณะนั้น แต่ก็ได้รับคำตอบไม่สามารถช่วยได้ เพราะนายพิจิตตไม่ใช่คนของพรรค จึงไม่อาจสั่งการอะไรได้และกรุงเทพมหานครก็เป็นเขตปกครองตนเอง ผู้ค้าจึงดำเนินการต่อไปโดยไปขอร้องตามพรรคการเมืองอื่น ๆ เมื่อถึงช่วงที่มีการเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งหลังนี้ นายสมคิด สุนทรเวชได้เน้นนโยบายการจัดการค้าอย่างเสรี นักการเมืองท่านหนึ่งในเขตนี้ซึ่งมีความใกล้ชิดและสนับสนุนนายสมคิดอยู่ ได้ให้คำมั่นว่าถ้าเลือกเขา ๆ จะทำให้ขายของอย่างเสรีได้ ภายใต้เงื่อนไขว่าถ้าหากนักการเมืองท่านนี้จัดประชุมหรือปราศรัย ผู้ค้าต้องไปร่วมฟังเพื่อเป็นการแสดงพลังให้บุคคลทั่วไปและพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดทราบถึงฐานเสียงของตน และผู้ค้าก็ไปตามที่เงื่อนไขด้วยความสมัครใจและความหวังที่จะ

"ในเขตพระนครฝั่งตะวันตก ตั้งแต่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาถึงแนวคูเมืองเดิมนี้ เป็นที่ตั้งของพระราชวัง วัด และวังของพระราชโอรส และวังเจ้านายต่างๆ ในสมัยรัชกาลที่ 1 - 3 เป็นจำนวนมาก ราษฎรที่รับราชการ หรือรับใช้ใกล้ชิดกับเสนาบดีและขุนนางที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่นี้ เช่น บริเวณถนนมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ ท่าเตียน ถนนหน้าพระลาน ท่าพระ ท่าช้าง ถนนหลักเมือง และถนนสนามชัย ในปัจจุบัน (ภาวิวรรณ นรพัลลภ, 2536 : 27) เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ปรากฏหลักฐานว่า บริเวณท่าพระจันทร์ ท่าช้าง และท่าเตียน ได้กลายเป็นแหล่งชุมชนและย่านพาณิชย์กรรมที่สำคัญ โดยเกิดเป็นตลาดเกิดขึ้น บริเวณท่าช้างเริ่มเกิดแนวตึกขึ้นบ้าง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเกิดขึ้น บ้านเรือนที่เคยเป็นของพวกข้าราชการและข้าทาสบริวารในวังของเจ้านายเริ่มหายไป บ้านเรือนที่เหลืออยู่จึงเป็นของพวกที่ทำการค้าขาย มีบ้านเช่าอยู่บ้างประปราย ซึ่งบริเวณท่าช้างนี้จะได้ชื่อว่าเป็นแหล่งสำหรับขายปลี๊ก ขายส่งผัก ผลไม้ ที่มาจากบางกอกน้อย

สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 บริเวณนี้จะเป็นที่พักของทหารญี่ปุ่น พวกชาวสวน ชาวไร่ ก็จะมาขายเรือออกมาจากในคลองละแวกนั้นเพื่อนำสินค้าออกมาขาย และเริ่มมีการตั้งของขายเรื่อยมา ประกอบกับบริเวณนี้เป็นที่ที่ใกล้กับวังเก่า ข้าราชการในวังก็จะมาหาจับจ่ายข้าวของเข้าไปใช้ ทำน้ำท่าช้างจึงนับเป็นแหล่งค้าที่เก่าแก่มาจนนับประวัติศาสตร์ทีเดียว เมื่อต่อมากลายเป็นท่าน้ำที่มีคนอาศัยสัญจรเป็นจำนวนมากทั้งใกล้หน่วยงานราชการ สถานศึกษา โรงพยาบาล ทำให้ท่าช้างกลายเป็นแหล่งที่มีเงินทุนหมุนเวียนจับจ่ายเป็นจำนวนมาก จำนวนผู้ค้าจึงมากขึ้นและวางขายกันเต็มบริเวณ เรื่อยตลอดไปจนถึงส่วนของท่าพระจันทร์ จนกระทั่งมาถึงสมัยที่มีนโยบายและแผนแม่บทในการอนุรักษ์ถนนเกาะรัตนโกสินทร์ ทำให้ผู้ค้าบริเวณท่าช้างถูกปราบปรามและกวาดล้างไม่ให้มีการค้าอย่างเด็ดขาด

ลักษณะโดยทั่วไปของตลาดและชุมชนท่าช้างในปัจจุบัน

มีบ้านเรือนที่เป็นห้องแถวและตึกเก่าที่กำลังอยู่ในระหว่างอนุรักษ์ ตามนโยบายเกาะรัตนโกสินทร์ด้านหน้าอยู่ติดกับถนนหน้าพระลาน ฝั่งตรงข้ามด้านซ้ายเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านขวาเป็นพระบรมมหาราชวัง ระหว่างทางเดินที่จะลงสู่ท่าน้ำซึ่งจะมีเรือข้ามฟากไปยังท่าวัดระฆัง ท่าพรานนก และยังมีเรือโดยสารจากท่าเรืออื่นๆ จุดแวะรับส่งผู้โดยสารโดยตลอด บริเวณนี้ได้ถูกจัดสรรให้เป็นสถานที่ขายอาหาร สินค้า เรือท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งการทำนายทางโหราศาสตร์ ก็มีให้เห็นอยู่มิใช่น้อย หากหันหน้าขึ้นจากท่าน้ำซีกขวาจะเป็นราชนาวีสโมสร มีลานลั่นทมกว้าง ซึ่งเดิมเคยมีแผงลอยสินค้าตั้งขายอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนซีกซ้ายจะเป็นบ้านเรือนซึ่งเป็นชุมชนเก่าและแนวตึกแถวที่สร้างมาแต่ดั้งเดิม กรุงเทพมหานครได้เข้ามาจัดระเบียบโดยครั้งแรกได้ห้ามเด็ดขาดมิให้ทำการค้า แต่ผู้ค้าได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องจึงมีการอนุโลมให้ขายสินค้าได้ในบริเวณถนนลงท่าน้ำเส้นนี้ ซึ่งหลังจากที่ได้เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ในบริเวณตลาดท่าช้าง ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้ย้ายไปอยู่ยัง

สถานที่อื่นจำนวนหนึ่ง บ้านเรือนที่อยู่อาศัยจึงค่อนข้างน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามจำนวนคนที่อาศัยแต่ ละหลังคาเรือนก็ยังคงมากอยู่ ดังเช่นผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนแห่งนี้เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัว ประมาณ 15 คน

สมัยที่ ร.อ.กฤษฏา อรุณวงษ์ เป็นผู้ว่าราชการ ให้อำนาจเทศกิจเข้าจับกุมและปรับอยู่เสมอ ประกอบกับความสามัคคีระหว่างผู้ค้าด้วยกันเริ่มขาดหายไป ความร่วมมือมือร่วมใจกันที่จะต่อสู้กับ อิทธิพลต่างๆน้อยลง และไม่มีการทำงานเข้าใจกันระหว่างเจ้าพนักงานรัฐกับกลุ่มผู้ค้า รัฐมุ่งแต่เข้า มาจับกุมและปราบปรามมากกว่า

เมื่อกรุงเทพมหานครได้สลายกลุ่มตลาดนัดสนามหลวงไปแล้ว จึงได้ทำการกวาดล้างเรื่อย มาจนถึงท่าช้าง และมีประกาศเมื่อกลางเดือนมกราคม 2538 สั่งให้เลิกขาย และเจ้าหน้าที่ได้มาติด ประกาศในบริเวณท่าช้างเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 ห้ามมิให้ตั้งวางหาบเร่งแผงลอยโดยเด็ดขาด และจัดสถานที่ให้ย้ายไปขายที่ตลาดใต้สะพานพุทธ แต่ผู้ค้าได้ไปดูสถานที่แล้วเห็นว่าขายไม่ได้ เท่า จึงได้มารวมตัวกันเข้าไปที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาก็ได้ช่วยเหลือในการเขียนป้าย และคำร้องต่างๆให้ จากนั้นจึงเดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาล, กระทรวงมหาดไทย, ศาลว่าการ กรุงเทพมหานคร โดยไม่มีหน่วยงานใดที่พยายามให้ความช่วยเหลือ และยังบอกปิดให้ไปหาหน่วยงานอื่นแทน ไม่มีหน่วยใดที่จะยอมรับผิดชอบแก้ไขและตัดสินใจช่วยเหลืออย่างจริงจัง ในที่สุดก็จำ ต้องเลิกขาย เพราะถูกปราบโดยใช้กำลังรุนแรง และเทศกิจยังเข้าตริงกำลังในบริเวณท่าช้าง ซึ่งใน ขณะเดียวกันผู้ค้าเองส่วนใหญ่ก็ยอมรับว่าบริเวณดังกล่าวเป็นเขตพระราชฐานซึ่งควรจะดูแลให้เกิด ความสวยงามไม่รุงรัง เนื่องจากที่ขายกันอยู่นั้นเป็นลักษณะวางขายทั่วบริเวณก่อนลงไปที่ทำน้ำ แบบที่ผู้ค้าหันหลังชนกันเป็นแถวซ้อนกัน ถ้าหากกรุงเทพมหานครจะเข้ามาจัดระเบียบก็อยากให้ทำ เพียงแต่ขอว่าให้ขายอยู่ในที่เก่า

ซึ่งในระหว่างนั้นก็ยังมีบางช่วงเวลาที่มีงานฉลองสมโภชน์ เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ครบ 50 พรรษา ก็จะอนุโลมให้ขายได้ ผู้ค้าจึงพยายามที่จะขอต่อรองให้ขายได้เรื่อยมา โดยเข้าไปขอกับผู้อำนวยความสะดวกพระนครและหัวหน้าเทศกิจ เป็นการเจรจาด้วยวาจา แต่ก็ไม่ได้รับการอนุญาตให้ขาย แต่ก็ยังคงแอบขายอยู่เรื่อยมา และเมื่อมีการตรวจจับ ก็ต้องถูกปรับ ยึดสินค้า แล้วแต่กรณี จนกระทั่งมีการอนุญาตให้ขายได้ในช่วง 19.00 ถึง 06.00 น. ซึ่งเวลานี้ไม่ใช่เวลาที่จะ สามารถขายได้ เพราะช่วงเวลาที่จะมีคนสัญจรก็คือช่วงเวลาทำงาน เพราะคนที่ผ่านท่าน้ำก็จะซื้อหา ของกินของใช้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดเข้ากลางวันและเย็น ประมาณ 19.00 น. คนก็แทบจะไม่มี ผ่านท่าน้ำแล้ว

กระทั่งถึงปี 2539 ผู้ค้าได้พบกับคุณโสภณ วาณิชชานันท์ ผู้ค้าของเก่าบริเวณสวนจตุจักรซึ่ง มีความสนใจในเรื่องปัญหาหาบเร่งแผงลอยและพูดคุยกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้รวมตัวกัน จัดการ

ประชุม โดยเชิญนักวิชาการตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกันนโยบายเกาะรัตนโกสินทร์ ผลสรุปคือได้จัดตั้งชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทยขึ้นมา ต่อจากนั้นผู้ค้าในพื้นที่ก็ได้พยายามรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ทำข้าง และพบว่าหลายครอบครัวหากไม่ได้ค้าขายแล้วก็จะไม่มีอะไรทำกิน อาจจะต้องตัดสินใจไปค้ายาเสพติด ลักขโมย เด็กๆที่ต้องไปโรงเรียนก็ไม่อยากจะไป เพราะอายเพื่อน ไม่มีเงินที่จะไปซื้ออาหารรับประทาน เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอย่างแน่นอน จึงได้พยายามร่วมกันในนามชมรมชี้แจงต่อเขตถึงปัญหาเหล่านี้ โดยคุณโสภณผู้ได้รับเลือกให้เป็นประธานชมรมเป็นผู้ดำเนินการโดยจะได้กล่าววิธีการในลำดับต่อไป

จึงได้รับคำตอบอนุโลมให้เลื่อนเวลาขายมาเป็นในวันธรรมดาเวลา 17.00 น. และวันหยุดราชการให้ขายเวลา 14.00 น. เนื่องจากคนจะน้อยกว่าวันปกติ แต่มีเงื่อนไขว่าขอให้เป็นผู้ค้าที่อยู่ในพื้นที่นั้นมาก่อน และมีข้อเสนอว่าให้มีการตกลงและเรียกประชุมคนในพื้นที่เพื่อที่จะให้มีการดูแลจัดการกันเอง เพื่อจะตรวจสอบว่าใครเป็นคนในพื้นที่จริงหรือไม่ แต่ก็ยังไม่ได้ดำเนินการจนถึงวันนี้ และบริเวณนี้ก็ยังไม่ได้ถูกจัดตั้งให้เป็นชุมชน ชุมชนที่ใกล้ที่สุดคือชุมชนท่าพระจันทร์ แต่ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกัน จากเมื่อก่อนผู้ให้ข้อมูลเคยเป็นตัวแทนได้เข้าร่วมประชุมกับเขตบ้าง แต่พอมาถึงขณะนี้เขตจะเรียกเฉพาะผู้นำชุมชน ฉะนั้นจึงไม่ได้ถูกเรียกเข้าไปอีก ทำให้ทำข้างเหมือนกับขาดการติดต่อจากเขตและหน่วยงานราชการไป

สถานที่ที่กำหนดให้ขายกันในปัจจุบันนี้ก็คือแนวถนนลงท่าหน้า ซึ่งปูเป็นปูนแผ่นขนาดกว้างแผ่นละประมาณ 8 นิ้ว 14 แผ่นโดยแบ่งให้ร้านห้องแถวสามารถล้อออกมาได้ 4 แผ่น ส่วนแผงลอยค้ำนั้นให้ล้อได้ 3 แผ่น ส่วนกลางที่เป็นทางเดินต้องว่างไว้ 7 แผ่น และอีกแถบหนึ่งเป็นแผงลอยขายอาหารสำเร็จรูป ตั้งเป็นร้านมีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับให้บริการลูกค้า

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวต่อไปว่าระหว่งนี้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจจะขึ้นอยู่กับหัวหน้าแต่ละชุด และนโยบายของผู้บริหาร บางชุดก็บีบผู้ค้า บางชุดก็ให้ความเห็นใจอะลุ่มอะล่วยกันดี ผู้ค้าเองก็ต้องการที่จะให้มีการจัดล๊อคค้ำให้ถูกต้องและอยากได้ขายในเวลาที่มีคนซื้อมากๆ เพียงแต่อยากได้ความเข้าใจเห็นใจจากรัฐ และรัฐก็น่าจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาเจรจาทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากคนในพื้นที่ได้ เพราะผู้ค้าเองก็เข้าใจว่าเป็นสถานที่ที่ใกล้วัง ต้องการความเป็นระเบียบ แต่ก็ต้องหาข้อยุติในการจัดระเบียบให้เหมาะสม

ส่วนเรื่องสาธารณูปโภคนั้น เดิมเคยมีก๊อกน้ำสาธารณะ กระดาษเช็ดกันบูทรี แต่ปัจจุบันก็ไม่มีแล้ว ทั้งที่ผู้ค้าเห็นว่าส่วนนี้ น่าจะจำเป็นเพราะเป็นบริเวณที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศมาก จึงน่าจะมีสาธารณูปโภคไว้ให้บริการบ้าง โดยต้องเน้นถึงความสะอาดของน้ำดื่มด้วย ส่วนถังขยะปัจจุบันซึ่งมีฝาปิดไม่สะดวกต่อการทิ้ง และคนมักจะทำอภัยความมั่งง่ายทิ้งลงบนพื้นมากกว่า และสำหรับกันบูทรี

ขายได้อย่างเสรี โดยผู้ค้าที่มีรถก็จะรับกันไป หากผู้ใดไม่ไปผู้ค้ารายอื่นก็จะว่ากล่าว และเมื่อเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นไปดังนั้นแล้ว บริเวณนี้ก็สามารถค้าได้อย่างเสรี ตลอด 24 ชั่วโมง เพียงแต่ขอร้องขอให้เก็บในคืนวันอังคาร เพื่อให้กรุงเทพมหานครเข้ามาล้างตลาด และทางสัญจร โดยผู้ค้าบางส่วนยังคงจ้างคนเก็บแผงและตั้งแผงครั้งละ 140 บาทอยู่

ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วจะเห็นว่า หลังจากผ่านการร้องเรียนมาแล้วบริเวณย่านบางแคก็ได้รับการจัดระเบียบการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ได้เสียค่าธรรมเนียมอื่นใดให้กับรัฐ เพียงแต่ความเข้มงวดในการค้าอาจขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้ว่าแต่ละสมัย แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงกลับปรากฏตามที่กล่าวถึงการดำเนินการของผู้ค้าซึ่งอาศัยชมรมผู้ค้าบางแค ซึ่งครั้งแรกเกิดจากการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มชมรมอย่างเข้มแข็ง โดยมีการจัดเก็บเงินวันละ 10 บาท เพื่อนำมาใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น ทำความสะอาดตลาด สั่งสรรค้กันในวันสำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่ มีการจัดงานรื่นเริงจับฉลากของขวัญโดยใช้เงินที่สะสมไว้และมีการเบิกจ่ายกันโดยมีคณะกรรมการควบคุมอย่างชัดเจนเปิดเผย แต่เมื่อถึงยุคเศรษฐกิจตกต่ำ การสั่งสรรค้ดังกล่าวก็เลิกไป การทำความสะอาดก็มีพนักงานของกรุงเทพเข้ามาจัดการดูแลให้ แต่การเก็บเงินดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ เหมือนกับเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ โดยทุกวันจะมีคนมาเก็บเงินวันละ 10 บาทและผู้ค้าก็ต้องจ่ายเงินนี้ ในลักษณะที่เรียกว่า “ค่าคุ้มครอง” ซึ่งถ้าในวันใดผู้ค้าไม่อยู่ที่แผง อีกวันหนึ่งมาขาย ก็ต้องจ่ายทบเป็น 20 บาท สิ่งนี้เป็นการแลกกับความสบายใจที่จะได้ทำการค้าอยู่ได้เพราะหากว่าไม่ให้ ปัญหาก็อาจจะตามมาอาจถูกทำร้ายถูกรบกวนไม่ให้ขาย แต่อย่างไรก็ดีกลุ่มผู้ที่เก็บเงินนั้นก็มาดูแล ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างผู้ค้า มีจลาจลที่จะเข้ามาอีก ซึ่งวิ่งราวกระเป๋าคอนเมทหรือพวกติดยาเสพติด กลุ่มผู้คุ้มครองจะมาดูแลไม่ให้มีเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มคนที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการกับผู้ค้า โดยจะเป็นผู้ที่เข้าไปร่วมประชุมกับหน่วยงานราชการและจะนำข่าวสารต่างๆมาแจ้งให้ผู้ค้าทราบ ทั้งนี้รวมไปถึงการแจ้งข่าวอื่น ๆ เช่น การขอความร่วมมือให้เข้าฟังปราศรัยของพรรคการเมือง การแจ้งข่าวนั้นจะทำโดยวิธีการเดินประกาศให้ทราบทุกแผงค้า และหากแผงใดไม่ให้ความร่วมมือ ก็อาจจะถูกว่ากล่าวจากกลุ่มนี้เอง หรือจากกลุ่มผู้ค้าด้วยกัน ดังนั้นกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มิได้รับผลประโยชน์มากเมื่อมีผู้ค้าอยู่ ฉะนั้นหากมีเรื่องอะไรที่เดือดร้อน ผู้ค้าก็จะไปร้องเรียนให้พวกเขาทราบ กลุ่มนี้ก็จะไปเป็นแกนนำในการดำเนินการร้องขอ เพื่อให้มีผู้ค้าอยู่ต่อไป

ผู้ค้าย่านท่าช้าง

ท่าช้างเป็นบริเวณที่ทำการค้ากันมานาน เป็นท่าเรือข้ามฟากที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างทางน้ำกับทางบกมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่หนึ่ง ซึ่งสมัยนั้นในเขตพระนครมีจำนวน 13 ท่า การปรากฏความเป็นชุมชน พบข้อความจากหนังสือองค์ประกอบทางกายภาพกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวว่า

ผู้ค้าเห็นว่าน่าจะมีกระดาษเขียนแบบเก่า ซึ่งคนจะสะดวกในการใช้มากกว่า หากรัฐให้ในส่วนนี้ได้ก็จะช่วยบรรเทาปัญหาความสกปรกลงได้บ้าง

นอกจากนี้ผู้ค้าได้เล่าถึงชุมชนท่าช้างเดิม ซึ่งมีการรวมตัวกันจัดงานฉลองศาลพระพรหมซึ่งเป็นงานประจำปี มีการละเล่นแบบไทย ๆ แสดงลิเก รำต่างๆ ซึ่งชาวต่างชาติที่ผ่านไปผ่านมาก็ให้ความสนใจแวะเวียนกันมาดู น่าจะเป็นจุดที่ส่งเสริมถึงการแสดงออกถึงวัฒนธรรมของคนไทยดั้งเดิมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ภูมิภาครัตนโกสินทร์ได้ เท่าที่มีอยู่เขตจะเข้ามามีส่วนเพียงอนุญาตตามคำขอให้จัดงานได้และจัดส่งรองผู้อำนวยการเขตมาเป็นประธานเปิดงาน ชาวชุมชนต้องขอไปยังตำรวจให้ส่งเจ้าพนักงานเข้ามาดูแล้วอำนวยความสะดวกโดยเสียค่าใช้จ่าย 200 บาทต่อตำรวจ 1 คน

ผู้ค้าย่านสีลม

ตั้งแผงค้าอยู่บริเวณทางเดินเท้าช่วงต้นถนนศาลาแดง ฝั่งห้างสรรพสินค้าโรบินสัน และเป็นผู้ที่ดูแลแผงบริเวณนั้นประมาณ 30 แผงโดยมีการเก็บเงินแผงละ 500-600 บาทต่อเดือน เพื่อที่จะรวบรวมเงินจำนวนนี้ส่งให้เจ้าหน้าที่เดือนละ 3,000 บาท ในลักษณะเหมาจ่ายและมีใบเสร็จรับเงินจากเขตเป็นค่าปรับ ซึ่งผู้ค้ากล่าวว่าเหมือนกับเจ้าหน้าที่ที่ต้องการที่จะทำยอดผู้ถูกจับกุมและส่วนที่เหลือแบ่งเป็นค่าดูแลพื้นที่ ทั้งความสะอาด ต้นไม้ และอื่น ๆ

ผู้ค้าที่ให้ข้อมูลนี้เป็นผู้ค้าซึ่งญาติมีปัญหารุนแรงกับเทศกิจถึงขั้นถูกฟ้องร้อง โดยเหตุการณ์เกิดขึ้นจาก เทศกิจฝั่งพระนครได้เข้ามาตรวจโดยอ้างว่าเป็นการเข้าเวรข้ามเขต และบริเวณนี้เป็นที่ที่มีผู้หญิงเป็นคนคุม จึงได้เข้ามาขอตรวจลอบและเรียกขอสุรา แต่ผู้ค้าไม่ยอมให้เพราะคิดว่าตนได้จ่ายให้เจ้าหน้าที่เขตที่ตนอยู่ไปแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องจ่ายให้ใครอีก จึงเกิดการทะเลาะวิวาทกันเกิดขึ้น ญาติของผู้ค้าถูกทำร้าย โดยการตีด้วยไม้กระบอง ผู้ค้ายกมือขึ้นรับจึงถูกแขนทำให้แขนหัก ดึงจมูกหัก เป็นเหตุให้ขณะนี้แขนพิการลีบ ไม่สามารถทำงานได้จนกระทั่งปัจจุบัน แต่เมื่อไปถึงสถานีตำรวจแล้วผู้ค้าได้รับบาดเจ็บถูกแจ้งความว่าเป็นผู้ทำร้ายเจ้าหน้าที่ โดยมีเจ้าพนักงานระดับซี 5 ซี 6 ซึ่งมาที่สถานีได้มาว่ากล่าว มีการชี้หน้าและทำทนายให้สู้กัน และย้ำว่าผู้ค้าจะไม่มีวันที่จะชนะได้อย่างแน่นอน ผู้ค้าซึ่งเป็นญาติและกลุ่มผู้ค้าในบริเวณนั้นจึงได้รวมกันและเริ่มต้นที่จะทำการเรียกร้องสิทธิโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งจนถึงขณะนี้คดีความก็ยังคงดำเนินการต่อไปในชั้นศาล

ในระยะแรกที่เกิดเรื่อง ผู้ค้าเริ่มต้นด้วยการเข้าไปทำหนังสือร้องทุกข์ที่ศาลาว่าการกรุงเทพ โดยการเขียนแบบฟอร์มการร้องทุกข์ของทางราชการ และก็ยื่นเรื่องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อติดตามทวงถามไปหลายครั้งสุดท้ายก็ได้รับคำตอบว่า ส่งเรื่องกลับมายังเขตให้ทราบแล้ว แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อแต่อย่างใด

จากนั้นจึงเข้าไปที่ท่าเนียบรัฐบาล เจ้าหน้าที่รับเรื่องรวบรวมทุกซีกก็ได้สอบถามมายังเขต และได้รับคำชี้แจงกลับไปว่า ผู้ค้าเป็นฝ่ายผิด จากนั้นเจ้าหน้าที่คนดังกล่าวก็ช่วยประสานงานทำความเข้าใจเรื่อยมา แต่สุดท้ายผู้ค้ารู้สึกว่ามีภาระเข้าข้างหน่วยราชการด้วยตนเอง

ความพยายามต่อไปคือแจ้งไปยังรายการวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งก็ช่วยประสานงานให้ได้เข้าพบกับผู้อำนวยการเขตพระนคร แต่พอไปพบจริงๆ ก็แจ้งว่าติดประชุม และได้เจอคู่กรณีที่เป็นความกันจึงเกิดการตำหนิ ทำหายกันอีก นอกจากนั้นยังเคยไปร้องเรียนที่รัฐสภา ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ว่าต้องไปร้องเรียนยัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานโดยตรง ซึ่งผู้ค้าเห็นว่าถ้าไปก็คงได้รับคำตอบเช่นเดิมว่าส่งเรื่องไปที่เขต และเขตก็คงจะช่วยเหลือข้าราชการด้วยกัน

ขณะนี้จึงอยู่ในระหว่างการดำเนินกระบวนการทางอาญาที่ศาลอาญา และยังมีภาระนัดสืบพยานกันอยู่ ตัวผู้ค้าที่เป็นผู้ได้รับบาดเจ็บได้ย้ายไปเลี้ยงเปิดไก่ ที่ จ.นครปฐม เนื่องจากไม่สามารถที่จะทำการค้าได้เพราะความพิการ

บริเวณนี้นับว่าเป็นการวางแผนค้าออกจตุผอนมันอย่างชัดเจน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้รับเงินได้ ออกใบเสร็จเป็นค่าปรับให้ ทั้งที่ผู้ค้าก็บอกว่าขายกันอยู่ที่มีมานาน และการจัดวางแผงค้าก็มีการควบคุมไม่ให้ล้ำเส้นที่กำหนดกันขึ้นมาเอง โดยจะตรวจตราดูกันตลอดทั้งคืน ในขณะที่เดียวกันจตุผอนมันที่กทม.อนุญาตให้ค้า กทม.กลับไปตีเส้นไว้ที่ถนนอีกฝั่งหนึ่งซึ่งไม่ใช่บริเวณที่จะมีคนสัญจรผ่านไปมา แต่ในบางจุดที่มีการจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนเงินที่มากกว่า ก็กลายเป็นจตุผอนมันได้ ซึ่งผู้ค้าเองไม่ทราบว่กทม. ยึดคนลักเกณฑ์โตในการจัดแบ่งดังกล่าว ซึ่งหากต้องการที่จะให้เป็นการถูกกฎหมายโดยแท้จริงแล้ว ก็น่าที่จะมีการสำรวจพื้นที่ เพื่อจะได้ทราบว่าข้อเท็จจริงแล้วบริเวณใดที่น่าจะเป็นแหล่งทำมาหากินได้ประกอบไปด้วย

ผู้ค้าถนนสุรวงศ์

ผู้ค้าริมทางเท้าหน้าอาคารปัญญาพัฒน์ ข้างถนนสุรวงศ์ ซึ่งตั้งวางแผนค้าประเภทของที่ระลึกเป็นส่วนใหญ่ มีผู้ค้าในบริเวณนี้ 11 ราย ได้รับความเดือดร้อนจากการที่เจ้าพนักงานตำรวจได้เข้าจับกุมแผงค้า และให้ยกเลิกการเข้าทำการค้า

ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2543 สืบเนื่องจากการที่แผงค้าในบริเวณนี้ได้ถูกคำขอร้องของเขตและพนักงานเทศกิจในปี พ.ศ. 2542 ว่าให้เลิกตั้งแผงค้าเป็นการชั่วคราว เนื่องจากอ้างว่ามีนโยบายคุมเข้มจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในสมัยนั้น และขอให้แผงดังกล่าว เลิกค้าเป็นเวลา 2-3 วัน แล้วค่อยมาขายต่อภายหลัง ผู้ค้าก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ แต่หลังจากนั้นกลับปรากฏว่า เมื่อกลับมาขายอีกกลับมีการเข้ามาจับกุมและให้เลิกขายเรื่อยมา จนต้องเลิกขายเป็นเวลาเกือบ 8 เดือน จนเมื่อนายสมัคร สุนทรเวชขึ้นดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการ ซึ่งมีนโยบายให้ผู้ค้าเก่าเข้าทำการค้าในสถานที่ที่เคยทำการค้ามานานได้ กลุ่มผู้ค้าในบริเวณนี้จึงได้กลับเข้ามาทำการค้าอีกครั้ง ซึ่งก็ได้ค้าขายอยู่พักหนึ่ง

ระหว่งนั้นก็ได้ทราบข่าวว่าอาคารปัญญาพัฒน์ได้ให้เอกชนรายหนึ่ง เข้ามาเช่าสถานที่ที่เป็นทางเท้าซึ่งติดอยู่กับอาคารเพื่อจะจัดสรรให้เป็นที่พักสำหรับตั้งแผงค้า โดยกำหนดอัตราค่าเช่าไว้ที่ด้านหน้าฝั่งถนน สุรวงศ์ 1 เมตร คิดราคา 500 บาทต่อวัน แต่เงื่อนไขให้เช่าแผงละ 2 เมตร เท่ากับ 1,000 บาทต่อวัน เดือนละ 30,000 บาท และต้องทำสัญญาเช่าล่วงหน้า 2 เดือน ส่วนด้านในซอยพัฒนาพงศ์ซอย 2 คิดราคา 1 เมตร 300 บาทต่อวัน แต่บริเวณนี้เป็นที่มืด และไม่ใช้บริเวณที่มีคนเดินผ่าน โดยมีกรเรียกผู้ค้ากลุ่มดังกล่าวเข้าไปเจรจากัน แต่ผู้ค้าได้ให้คำตอบว่าไม่สามารถที่จะเช่าได้เพราะราคาสูงเกินไป หลังจากนั้นก็มีตำรวจบางนายมาที่บริเวณนี้ในช่วงดึก และได้พูดจาข่มขู่ให้เลิกขาย ถ้าไม่เลิกจะมีเรื่องต่อไป และก็มีเจ้าหน้าที่บางนายที่รู้จักกับผู้ค้าอยู่บ้างก็ได้มาเตือนด้วยความเห็นใจ ว่ากำลังมีคำสั่งให้ปราบปรามแผงลอยบริเวณนี้ให้เด็ดขาด ให้ระวังไว้ แต่ผู้ค้าก็ยังประกอบการเรื่อยมา เพราะแน่ใจว่าตนเองไม่ได้ทำอะไรผิด ด้วยก่อนที่จะมาขายอีกครั้งนี้ได้เข้าไปเจรจากับทางเขต และเขตก็ได้รับทราบ เจ้าหน้าที่เทศกิจเองก็ไม่เคยมีปัญหาว่ากล่าวอะไร ต่างยอมรับว่าผู้ค้าเป็นกลุ่มที่เคยประกอบการค้ามานานจริง โดยดูจากหลักฐาน ซึ่งเป็นใบเสร็จค่าปรับที่ผู้ค้าได้รับตั้งแต่สมัย พล.ต.จำลอง นายพิจิตต เป็นผู้ว่าราชการ ซึ่งต้องเสียเงินให้เขตเป็นค่าปรับและทางเขตชี้แจงว่าเป็นค่าบำรุงรักษาความสะอาด

จนกระทั่งในวันที่ 19 สิงหาคม 2543 เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ได้เข้าจับกุมผู้ค้า โดยยึดของทั้งหมดทั้งสินค้าและแผงโครงเหล็กขึ้นรถกระบะปิคอัพ ซึ่งไม่ได้ติดตราของสำนักงานตำรวจ ของทั้งหมดได้ถูกนำส่งไปยังสถานีตำรวจนครบาลท้องที่ โดยให้ผู้ค้าตามไปจ่ายค่าปรับและนำของดังกล่าวกลับคืนมา โดยสินค้าบางอย่างก็ได้รับความเสียหาย ผู้ค้าได้พยายามติดต่อไปทางเขต ทางเขตก็แจ้งว่าไม่ได้มีข้อห้ามอะไรที่บริเวณนี้ แต่ก็ไม่สามารถช่วยอะไรได้ถ้าตำรวจจะเข้ามาจับ ผู้ค้าได้เข้ามาขายอีกครั้ง และถูกจับอีก หลังจากนั้นตำรวจก็นำกำลังตำรวจมาตั้งในบริเวณนี้ โดยผู้กำกับก็ยังเคยมาตรวจสอบด้วยตัวเองที่ป้อมยามมุมถนน ซึ่งก็เป็นข้อที่น่าสังเกตว่าการจับกุมแผงค้าข้างถนนเพียงแค่ 10 แผง ทำไมนายตำรวจจะดับผู้กำกับจึงต้องเข้ามาควบคุมดูแลด้วยตนเอง แต่เป็นที่ทราบกันว่าเอกชนที่เข้ามาเช่าที่นั่นเป็นข้าราชการระดับสูง แต่เข้ามาทำธุรกิจโดยอาศัยภรรยาเป็นผู้ดำเนินการ ผู้ค้ายังได้เข้าเจรจากับผู้กำกับในเวลานั้นด้วย โดยการวิงวอนร้องขอให้เห็นใจกับผู้ที่ทำมาหากินด้วยความสุจริต และอ้างถึงการที่เขตก็ได้อนุญาตให้ขายได้ ไม่ได้มาจับกุมแต่อย่างใด แต่ตำรวจก็อ้างว่า บริเวณดังกล่าวทำให้เกิดการกีดขวางการจราจร ผู้ค้าจึงได้สอบถามว่าถ้าหากตนเองได้รับการขีดเส้นแบ่งล็อคค้าแล้ว จะมาขายต่อได้หรือไม่ คำตอบที่ได้รับคือว่า ให้รอถึงวันนั้นก่อนแล้วค่อยมาพูดกันใหม่

ผู้ค้าจึงได้พยายามที่จะร้องทุกข์ไปยังผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยการทำเป็นหนังสือ และไปรพบปะทั้งที่ศาลาว่าการและที่บ้าน โดยการไปเฝ้ารอเป็นเวลานาน ตั้งแต่ตี 4 - ตี 5 จนกว่าท่าน

จะออกจากบ้าน และเมื่อพบก็ได้ยื่นหนังสือกับมือ แต่คำตอบก็เป็นเพียงว่า ให้ไปยื่นคำร้องทุกข์ที่เขต เป็นอย่างนี้ถึง 4 ครั้ง ซึ่งผู้ค้ากลุ่มนี้ได้ยอมรับว่าตนก็เป็นผู้หนึ่งที่ไปลงคะแนนเลือกตั้งให้ ด้วย เพราะทราบว่ามันมีนโยบายที่ชัดเจนต่อกลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ผู้ค้ายังได้เดินทางไปพบนักการเมืองชื่อดังอีกท่านหนึ่งซึ่งผู้ค้ามีความสนิทสนม และช่วยเหลือในการเลือกตั้งแก่ผู้ว่าราชการ โดยได้เข้าพบที่บ้าน แต่ก็ได้รับคำตอบว่าให้ไปเขียนคำร้องทุกข์ส่งไป ไม่สามารถที่จะช่วยเหลืออะไรได้

นอกจากนั้นผู้ค้า ได้เข้าร้องเรียนต่อสภาทนายความ ซึ่งในครั้งแรกที่ได้เข้าไปนั้น ได้มีการเชิญเชิญเข้าไปเพื่อรับฟังปัญหาและเข้าร่วมประชุมกับทนายความระดับสูง มีการรับปากว่าจะช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ ผู้ค้าก็ได้ให้ชื่อและโทรศัพท์ติดต่อของเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ผู้ค้ามีความหวังอย่างมากด้วยคิดว่าองค์กรดังกล่าวจะสามารถช่วยได้อย่างแน่นอน จากนั้นผู้ค้าก็ได้ติดตามตามข่าวคราวเรื่อยมา สุดท้ายกลับได้รับคำตอบว่า ได้พยายามทำอย่างเต็มที่แต่ก็ทำได้เพียงแค่นี้ ระหว่างนี้ก็มีสมาชิกสภาเขตและสมาชิกสภากรุงเทพได้เข้ามาตามข่าวคราวอยู่บ้าง ผู้ค้าก็ฝากให้ไปช่วยพูดคุยและช่วยเหลือ แต่ก็ไม่มีใครที่ไม่สามารถที่จะทำอะไรได้มากไปกว่านี้

สุดท้ายผู้ค้ารายหนึ่งดูรายการสี่แยกรัชโยธิน จากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงได้โทรศัพท์ไปเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทางรายการจึงได้บอกให้ส่งหลักฐานเอกสารต่างๆไปให้ดู เมื่อรายการได้ตรวจสอบแล้วจึงได้เชิญให้ผู้ค้าไปออกทีวีในรายการดังกล่าว ซึ่งก่อนหน้านั้นผู้ค้าได้เคยไปร้องทุกข์ที่สถานีครั้งหนึ่งแล้ว โดยยื่นเรื่องไว้กับเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวทุกข์ แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับมา แต่การไปออกทีวีครั้งนี้ทำให้ผู้ค้าได้รับคำแนะนำจากพิธีกรรายการ ให้ได้พบกับประธานชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย ซึ่งประธานได้พบกับผู้ค้าแล้ว และได้ตกลงให้ผู้ค้าทำเรื่องราวเป็นหนังสือ เพื่อที่ประธานจะได้ดำเนินการต่อไป โดยจะเข้าทำจรรยาบรรณเบื้องต้นกับเจ้าของอาคารและผู้เช่าที่บริเวณดังกล่าว จากนั้นหากไม่ได้ผลอะไร ก็จะดำเนินการเข้าพบผู้รับผิดชอบชั้นสูงของหน่วยราชการแต่ละหน่วยต่อไป

ผู้ค้าบริเวณคลองถม

เป็นบริเวณค้าที่มีพื้นที่ค่อนข้างกว้างในบริเวณหลังโรงพยาบาลกลาง จนถึงแยกวรจักร และบริเวณถนนกลางคือถนนยมราชสุขุมเป็นบริเวณที่มีการวางขายสินค้าทั้งสองฟากถนน และตรงกลางทางเดินจะมีแนวแผงลอยสินค้าที่มาขายเพิ่มขึ้นใหม่ ประกอบไปด้วยแผงค้าหลากหลายชนิดโดยภาพรวมแล้วบริเวณนี้จะเป็นแหล่งค้าเครื่องมือช่าง เครื่องไฟฟ้า อะไหล่รถยนต์ และยังมีกลุ่มมองว่าเป็นแหล่งค้าของผิดกฎหมายนานาชนิด ซึ่งจะพบเห็นได้ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นซีดีเถื่อน เครื่องเล่นวิทยุ เทป ซีดี เครื่องเสียง และอื่น ๆ รวมไปถึงมีที่กล่าวกันว่ามีส่วนนำขึ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ที่ถูกโจรกรรมมาแยกชิ้นส่วนวางขาย สินค้าข้างต้นล้วนแต่ขายมาเป็นเวลานานเพราะบุคคลทั่วไปหากจะนึกถึงแหล่งขายแบบนี้ก็จะตรงไปที่คลองถมทันที และแม้ว่าจะมีความพยายามจัดตลาดค้า

ถาวรให้ แต่ก็ต้องมีการวางเงินที่เรียกว่าเซ่งแมงเป็นเงินจำนวนสูงพอสมควร ซึ่งผู้ค้าหลายรายก็ไม่ต้องการที่จะเสียเงินจำนวนนี้ จึงยังคงตั้งแมงอยู่ในที่เดิม ทั้งสองฝั่งถนนยมราชตุ้ม ซึ่งเดิมก็มีอยู่แค่สองฟาก แต่ต่อมาก็มีคนเริ่มเข้ามาตั้งแมงเป็นแนวกลางถนนเพิ่มขึ้น และเริ่มลุกลามไปยังบริเวณริมถนนสายหลัก

จึงเริ่มมีการร้องเรียนถึงความไม่สะดวกในการเข้าออกของผู้ที่พักอาศัยอยู่ในถนนดังกล่าว รวมทั้งเรื่องขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็น จึงมีคำสั่งจากผู้ว่าราชการให้ย้ายผู้ค้าไปที่อื่นโดยได้ดูพื้นที่หลักไว้ ได้แก่ ปิ่นเกล้า ซอยละลวยทรัพย์ และมีการเรียกผู้ค้าเข้าไปหารือ ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการตัดสินใจเพราะยังมีผู้ค้าที่แสดงออกว่าไม่พอใจ มีการคัดค้านเกิดขึ้นอยู่ภายใน แม้ว่าจะไม่มีการแสดงออกอย่างชัดเจนก็ตาม แต่ก็มีการประชุมผู้ค้ากันในเบื้องต้น ซึ่งผู้ค้าหลายรายที่ให้ข้อมูลกล่าวว่าการตัดสินใจที่เจ้าหน้าที่ได้ลงมาจัดการจริงจัง ผู้ค้าหลายรายก็พร้อมที่จะแสดงพลังออกมาอย่างแน่นอน และทุกวันนี้กลุ่มผู้ค้าก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับกลุ่มมาเฟียที่เข้ามาเรียกเก็บ ยิ่งหากว่าสินค้านั้นเป็นของเถื่อน ผู้ค้าอาจต้องวางเงินเพื่อให้ทำการค้าต่อไปได้เป็นเงินกว่า 40,000 บาทขึ้นไป และจะมีสัญลักษณ์บางอย่างที่แสดงไว้หน้าร้านให้เป็นที่รู้กันว่าร้านใดได้จ่ายเงินจำนวนนี้แล้ว ก็จะไม่ถูกรบกวน

ซึ่งผู้ค้ารายหนึ่งถูกลงสัยว่ามีสินค้าผิดกฎหมาย เจ้าพนักงานได้เข้าจับกุมและยึดสินค้าไป จากนั้นถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแม้คดีถึงที่สุด ให้เจ้าพนักงานคืนสินค้าก็มิใช่ว่าจะได้สินค้าคืนมาโดยง่าย ต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นสุราต่างประเทศ อาหารโต๊ะจีน หรือพระเครื่องดังๆตามแต่จะต้องการ ผู้ค้าอีกรายหนึ่งซึ่งเป็นผู้หญิงกล่าวว่าเจ้าพนักงานไม่มีสัมพันธภาพอันดีกับผู้ค้า โดยใช้กิริยาและวาทะราวกับว่าผู้ค้าแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ใช้กิริยาและวาทะหยาบคายโดยไม่คำนึงถึงพื้นฐานความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ผู้ค้ารายเดียวกันนี้ให้ความเห็นอีกว่าปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของบริเวณนี้ก็คือ ห้องน้ำสาธารณะ ซึ่งผู้ค้าทราบว่าคุณร้องเรียนว่ามีการปล่อยของเสียเรียกรวดตามพื้น ตามตรอกซอกซอยต่าง ๆ ห้องน้ำที่จัดไว้ให้ในหน่วยราชการแห่งหนึ่งก็ค่อนข้างไกลจากบริเวณนี้มาก ถ้าเป็นไปได้มีการจัดหาห้องน้ำ และประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปทราบก็ไม่น่าที่จะมีเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้น และโดยที่บริเวณนี้มีการค้ากันมาเป็นเวลานานนับสิบปี กลุ่มผู้ค้าเก่ามักจะมีมารยาทในการค้าต่อกัน มีการแบ่งเวลาที่ทำกรค้ากันอย่างอัตโนมัติ เมื่อถึงเวลาที่หมดเวลาขายของตนก็จะเลิกแมงไป แล้วคนที่มาต่อเวลาก็จะมาขายต่อทันที ซึ่งผู้ค้าก็เห็นด้วยว่าส่วนที่มาขายใหม่ตรงแถวกลางถนนเป็นการกีดขวางทางจราจร และที่ขายอยู่ริมถนนสายหลักซึ่งมาใหม่นั้น น่าจะมีการเข้ามาดูแลจัดการเพื่อไม่ให้เพิ่มปริมาณขึ้นและจะเป็นปัญหาต่อไปได้

ผู้ค้าส่วนใหญ่ยังไม่ต้องการที่จะแสดงออกถึงการต่อต้านรัฐอย่างชัดเจน เนื่องจากรู้ว่าในบริเวณนี้มีผลประโยชน์มหาศาล จึงเห็นว่าพวกที่เสียผลประโยชน์จะเป็นผู้ที่เข้ามาดูแล และจะเป็นผู้

ที่เดือดร้อนก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งต้องใช้ความพยายามกระตุ้นให้เกิดการเรียกร้องต่อผู้ค้า โดยวิธีต่าง ๆ ซึ่งก็เริ่มมีการเรียกไปประชุมอยู่บ้าง แต่ยังไม่กำหนดวิธีการที่ชัดเจนนักเพียงแค่ได้รวบรวมปัญหาของผู้ค้าเสนอให้ทราบเอาไว้ก่อน และทางกรุงเทพมหานครยังไม่ได้แสดงท่าทีที่ชัดเจนเช่นกัน เพียงแต่มีการเรียกไปสอบถามเป็นครั้งคราว

การจัดระเบียบการค้าในบริเวณนี้ จึงน่าที่จะมีการเข้ามาสำรวจปัญหาที่แท้จริงว่าเกิดจากอะไร ที่จะให้ยกเลิกแผงค้าในที่นี้ จะเป็นผลกระทบอย่างมากต่อผู้ค้า เพราะผู้ค้าแต่ละรายมีการลงทุนในการค้าของตนเองและเก็บตุนสินค้าไว้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้การจัดตีเส้นแบ่งเขตของกรุงเทพก็ไม่แน่ว่าจะเป็นผลดีนัก เนื่องจากของที่ขายไม่ใช่จะมีขนาดเท่ากันทั้งหมด บางแผงต้องใช้เนื้อที่จำนวนมาก และในจุดที่ค้าเดียวกันก็มีผู้ค้าจัดช่วงค้าในลักษณะเป็นผลัดด้วย

ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอกระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้า โดยพิจารณาจากตารางที่ 4.5.1)

ตารางที่ 4.5.1

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยย่านบางแค

กระบวนการ	บางแค
1. ขั้นเตรียมการ	ก่อนที่จะมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในบางแค ผู้ค้ามีการรวมตัวในรูปแบบของชมรมอยู่แล้ว โดยชมรมจะเป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาต่างๆของผู้ค้า มีการประชุมปรึกษากันเมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆที่เป็นปัญหาในการประกอบการค้า
2. ขั้นตอนการ	ชมรมผู้ค้าจะมีบทบาทหลายด้าน ดังนี้ 1. เป็นผู้ประสานงานให้ผู้ค้าเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มผู้ค้าทั่วประเทศ เมื่อครั้งที่ถูกเรียกว่า "กบฏไม้คาน" 2. จัดตัวแทนในการเข้าเจรจากับหน่วยงานราชการของรัฐ โดยเข้าร่วมประชุมและนำข้อสรุปของการประชุมมาแจ้งให้ผู้ค้าทราบ 3. เป็นผู้นำในการเข้ากับนักการเมือง และเมื่อมีข้อตกลงกัน ก็จะเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ค้าทราบ ผู้ค้าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ให้เข้ารับฟังคำปราศรัยต่างๆ
3. ผลการดำเนินการ	1. แม้ว่าการชุมนุมครั้งนั้นจะไม่ได้ผลตอบแทนโดยตรงแต่ก็เป็นผล ต่อเนื่องเมื่อมีการจัดระเบียบการค้า ผู้ค้าที่ถูกจับกุมที่มีบันทึกไว้เป็นผู้ได้รับเลือกให้ได้พื้นที่ขายในฐานะผู้ค้าเก่า 2. การเจรจาในเรื่องการขออนุญาตไม่ต้องเก็บแผงสินค้าทั้งแผง จากที่ต้องเก็บแผงทุกวันก็ได้รับอนุญาตให้ปิดแผงสินค้าเท่านั้นไม่ต้อง เก็บทั้งหมด แต่มีเงื่อนไขว่าต้องมีคนนอนเฝ้า

ตารางที่ 4.5.1 (ต่อ)

กระบวนการ	บางแค
4. การดำเนินการต่อเนื่อง	1. ผู้ค้ามีความต้องการที่จะตั้งแผงขายตลอดเวลา จึงได้เข้าพบกับนักการเมืองระดับประเทศท่านหนึ่ง ซึ่งรับที่จะช่วยเหลือ โดยขอให้ผู้ค้าเข้าร่วมฟังเมื่อมีการปราศรัย และผู้ค้าก็ปฏิบัติตาม โดยรวมกันไปเอง และหากใครไม่ไปก็จะมีอาการกล่าวกันระหว่างผู้ค้า ในเรื่องของการให้ตระหนักเรื่องบุญคุณ

ข้อสังเกต สำหรับกลุ่มผู้ค้าบางแค

ขณะนี้ในย่านบางแคมีการจัดระเบียบการค้าที่เรียบร้อยดีอยู่แล้ว ไม่มีปัญหาในเรื่องการตั้งแผงหรือการรื้อถอนจากเจ้าหน้าที่ ผู้ค้ามีความพอใจในการประกอบอาชีพของตนเอง แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ค้ายังคงต้องพึ่งพาอยู่มาก ได้แก่ ชมรมผู้ค้าบางแค ซึ่งเป็นผู้ที่ติดต่อประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เป็นตัวแทนในการพิทักษ์สิทธิของผู้ค้า และยังช่วยคุ้มครองดูแลผู้ค้าจากพวกมิจฉาชีพ หรือช่วยจัดการหากมีการขัดแย้งระหว่างผู้ค้าด้วยกันเอง หรือกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งการพึ่งพาเหล่านี้ทำให้ผู้ค้าต้องมีค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียให้แก่ชมรมทุกวัน หากไม่ให้ก็จะทำให้ไม่สามารถขายสินค้าได้ อาจถูกทำร้าย ประเด็นนี้จึงเป็นจุดที่ผู้ค้าเองก็ไม่ได้พอใจเท่าใดนัก และยังมีความรู้สึกหวาดกลัวกับอิทธิพลต่าง ๆ หากว่าผู้ค้ารวมตัวกันเองได้โดยไม่ต้องระงับอิทธิพลเหล่านี้ก็น่าจะเป็นผลดี และเกิดความสบายใจมากขึ้น ซึ่งผู้ค้ากลุ่มนี้มีจุดเด่นอีกข้อหนึ่งตรงที่ว่า หากมีผู้ค้ารายใดที่ปฏิบัติตนสวนทางกับแนวทางของส่วนรวมแล้ว เป็นต้นว่า ให้ไปเข้าร่วมฟังคำปราศรัยแล้วไม่ไป ให้ช่วยกันเก็บแผงให้สะอาด หรือให้ออกมารวมกันล้างแผงล้างตลาดแล้วไม่มา ผู้ค้าจะมีอาการว่ากล่าวและตักเตือนกันเอง ซึ่งนับเป็นประเด็นสำคัญที่เห็นได้ชัดว่าหากมีการจัดให้ผู้ค้ารวมกันให้ได้อย่างเข้มแข็งเช่นในบริเวณนี้ จะทำให้เกิดการดูแลและปฏิบัติตามกฎต่าง ๆ ที่เป็นไปในทางเดียวกัน

ตารางที่ 4.5.2

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยย่านท่าช้าง

กระบวนการ	ท่าช้าง
1. ขั้นเตรียมการ	ผู้ค้าบริเวณนี้มีการต่อสู้มายาวนานเมื่อถูกห้ามขาย มีการรวบรวมความเดือดร้อนที่ผู้ค้าได้รับทั้งหมด รวมทั้งปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัว บุตรหลานของผู้ค้า
2. ขั้นตอนการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขอให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ช่วยในการเขียนป้าย และคำร้องต่างๆ 2. เข้าพบกับผู้อำนวยการเขต หัวหน้าเทศกิจเพื่อขอมอณัณห์ให้มาทำการค้าได้ 3. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย และได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกรวมทั้งติดต่อประสานงานกับประธานชมรมอยู่เสมอ
3. ผลการดำเนินการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักศึกษาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และผู้ค้าก็นำคำร้องนั้นไปยื่นต่อสำนักงานเขต แต่ก็ไม่ได้รับการผ่อนผันแต่อย่างใด 2. มีการเจรจากันอยู่หลายครั้งจนมีคำสั่งอนุญาตให้เข้ามาทำการค้าในเวลา 19.00 น. - 06.00 น. ซึ่งไม่ใช่เวลาที่จะค้าขายได้ดี เพราะไม่มีคนผ่านทำน้ำแล้ว 3. เมื่อผู้ค้าได้ดำเนินการโดยผ่านชมรมซึ่งมีวิธีการเรียกร้องโดย <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ร้องเรียนกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต คณะกรรมการเกาะรัตนโกสินทร์ โดยใช้จดหมายเปิดผนึก 3.2 ศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนแม่บทเกาะรัตนโกสินทร์ เป็นต้น 3.3 ทำหนังสือถึงพรรคการเมือง สื่อมวลชน สอบถามถึงนโยบายเกี่ยวกับการค้าหาบเร่แผงลอย ซึ่งขณะนี้แม้จะมีป้ายประกาศห้ามค้าอยู่ก็ตามแต่ก็มีการอนุโลมให้เข้ามาทำการค้าได้ในวันธรรมดา ตั้งแต่ 17.00 น. และวันหยุดตั้งแต่ 14.00 น.
4. การดำเนินการต่อเนื่อง	ผู้ค้าส่วนหนึ่งก็ยังคงต้องการที่จะได้เวลาขายที่เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น การประสานงานกับชมรมก็ยังคงมีอยู่ โดยขณะนี้ชมรมก็กำลังอาศัยแนวทางในการเข้าไปมีส่วนในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ เช่น ตำรวจ ทหาร เพื่อที่จะได้รับความเห็นใจจากสังคม

ข้อสังเกต สำหรับผู้ค้ากลุ่มท่าช้าง

ผู้ค้าในบริเวณนี้เป็นคนในชุมชนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ที่ท่าช้างอยู่แล้ว จึงมีความผูกพันอยู่กับสถานที่ประกอบกับท่าช้างเป็นจุดที่มีการขึ้นลงเรือข้ามฟากของคนทำงานเป็นจำนวนมาก จึงเป็นบริเวณที่ทำการค้าได้อย่างดี เมื่อมีคำสั่งให้เลิกขายจึงมีความพยายามในการเรียกร้องกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ค้าจะทำในลักษณะของการเข้าไปเจรจา มีเพียงแผ่นป้ายที่ทำขึ้นง่าย ๆ ไม่ได้ยื่นเรื่องราวเป็นลายลักษณ์อักษร การต่อรองจึงได้ผลไม่มากนัก การอนุญาตในครั้งแรกก็เป็นเพียงคำตอบง่าย ๆ

จากหน่วยราชการ เพราะทราบที่อยู่แล้วว่าในเวลานั้น ผู้ค้าก็ไม่สามารถที่จะทำการค้ากับใครได้อยู่แล้ว จนกระทั่งผู้ค้าได้มาพบกับคุณโสภณ วานิชชานนท์ และจัดตั้งชมรมผู้ค้าขึ้น ทำให้การเรียกร้องสิทธิเป็นไปอย่างมีรูปแบบและวิธีการที่น่าสนใจมาก ดังจะกล่าวพอสังเขป ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับนักวิชาการในมหาวิทยาลัย จัดการประชุมใหญ่ผู้ค้าโดยใช้หัวข้อการประชุมที่ว่า "แนวทางประสานงานความร่วมมือระหว่างผู้ค้าหาบเร่แผงลอยกับนโยบายของกรุงเทพมหานคร" อันเป็นที่มาของผลสรุปในการจัดตั้งชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย

2. มีการค้นคว้าและรวบรวมหาข้อมูลกฎหมายเพื่อที่จะคว่ำรัฐใช้กฎหมายข้อใดมาเป็นหลักในการสลายชุมชน

3. ร่างระเบียบที่ทำการค้าของชมรมขึ้น และนำระเบียบดังกล่าวนี้เสนอต่อเขตพระนคร รวมทั้งได้ทำหนังสือสอบถามถึงกฎหมายที่นำมาใช้ในการสลายชุมชน

4. ขอเข้าพบผู้ว่าราชการกรุงเทพ และไปรอพบขณะที่ผู้ว่าออกพบปะประชาชน โดยถือป้ายที่มีข้อความว่า ชมรมผู้ค้าฯ และได้เจรจาขอเข้าพบพร้อมกับยื่นหนังสือคำร้องต่าง ๆ

5. ทำหนังสือแสดงความยินดีกับนักการเมืองในระดับประเทศที่ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีหรือนักการเมืองที่ได้รับเลือกเป็นผู้ว่าราชการโดยตลอด เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ค้าก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนร่วมอยู่ในสังคม

6. เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วประเทศ จึงได้ทำหนังสือสอบถามไปยังพรรคการเมืองทุกพรรคที่สมัครรับเลือกตั้งถึงนโยบายเกี่ยวกับผู้ค้าซึ่งมีรายละเอียด แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบหรือจากการปราศรัยก็ไม่ได้มีการกล่าวถึง และทำหนังสือฉบับเดิมส่งผ่านไปยังสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งฉบับภาษาไทยและต่างประเทศ แต่ก็ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าไรนักจากสื่อมวลชนฉบับภาษาไทย แต่ในขณะเดียวกัน ฉบับภาษาต่างประเทศได้มีการกล่าวถึงข้อซักถามดังกล่าวอยู่บ้าง

7. พยายามที่จะหันไปหาวิธีอื่น ๆ เพื่อที่จะขอความเห็นใจจากสังคม เช่น การส่งผู้ค้าเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครต่อต้านอาชญากรรม เข้าร่วมอบรมในการป้องกันภัยต่าง ๆ ของงานราชการตำรวจ เพื่อสอดส่องดูแลงานด้านอาชญากรรมและแรงงานต่างด้าว โดยยึดถือหลักที่ว่า "มีปัญหากับเทศกิจเป็นมิตรกับตำรวจ" เพื่อที่อย่างน้อยก็ยังมิมีหน่วยงานตำรวจที่พอจะเป็นพรรคพวกด้วยอยู่บ้าง

8. เข้าร่วมรายการของโทรทัศน์ ITV ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องส่วยที่เรียกเก็บจากผู้ค้า

จะเห็นได้ว่าแนวทางของชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทยนี้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับแนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ยิ่งนัก

ตารางที่ 4.5.3

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยย่านสีลม

กระบวนการ	สีลม
1. ชั้นเตรียมการ	ผู้ค้าในบริเวณนี้มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่โดยตรงจากการถูกทำร้าย ผู้ค้าได้ถูกดำเนินคดีในข้อหาทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน ผู้ค้ากำลังต่อสู้คดีในชั้นศาล โดยอาศัยชมรมเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินการ และนอกจากนั้นบริเวณนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการไม่ได้รับอนุญาตให้ค้าขายได้ เมื่อได้พบกับประธานชมรมฯ จึงได้มีการชี้แจงถึงปัญหาเหล่านี้
2. ชั้นดำเนินการ	เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ผู้ค้ารู้สึกท้อแท้ทางเขตไม่ให้ความยุติธรรม เข้าข้างเจ้าหน้าที่ของตนเอง จึงได้ไปยื่นหนังสือร้องเรียนตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศาลว่าการกรุงเทพมหานคร รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย โดยในการร้องเรียนนี้ นอกจากเรื่องที่ถูกทำร้ายแล้ว ผู้ค้าในบริเวณนี้ยังมีส่วนร่วมกับประธานชมรมฯ ในการยื่นคำร้องขอผ่อนผันในการค้าขายในสถานที่ที่ประกอบการค้าอยู่ในขณะนี้
3. ผลการดำเนินการ	ผู้ค้าที่ถูกทำร้ายยังคงถูกดำเนินคดีต่อไปในชั้นศาล โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใด เพราะทุกหน่วยงานที่แจ้งไปนั้นก็เพียงแต่รับฟังและแนะนำให้ไปพบหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งก็จะมีลักษณะของการวนไปและวนกลับมาสู่ที่เดิม ในเรื่องสถานที่ค้าขาย ผู้ค้าก็ยังไม่ได้รับการผ่อนผันใดๆ ยังคงต้องเสียค่าใช้จ่ายในลักษณะค่าปรับเหมาจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่
4. การดำเนินการต่อเนื่อง	ผู้ค้ายังคงต่อสู้คดีในชั้นศาลอยู่ต่อไป สำหรับสถานที่ค้าขาย ผู้ค้าได้ต่อสู้ร่วมกับประธานชมรมฯ โดยครั้งล่าสุด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ต.ทกษิน แดงลงนโยบายเมื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ชมรมได้เข้าพบและยื่นหนังสือขอให้บรรจุเรื่องหาบเร่แผงลอยเข้าไว้ในนโยบายของรัฐบาล

ข้อสังเกต ของกลุ่มผู้ค้าย่านสีลม

บริเวณนี้เป็นย่านธุรกิจ มีผู้สัญจรผ่านไปผ่านมาเป็นจำนวนมาก ทั้งในเวลากลางวัน รวมไปถึงเวลากลางคืน จะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่การจัดสื่อที่กรุงเทพเข้ามาจัดให้ นั้น กลับกำหนดให้อีกฝั่งถนนหนึ่งซึ่งในเวลากลางคืนจะไม่ค่อยมีคนผ่านทาง และเป็นบริเวณถนนที่ค่อนข้างมืด ซึ่งประเด็นนี้ผู้ค้าก็ไม่เข้าใจว่าการกำหนดเขตนั้น ใช้หลักการอะไร และเหตุใดจึงไม่ได้ลงมาดูว่าบริเวณใดจะเป็นที่ที่สามารถทำการค้าได้ โดยผู้ค้าตั้งข้อสงสัยว่า เหมือนกับต้องการที่จะให้บริเวณที่คิดว่าจะมีผู้มาตั้งแผงค้า เป็นเขตที่จะต้องถูกปรับ ซึ่งจำนวนของผู้ที่ถูกปรับ ก็จะเป็นยอดความดีความชอบของเจ้าหน้าที่นั่นเอง สำหรับการต่อสู้ในทางคดีนั้นผู้ค้ารู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม จากการแสดงออกอย่าง

เป็นปรีภักษ์ชัดเจนของเจ้าหน้าที่และถึงแม้ว่าจะได้พบเจ้าหน้าที่ในระดับสูงกว่าคุณกรณี ก็ยังได้รับการปฏิบัติที่ไม่ค่อยดีนัก ผู้ค้าเองจึงพยายามที่จะหาทางต่อสู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และยื่นข้อเสนอมายังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.5.4.

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยย่านสุรวงศ์

กระบวนการ	สุรวงศ์
1. ขั้นตอนเตรียมการ	ผู้ค้าได้รวบรวมกลุ่มของตนเองซึ่งมีอยู่ 11 รายนั้นไว้อย่างเข้มแข็ง และเวลาที่จะไปยื่นข้อเรียกร้องก็จะพากันไปทั้งหมด โดยมีกรค้นหาถึงสาเหตุที่แท้จริงของการถูกห้ามค้าจากผู้ค้ารายอื่นที่อยู่ใกล้เคียง เจ้าของอาคาร ตลอดจนเจ้าพนักงานต่างๆ
2. ขั้นตอนดำเนินการ	- เข้าไปร้องเรียนที่สำนักงานเขต ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร สำนักงานสภาพทนายความ เข้าพบผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อยื่นข้อเสนอมอบที่ดินให้ขายได้ - เข้าไปที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ยื่นคำร้องต่อแผนกรับเรื่องราวร้องทุกข์ และติดต่อไปยังรายการสี่แยกรัชโยธิน
3. ผลการดำเนินการ	- การเรียกร้องผ่านหน่วยงานราชการหรือผู้ว่าราชการ ไม่ได้ผลใด เพียงแต่รับฟังและประสานงานให้บ้าง แต่สุดท้ายเรื่องจะกลับเข้ามาสำนักงานเขต ส่วนสำนักงานทนายความก็มีการรับฟังโดยละเอียดในครั้งแรก แต่สุดท้ายเมื่อทราบถึงคุณกรณีของผู้ค้า เรื่องก็เงียบหายไป - การยื่นคำร้องครั้งแรกไม่ได้รับการติดต่อกลับ แต่ครั้งที่สองซึ่งติดต่อผ่านรายการสี่แยกรัชโยธิน ได้รับการติดต่อกลับให้ไปออกรายการ และทางพิธีกรก็ประสานงานให้ได้พบกับประธานชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย
4. การดำเนินการต่อเนื่อง	- ขณะนี้ทางชมรมได้ขอให้ผู้ค้าทำหนังสือเพื่อจะยื่นร้องเรียนกับสำนักงานเขตก่อนในเบื้องต้น และประธานชมรมฯจะเข้าเจรจากับเจ้าของอาคารและผู้เช่าพื้นที่หน้าอาคารก่อน พร้อมไปกับการหาข้อมูลว่าผู้ใดที่จะมีอิทธิพลและบุคคลเหล่านี้ให้ความสนใจ เพื่อที่จะหาทางดำเนินการขั้นต่อไป

ข้อสังเกต ของกลุ่มผู้ค้าย่านสุรวงศ์

ผู้ค้าเหล่านี้มีความพยายามที่จะเรียกร้องสิทธิของตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุเพราะทราบจากนโยบายที่ให้ผู้ค้าเก่าเข้ามาทำการค้าในบริเวณเดิมได้ แต่ตนเองกลับถูกห้ามทำการค้าอย่างถาวร มีการรวมกลุ่มผู้ค้าอย่างเข้มแข็ง เพื่อที่จะต่อสู้เรียกร้องต่อไปจนกว่าจะถึงที่ของตน โดยผู้ค้าคนหนึ่งในกลุ่มพยายามที่จะติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลา ว่ามีที่ใดที่พอจะช่วยเหลือได้ ก็จะมีนัดรวมตัวกัน แล้วพากันไป และขณะนี้ผู้ค้าต่างก็มีความหวังอยู่กับชมรมฯเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 4.5.5.

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยย่านคลองถม

กระบวนการ	คลองถม
1. ชั้นเตรียมการ	ผู้ค้าในย่านนี้เป็นผู้ที่ทำการค้ามานาน เมื่อมีประกาศให้เลิกขาย ผู้ค้าก็ได้พยายามที่จะหาเหตุผลว่าเหตุใดจึงถูกร้องเรียน และพยายามรวบรวมปัญหาเหล่านั้นไว้ เพื่อที่จะได้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐได้รับทราบถึงปัญหาที่แท้จริง
2. ชั้นดำเนินการ	เนื่องจากขณะนี้ทางกรุงเทพฯ ยังไม่ได้ลงมาแจ้งในพื้นที่โดยตรง เพียงแต่มีช่างทางสื่อมวลชนต่างๆ จะยกเลิกการค้าในบริเวณนี้ ผู้ค้าจึงมีการประชุมกันในเบื้องต้น โดยผู้นำก็คือผู้ที่จะเป็นผู้เสียผลประโยชน์มากที่สุด ที่พยายามปลุกเร้าให้เกิดการรวมตัวกันต่อต้านคำสั่งดังกล่าว และแนวโน้มว่าสถานการณ์จะนำไปสู่การประท้วง ซึ่งผู้ค้าหลายรายกล่าวว่าจะต่อสู้จนถึงที่สุด เพื่อที่จะให้ได้ทำการค้าต่อไป
3. ผลการดำเนินการ	ยังไม่ทราบ (แต่จากเท่าที่ผ่านมา มีความพยายามที่จะยกเลิกการค้าในบริเวณนี้หลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถทำได้ เพราะผู้ค้าต่างใช้วิธีเดียวกับที่กล่าวข้างต้น)
4. การดำเนินการต่อเนื่อง	ยังไม่ทราบ

ข้อสังเกต สำหรับกลุ่มผู้ค้าคลองถม

ผู้ค้าในบริเวณนี้เป็นบริเวณที่มีกลุ่มผู้บริโภคสินค้าที่ค่อนข้างชัดเจน เพราะสินค้าที่ขายเป็นประเภทที่เมื่อต้องการซื้อก็ต้องนึกถึงบริเวณนี้ทันทีอันได้แก่ เครื่องไฟฟ้า ชิ้นส่วนเครื่องจักรเครื่องยนต์เก่า แต่ยังใช้งานได้ดี ตลอดจนสินค้าลอกเลียนแบบ ทั้งแผ่นซีดีเพลง ภาพยนตร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น ฉะนั้นย่านนี้จึงเป็นย่านที่มีเงินและผลประโยชน์หมุนเวียนมหาศาล ทำให้การจัดระเบียบเป็นไปได้ยาก และผู้ค้ามีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อผู้ศึกษาได้เข้าไปพบผู้ค้าเพื่อขอข้อมูลครั้งแรกผู้ค้าไม่ค่อยให้ความร่วมมือนักเพราะคิดว่าเสียเวลาในการค้าขาย แต่เมื่อผู้ศึกษาถามถึงเรื่องการให้ย้ายที่ค้า ผู้ค้าจะมีปฏิกิริยารุนแรงทันที และพูดคุยในลักษณะแสดงความรู้สึกตอบโต้กับคำสั่งนี้ โดยใช้คำว่า "หากทำจริงก็จะได้เห็นกัน" ซึ่งปัญหานี้หากหน่วยงานรัฐมีความต้องการที่จะทำเช่นนั้นจริงก็คงต้องเข้าไปทำความเข้าใจกับผู้ค้าให้มากขึ้น และผู้ค้าอีกหลายรายก็เชื่อว่าผู้ที่เสียผลประโยชน์จากการเรียกเก็บค่าคุ้มครองจะเป็นผู้ที่จัดการกับปัญหานี้แทนตนเองได้ นอกจากนี้ผู้ค้ายังเห็นว่าสิ่งที่สร้างปัญหาที่แท้จริงก็คือแนวกลางถนนที่เกิดขึ้นทำให้กีดขวางทางสัญจร ความสกปรกในเรื่องขยะและการขับถ่าย ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยควรจะได้รับบริการจากรัฐ

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าภาพรวมของการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้านั้น เป็นไปในแนวทางของการต่อสู้เรียกร้องโดยการเจรจาต่อรอง มีการรวมกลุ่มของผู้ค้าที่เดือดร้อนซึ่งมีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองอย่างเข้มแข็ง เพราะรายได้ที่ใช้ในการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการค้า แต่ในขณะเดียวกันผู้ค้ามักจะมีความรู้สึกที่อยู่ในใจว่าถึงแม้ตนเองจะประกอบอาชีพด้วยความสุจริต แต่หน่วยงานราชการมักจะมองว่าพวกตนเป็นผู้กระทำผิด และตนเองมักจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลา

กระบวนการในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าจึงเริ่มต้นขึ้นจากเมื่อผู้ค้าได้ผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งอันทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ เป็นต้นว่า การห้ามมิให้ค้าในสถานที่ที่ทำการค้า การกำหนดระยะเวลาทำการค้าให้สั้นลง เมื่อผู้ค้าได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้ค้าจะรวมกลุ่มกัน พุดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและรับทราบปัญหาของกันและกัน จากนั้นผู้ค้าจะเข้าเจรจากับหน่วยงานราชการที่เป็นผู้ใช้คำสั่งเหล่านั้นทันที โดยมิได้ผ่านการค้นคว้ากฎ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการเจรจาได้ โดยวิธีที่นำมาใช้นั้นมักจะใช้การเจรจาต่อรองโดยวาจาเป็นส่วนใหญ่ การร้องเรียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นมักปรากฏให้เห็นในรูปแบบของแบบคำร้องของหน่วยงานราชการซึ่งก็เป็นเพียงการเขียนคำร้องไว้เท่านั้น ไม่มีการลงนามในการรับเอกสารอย่างชัดเจน และจากนั้นหากมิได้รับการตอบสนองใดๆ ผู้ค้าก็จะมุ่งหาหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่คิดว่าจะช่วยได้ ซึ่งขณะนั้นบทบาทของสื่อมวลชนกำลังมีส่วนสำคัญที่ผู้ค้าให้ความสนใจในการใช้กระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์

จึงเห็นได้ว่าในกระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้ารายกลุ่มนั้น เป็นการใช่วิธีการที่มีแนวทางคล้ายกันดังที่กล่าวมาแล้ว แต่หากพิจารณาการถึงกระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์โดยชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่ามีกระบวนการที่ชัดเจนทั้งการเจรจาต่อรอง การใช้จดหมายเปิดผนึกไปยังหน่วยงาน องค์กร สื่อมวลชน พรรคการเมือง การค้นคว้ากฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ การเข้าร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นเพื่อหาแนวร่วม ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นวิธีการที่จะทำให้กระบวนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์เข้มแข็งและมีอำนาจในการต่อรองสูงขึ้น การรวมกลุ่มกันให้ได้นั้นจึงนับว่าจะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้ค้าอย่างแท้จริง

ผู้ศึกษาขอสรุปจุดเด่น จุดด้อยของแนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ค้าได้ ดังนี้

จุดเด่น	จุดด้อย
<p>1. มีความเข้มแข็งที่จะต่อสู้ เพื่อที่จะพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมกันในสังคม</p>	<p>1. ความเข้มแข็งดังกล่าวมีลักษณะค่อนข้างสั้น เนื่องจากความจำเป็นในการทำมาหากิน และมีความคาดหวังกับการมีผู้นำที่จะเข้ามาช่วยเหลือมากเกินไป และเมื่อมีผู้นำไม่ว่าจะโดยรูปแบบใด ผู้ค้าก็มักที่จะโอนหน้าที่ให้เป็นคนรับผิดชอบทั้งหมด</p>
<p>2. ผู้ค้ามีความสนใจที่จะหาวิธีอื่นในการพิทักษ์สิทธิของตนเองมากขึ้น โดยพยายามที่จะหาหน่วยงานหรือสื่อมวลชนซึ่งคาดว่าจะสามารถช่วยเหลือได้</p>	<p>2. ไม่สามารถรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งบริเวณที่ทำการค้าได้อย่างแน่นแฟ้นเนื่องด้วยการประกอบการที่มีลักษณะตัวใครตัวมัน นอกจากจะมีการรวมกันเฉพาะกลุ่มเล็กที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการค้าเท่านั้นยังไม่ได้คำนึงถึงสิทธิด้านอื่นๆ อาทิ การได้รับการบริการสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐาน</p> <p>3. ขาดความพยายามค้นหาและรวบรวมกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการพิทักษ์สิทธิตนเอง</p> <p>4. ผู้ค้าส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานตลอดจนกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p>

4.6 แนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

จากที่ได้ศึกษาข้อมูลของผู้ค้าทั้งหมด และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เบื้องต้น ร่วมกับ สัมภาษณ์ประธานและกรรมการชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแห่งประเทศไทย และได้ขอเสนอแนวทางการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตนเองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยไว้ ดังนี้

1. ควรจะรวบรวมกลุ่มผู้ค้าในลักษณะกลุ่มชมรม หรือเข้าร่วมกับชมรมผู้ค้าหอบเร่แผงลอย แห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองที่สูงขึ้นในการเรียกร้อง ทั้งอาจจะจัดให้มีการให้ความรู้ ในเรื่องกฎหมาย การจัดระเบียบการค้าของกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเรื่องสิทธิอนามัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ค้าในการประกอบอาชีพและเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคมากขึ้น

2. เมื่อมีการรวมกลุ่มชมรมแล้วจะต้องจัดการประชุมและพบปะกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับทราบความต้องการของผู้ค้าเพื่อที่จะได้หาข้อสรุปของกลุ่มที่ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. ในการรวมกลุ่มนั้นต้องกำหนดโครงสร้างของการทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละ บุคคล รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลงานที่ได้ตัดสินใจทำร่วมกันด้วย นอกจากนั้นในการปฏิบัติ งานแต่ละครั้งต้องมีการแถลงให้ผู้ค้าทราบเป็นระยะ

4. พยายามเน้นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ไม่ควรที่จะหวังพึ่งใครคนใด คนหนึ่งในกลุ่มเป็นพิเศษ อันจะนำมาซึ่งการต่อสู้อันโดดเดี่ยว และสุดท้ายอาจจะนำไปสู่การรวม อำนาจเบ็ดเสร็จ ซึ่งในที่สุดก็จะมีผลทำให้เกิดการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของผู้ค้า

5. พยายามที่จะหาแนวร่วมของหน่วยงานหรือบุคคลที่จะสามารถช่วยเหลือในการดำเนินการ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ องค์กรอิสระ พรรคการเมือง นักวิชาการ หรือในขณะนี้บุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากในสังคม ได้แก่ สื่อสารมวลชน เพราะเรื่องราวต่าง ๆ ที่เรียกร้องผ่านสื่อมักจะได้ รับความสนใจจากประชาชนจำนวนมาก

6. ควรดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะได้รับผลเป็นที่พอใจ โดยพยายามมีส่วนร่วม กับชุมชนบริเวณที่ประกอบการค้าเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงการเป็นสมาชิกส่วนหนึ่ง ภายในชุมชนนั้น ๆ